

ശ്രീ.

ഉണ്ണായിവാർത്തകളുടെ കൃതിയായ

നളവരിതം

നാലാംദിവസത്തെ

ആട്ടി കഥ.

തിരുവനന്തപുരം കാളേജിൽ

നാട്ടഭാഷാഭ്യൂഷണനായ

ആർ. രാജരാജവർമ്മ എം. എ.

തളവർകളാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട

കാഞ്ഞാർവാരികം

എന്ന വ്യാഖ്യാനത്തോടു കൂടി

തൃശ്ശിവപേരൂർ

ഭാരതവിലാസം അച്ചുകൂടത്തിൽ

അച്ചടിച്ചത്.

൧൯൦൨

rights reserved

എ. കി. മ. സ. ഗ്ര. മ.

യിതരേ കന്യകയുടെ യൗവനാരംഭം കണ്ട ഭിരമാജ്ഞാ മേയന്തിക്കു
 യൗവനം നിശ്ചയിച്ചു, രാജാക്കന്മാരെ ക്ഷണിക്കാൻ ഭൂതന്മാരെ അയച്ചു.
 ഛട്ടത്തിൽ പട്ടമുദമിയോടു കൂടി ശ്രീനാരദൻ സ്വഗ്ഗ്നു ചെന്നപ്പോൾ പ്ര
 ഗവന്മാൽ പ്രസാദിച്ച മേയന്തിയുടെ അസാധാരണഗുണഗണങ്ങളെ കേട്ട
 ക്രോദ്ധം ഇന്ദ്രാഗ്നിയവരുണന്മാർക്കുണ്ടെന്നു ദിക്പാലന്മാരും സ്വയം
 വർഷിച്ചപ്പോൾ, അവൻ വഴിയിൽ വെച്ചു നളരെ കളഞ്ഞി, മേയന്തി
 കനാളു അ രാജാവിനെത്തന്നെ കന്യകയുടെ അടുക്കൽ ഭൂതിനെയ്തു, അ
 ഭൂടെ വാസ്യവയ, അർത്ഥയുടെ സ്വഭാവവും അറിയുമെന്നു വാഗ്ദാനാ
 യ്തു പോകുകയ്ക്കൽ ധർമ്മപാരമ്പര്യമായ നളൻ ഇന്ദ്രാദികളുടെ പ്രഭാവത്താൽ
 ദുര്യോധനിയായിട്ടു യാതൊരു പ്രതിബന്ധവും കൂടാതെ കന്യാനുഭവത്തിൽ
 വരിച്ചു അവളോടു ഇന്ദ്രാദികളുടെ പ്രാർത്ഥനയെ അറിയിച്ചു. തന്റെ വര
 മ നളൻ അന്യന്റെ ഭൂതനായി വന്നതിനാൽ മേയന്തി വ്യസനിക്കയും സ
 എല്ലാത്തിനും സമധാനം പറയും ചെയ്തു. ഒടുവിൽ മേയന്തി എന്നാൽ
 ദാദികളും സ്വയംവാസമയത്തിൽ വരട്ടെ; അവരുടെ സമക്ഷാതനെന്ന ബാ
 ണങ്ങളെ വരിച്ചുകൊള്ളാം എന്നു ഒരു തീരുമാനം പറഞ്ഞു. ഈ വിവരമെ
 ന നളൻ മടങ്ങിവന്ന ഇന്ദ്രാദികളെ ഗ്രഹിപ്പിക്കയും ചെയ്തു.

ഭരണത്തരം നാനാഭേദമായി പതികളായ രാജാക്കന്മാരാൽ അലംകൃതമായി

സ്വയംവരമണ്ഡപത്തിൽ പ്രവേശി മേയന്തി മുണ്ടിക്കണിക്കപ്പെട്ട ഓരോ രോ രാജാക്കന്മാരോയും ഉപേക്ഷിച്ചു നളസുവിയത്തിൽ എത്തിയപ്പോൾ അവിടെ നളന്റെ അകൃതിയിൽ അഞ്ചുപേർ ഇരിക്കുന്നതുകണ്ടു കഴിഞ്ഞുപോയായി. ഇതിൽ വെട്ടുതാമ്രമായ മേയന്തി ദേവന്മാരെ മനസ്സുകൊണ്ടു ശരണപ്രാപിച്ചു, താൻ ഏതൊക്കെ വരിച്ചുപോയ വരകണത്താൽ കാണ്മിച്ചതാൻ പ്രാപിച്ചതനുസരിച്ച് അവർ തങ്ങളുടെ ദേവമിഹങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിച്ചു മേയന്തി നളനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞു മലയിട്ടു വരികയുണ്ടായെ. ദേവന്മാർ പ്രസാദിച്ചു നളനെ ഓരോരുത്തനും ഈരണ്ടു വരവീതം കൈപ്പറ്റി അന്തർലോകം ചെയ്തു. ഇതെല്ലാം കണ്ടു വിസ്മയിച്ച് രാജാക്കന്മാർ കലഹിക്കാതെ പിരികയും ചെയ്തു. നളൻ വിവാഹം കഴിഞ്ഞു സ്വാമൃത്തം ചൊന്ന് മേയന്തിയും ഒരമിച്ചു ചിരന്ദ്രാർത്ഥിതങ്ങളായ സുഖങ്ങളെ യഥേഷ്ടം അനുഭവിച്ചു സുഖിച്ചു വാണു. അനേകം യോഗാദികളുള്ളതും ചെയ്തു മേയന്തിയും ഒരമിച്ചു വാഴുമ്പോൾ നളനെ ഇന്ദ്രനാഥൻ എന്നൊരു പുത്രനും ഇന്ദ്രസേന എന്നൊരു പുത്രിയും ഉളവാവി.

ഇന്ദ്രാദികൾ സ്വയംവരം കഴിഞ്ഞു സ്വർഗ്ഗത്തേക്കു മടങ്ങുമ്പോൾ ദുഷ്ടരും ദുഷ്ട ഭാപരന്മാരോടുകൂടി കലിവരുന്നതു കണ്ടു. ഏവിടേയ്ക്കായി പുറപ്പെട്ടവെന്നു ദേവന്മാർ ചോദിച്ചതിനു കലി സ്വയംവരത്തിൽ മേയന്തിയെ വരിക്കാൻ എന്നു അന്തരം പറഞ്ഞപ്പോൾ ദേവന്മാർ നടന്ന വിവരമെല്ലാം പറഞ്ഞു ധർമ്മികനായ നളനെ ദ്രോഹിപ്പാൻ വിചാരിക്കുന്നവക്കു അധഃപതനം വരുമെന്നു കലിയെ വിവരീകരിച്ചു പോകയും ചെയ്തു. കലി കോപം സങ്കീർണ്ണത പ്രാപിക്കുമായി അയോധ്യയിൽ നളനെ മേയന്തിയുടെ അടുത്തു ചെന്നു പിടിക്കാമെന്നു സത്യവാചകനായി നിയോഗിച്ചു. പന്ത്രണ്ടു വർഷം അവിടെ കാണ്മിയിൽ നിൽക്കുന്നതായാണു കലിയെ നളൻ കണ്ടു. നളൻ കണ്ടുകൊണ്ട് പാശ്വേക്ഷാലനം ചെയ്തതായ സന്ധ്യാവന്ദനം ചെയ്തു അവസരം നോക്കി കലി അവനെ അയോധ്യയിൽ അന്തരം നളന്റെ അനുജനായ പുഷ്പരൻ കലി പ്രതിവരത്തിട്ടു നളനെ മുതൽക്കൂട്ടം കൊണ്ടു വന്നു വിളിച്ചു. പ്രതത്തിൽ വൃഷഭവേഷനായ കലിയായിത്തന്നെ പുഷ്പരൻ വന്നു മായിട്ടു ഭാഗ്യരൻ അക്ഷങ്ങളിലും അധിവാസം ചെയ്തു. നളൻ കണ്ടു നാടും നഗരവുമെല്ലാം മുറയ്ക്കു പണയം വെച്ചു തോറ്റുകൊണ്ടു വന്നു. ഈ വാ അഞ്ചാറുമാസം അവർ കഴിഞ്ഞു. വിവരമറിഞ്ഞു മന്ത്രിമാരെ അയച്ചു നീക്കം ബന്ധുക്കളെ മെല്ലാവരും രണ്ടു പ്രാവശ്യം ഉപദേശം ചെയ്താൻ വന്നു നളൻ ഒന്നും കൂട്ടാക്കാതെ മുതുകളിൽ തുടന്നു സ്വസ്ഥവും നശിപ്പിച്ചു കയ്യെടുത്തു വസുദേവനായിട്ടു കലാശിച്ചു.

ഇതിനിടയിൽ മേയന്തി നളന്റെ പരാജയം കണ്ടു കരതലോട്ടു കൂടി പന്ത്രണ്ടാം പുത്രിയെയും വാങ്ങിയെന്നു നളസാരഥിയെ എല്പിച്ചു കണ്ഡിനം അതിലേക്കു അയച്ചു. വാങ്ങിയത് അവരെ അവിടെ കൊണ്ടുവന്നു വിളിച്ച്, വസിച്ചു നടന്ന്, ഒടുവിൽ അയോദ്ധ്യാധിപതിയായ ജഗദ്ഗുഹ്യാരാജാവിന്റെ സന്നിധിയിൽ വാഴുകയും ചെയ്തു.

സ്വസ്ഥവും തൃപ്തിപ്പെട്ടിട്ട് ഇനി മൈമിയല്ലാതെ തനിക്കു പണയത്തിൽ ഇരുന്നെന്നു പുഷ്പരൻ പരിഹാസമായി ചോദിച്ചപ്പോൾ നളൻ വ്യസനാക്രമം

നാരിട്ടുമേഞ്ഞിലുണ്ടായിരുന്ന ആരേണങ്ങളും അഴിച്ചുകൊടുത്തിട്ട് എകവസ്ത്രനായി രാജധാനിയിൽനിന്നു പുറത്തിറങ്ങി. ഭയത്തിലും പിന്നാലെ പുറപ്പെട്ടു. മൂന്നു ദിവസം അവർ നഗരത്തിനു വെളിയിൽ താമസിച്ചപ്പോൾ നളനും ആരും തൊഴുകൾ ചെയ്തപ്പോൾക്കുമെന്നു പുഷ്പരൻ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ വിജയവർത്തന സമിച്ച് നളനെ ആരും ഗണിക്കാതെയായി. ഈ അവസരത്തിൽ കച്ചവടം നായ നളൻ ചില പൊൻപക്ഷികൾ പറന്നടുത്തുവരുന്നതുകണ്ടു അവയെ പിടിക്കാനായി ഉടുത്ത വസ്ത്രം അഴിച്ചു വലപോലെ വീശി എറിഞ്ഞു. പക്ഷികൾ വസ്ത്രവുകൊത്തിക്കൊണ്ടു പറന്നു പോയി, 'ഞങ്ങൾ നിന്നെ തോല്പിച്ചു മുതുകുമാണ്' നാഥന്റെ മറുപടിയും ചെയ്തു. നഗ്നനായിട്ടു നളൻ പിന്നീട് കാട്ടിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. പോകുന്ന മദ്ധ്യേ നളൻ കണ്ഡിനത്തിലേയ്ക്കു പോകാനുള്ള പെരുവഴിക്കാണിച്ചു കൊടുത്തിട്ടാ ഭയത്തിൽ കൂട്ടാക്കാതെ പിന്നാലെ തന്നെ നടന്നു. ഒരേ വസ്ത്രംകൊണ്ടു രണ്ടു പേരും ഭേദം മറച്ചു അവർ രാത്രിയിൽ ഒരു വനമണ്ഡപത്തിൽ ചെന്നു കിടന്നു. ദൈവിതച്ചുകൊണ്ടാണി നളൻ വിചാരമഗ്നനായിട്ടാ ലോചനതൂടങ്ങി - 'കൂടെക്കൊണ്ടുനടന്നാൽ ഇവർവലയുടൻ വിട്ടേച്ചുപോയാൽ പിതൃഗൃഹത്തിലോ മറ്റോ ചെന്നു രക്ഷപ്പെടുവെന്നു വരാം. ധർമ്മക്ഷിതയായ ഇവർക്കു വഴിയിൽ അപായം ഒന്നു വാറാണു ഇടയില്ല.' ഇങ്ങനെ ഉറച്ചു ആ ദിശയാദി ദേവന്മാരോടു അവളെ രക്ഷിപ്പാൻ പ്രാർത്ഥിച്ചിട്ട് വസ്ത്രം മുറിച്ചുകൊണ്ടു വിട്ടുപോകയും ചെയ്തു.

ഭയത്തിൽ ഉണർന്നു നോക്കുമ്പോൾ നളനെ കാണാനില്ല. ആ വൻകാട്ടിൽ അറന്നു വിലപിച്ചുകൊണ്ടും ഭയത്താലെന്നു അവേറിച്ചു ഭൂതത്തിനെ ശപിച്ചുകൊണ്ടും നടന്നു. അപ്പോൾ ഒരു പെരുന്താപാമ്പു കാലിൽ പിടിയും കൂടി. എന്നിട്ടാ പെരുന്തും നളനേതെന്നു വിളിച്ചു കരഞ്ഞു. അതുകേട്ട് ഒരു കാട്ടാളൻ വന്നു കണ്ടു പാമ്പിനെ കൊന്നു അവളെ രക്ഷപ്പെടുത്തി. എന്നാൽ അവൻ അവളിൽ ബലാൽക്കാരമായി അധർമ്മം പ്രവൃത്തിക്കാൻ ആരാഭിച്ചപ്പോൾ അവനെ അവർക്കു ശപിക്കേണ്ടതായും വന്നു കൂടി. 'നളനൊഴികെ ഒരു പുരുഷനെ ഞാൻ മനസ്സു കൊണ്ടു പോലും സ്തംഭിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിൽ ഇവൻ മരിച്ചുവീഴട്ടേ' എന്നു ആ പതിവ്രത പരകയ്ക്കു ആ ഭയൻ ശവമായി വീഴുകയും ഒന്നിച്ചുകഴിഞ്ഞു. പിന്നീട് അലഞ്ഞു നടക്കുന്നപ്പോൾ ഒരു ശത്രുമാ കണ്ടു അവർ അവിടെ ചെന്നു. എന്നാൽ മഹഷിമാർ അവളേതു വിവരമെല്ലാം ചോദിച്ചറിഞ്ഞ് 'താമസിയ്ക്കതെ നീ നളനോടു ചേർന്നു മുന്നേറ്റാലെ സുഖമായിരിക്കൂ' എന്നു അവളെ അശ്വസിപ്പിച്ചിട്ട് അത്രമേൽത്തോളമുണ്ടെന്നു അന്നുൾനാളെയും മഹഷിവാക്യത്താൽ ഒരുവിധം സമാധാനപ്പെട്ട് ആ പതിവ്രത വീണ്ടും മണ്ടിനടക്കുമ്പോൾ ഒരു നദികടക്കുന്ന കച്ചവടക്കാരുടെ സംഘത്തേക്കുണ്ടു അവരോടു സംഗതി എല്ലാം പറഞ്ഞു, 'ധർമ്മികനായ ആ സംഘപ്രധാനിയുടെ അനുമതി വാങ്ങി അവരൊന്നിച്ചു പുറപ്പെട്ടു വളരെ ദിവസം വളരെ കാലം മലയും കയറിയെന്നു, വഴിയിൽ കാട്ടാനകളുടെ അക്രമത്താൽ പാതിപ്പെട്ടു ഒടുവിൽ ഒരു ദിവസം സന്ധ്യയോടുകൂടെ ആ സംഘം ഉദ്ദിഷ്ടമായ പേരിറാജ്യത്തു ചെന്നെത്തി. അവിടെ നഗരവീഥിയിൽ കച്ചവടക്കാരുടെ ഇടയിൽ കൂടി സഞ്ചരിച്ച ഭയത്തിന്റെ അടങ്ങിപ്പിള്ളർ ചുറ്റിക്കൂടി പരിഹസിക്കയും ശല്യപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നതു ആ രാജ്യത്തെ രാജാവായ സുബാഹു

വിൻറ മാതാവ് മാളികയിൽ നിന്നു നോക്കിക്കണ്ടിട്ട് അവളെ അളയ്ക്കു വരുത്തി ഒരു പരസ്രിയുടെ നിലയിൽ സ്വപത്രിയായ സുനന്ദയുടെ സഖിയാശിഷ്യാമാസിപ്പിച്ചു. രാജമാതാവിനോടു ഓരോ സംഗതിയെല്ലാം സാമാന്യരീതിയാരുല്ലാതെ താൻ ഭീമപത്രി എന്നും നളമണിപ്പി എന്നും കുറിച്ചെടുത്തിപ്പറക്കുകയുണ്ടായില്ല.

നളനാകട്ടെ ദൈവിയേയും ഉപേക്ഷിച്ചു കാട്ടിൽ ചുറ്റി നടക്കുമ്പോൾ കൂട്ടരീയുടെ നടുക്കുനിന്നും ഒരാരം തന്റെ പേരുകേട്ടിട്ടുള്ള നിലവിലിരിക്കുന്നതുകേട്ട് അടുത്തുചെന്നും വിളിച്ചു കാക്കുകകരുന്ന നാഗരാജാവെന്നൊന്നിന്റെ അവനെ കൂട്ടരീയിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെടുത്തി. താൻ ശ്രീനാരദനെ വഞ്ചിച്ചതിനാൽ ലഭിച്ച ശാപത്തിൽനിന്നു ഇപ്പോൾ മോചിതനായി എന്നു പറഞ്ഞു കാക്കുകകൻ നളനോട്, തന്നെ എടുത്തുകൊണ്ടു ഒരു പത്തടി എണ്ണിക്കൊണ്ടു നടക്കാൻ അജ്ഞാപിച്ചു. നളൻ അപ്രകാരം ചെയ്യുമ്പോൾ എന്നേതിൽ 'ദേവ' എന്നു ചുറ്റിച്ചു കൂടുന്നതിൽ അവനെ കാക്കുകകൻ കടിച്ചു. സൂര്യരാജാക്കൻ നളൻ വിശുദ്ധനായിത്തീർന്നു. നാഗരാജൻ പിന്നീട് തന്റെ ഭാര്യ നളനെ അഭയമായിരിക്കുന്ന ഭൃഷ്ടഭൃതനെ ബാധിക്കാനാണെന്നും, വൈശ്വദേവൻ തന്റെ ഭാര്യയെ കണ്ടറിഞ്ഞിരിക്കാൻ ഉപകരിക്കാമെന്നും, തന്നെ സൂരിച്ചുകൊണ്ടു താൻ കൊടുത്ത വസുധയെത്തിൽ ഒന്നുത്താൽ സ്വന്തരൂപം വീണ്ടു പ്രാപിക്കാമെന്നും നളനെ അരുപിച്ചിട്ട്, വരണ്ടു കൊടുത്തു, ബാഹുകുസംജ്ഞനായ സുതന്നെ പറഞ്ഞു ജഗദ്ഗുണരൂപമായി രൂപവിച്ഛിന്ത അഭ്യന്തരത്തിന്റെ പക്കൽ നിന്നു അക്ഷരഭയവിട്ടു അറിയാനും അതുനിമിത്തം ഭൂതാവേശം വീണ്ടു ഭയമുണ്ടാകാതെ ലഭിക്കാനും ഇടയാകാമെന്നു ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്തു. അതർക്കം അതുപ്രകാരം നളൻ ഒമ്പതുദിവസത്തെ വഴി നടന്ന പത്താം ദിവസം കോവിലത്തിലെത്തി ജഗദ്ഗുണരൂപം സുതനായി വാഴുകയും ചെയ്തു. അവിടെ നളൻ വരേണ്യൻ, ജീവലൻ എന്ന രാജസുന്ദരൻ സഖികളായിരുന്നു. അതിൽ ജീവലനെന്നവൻ ദിവസപ്രതിരാത്രിയിൽ നളൻ

കേന്ദ്ര സാക്ഷരതാപരിപാടിയിൽ പങ്കെടുത്തവർക്ക് പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന തപസ്യയിൽ

സ്തരണീ തസ്യ മന്ദസ്യ കം വാ സാഭ്യോപതിഷ്ഠതി'

എന്നൊരു ശ്ലോകം വെല്ലി വിലപിക്കുന്നതുകേട്ട് സൗമതി വോദിക്കുകയും
നളൻ വേദകൾ പറയാതെ നടന്ന കാര്യമെല്ലാം അനുപരമായിട്ട് അ
പരകയും ഉണ്ടായി.

ഇങ്ങനെ മേയത്തിലും നളന്ദാ വേഷം മാറി വേദിപുരിയിലും കോസല
ത്തിലും വാസിക്കുവേ നളന്ദാ രാജ്യഭ്രമം കേട്ട ഭീമരാജാവു ഭൈമിനളന്ദാരെ
ത്തിരയാനായി അയച്ച ബ്രാഹ്മണരിൽ സുഭവനെന്ന് പേരായ ഒരുവൻ വേദി
പുരിയിൽ ഉദ്ദേശിക്കണമെന്നി- പിന്നീടു സൈന്യസ്രി തന്റെ സ്വസ്ഥപത്രിയാ
യ ഭൈമിയാണെന്നറിഞ്ഞ് അനുശോചിച്ച രാജമാതാവിന്റെ അനുമതിയോടുകൂ
ടി മേയത്തിരമചേരി കണ്ഡിനത്തിൽ പിതൃസമീപത്തിൽ ചെന്ന താമസിച്ചു.
അവിടെനിന്നു സകലഭിക്കുകളിലും നളന്ദ അന്വേഷിച്ചാൻ ബ്രാഹ്മണരെ ന
യോഗിച്ചു. അവർ രാജസഭകളിലെല്ല, നാലുചേർ കൂടുന്ന ഇടങ്ങളിലൊക്ക
യും ചെന്നു.

‘കപന തപാ കിതവ! ക്കിതപാ വസ്ത്രാഭം പ്രസ്ഥിതോ മമ
 ഉൽസൃജ്യ വിവിനേ സുപ്തമനരക്താ പ്രിയാ പ്രിയം
 സാ വൈ യഥാ തപയാദിഷ്ടാ തഥാസ്ഥേ തപൽപ്രതീക്ഷിണീ
 ഭക്തമനോ ഭൂതം ബാലാ വസ്ത്രാഭേനാഭിസംവൃതാ
 തസ്മാ ഭദ്രന്ത്യോഃ സതതം തേന ശോഭേന പാത്ഥിവ!
 പ്രാസാദാ കരു വൈ വീര! പ്രതിവാക്യം വസേവ ച.’

ഇങ്ങനെ ഒരു വാചകം ചൊല്ലിയാൽ അതിനത്തരം പറയുന്നവന്റെ ഉന്മാദപേരും മറ്റുമെല്ലാം അറിഞ്ഞുവരണമെന്നായിരുന്നു ഭക്തയനിയുടെ സന്ദേശം. ഇപ്രകാരം പലരും പലസ്ഥലങ്ങളിലും ദീർഘകാലം തേടിനടന്നതിൽ പണ്ണാഭനെന്ന ബ്രാഹ്മണൻ ഇതുപണ്ണസഭയിൽ ചെന്നു വാചകം ചൊല്ലിയതിൽ ഒരു വിരൂപനായ ബാഹുകാച്യൻ സൂതൻ അതിനത്തരം പറഞ്ഞതിനെ ഭക്തയനിയോടു വന്നു അറിയിച്ചു. ഉത്തരം താഴെ കാണിച്ചു പ്രകാരമായിരുന്നു—

‘വൈഷയമപി സംപ്രാപ്തം ഗോപായന്തി കലശ്രിയഃ
 അത്ഥാനമാത്മനാ സഭോ ജിതഃ സ്വപ്നാ ന സംശയഃ
 രാഗാഭക്തേഭിര്യൈവ ന കപ്യന്തി കദാചന
 പ്രാണാശ്ചാരിത്രകവചാൻ ധാരയന്തി വശസ്രിയഃ
 പ്രാണയാത്രാം പരിപ്രേക്ഷാഃ ശക്തൈർഹതവാസസഃ
 അധിഭിദ്യമ്യമനസ്വ ശ്യാമാ ന ശ്രോദ്ധ്യമേഹി.’

ഇതു കേട്ട അക്ഷരിച്ച പ്രയോജനയോടേ കൈഭി അച്ഛനെ വിവരമറിയിക്കുവാൻ സുഭദ്രയനെ വരുത്തി മാതൃസന്നിധിയിൽ വെച്ചു ഇപ്രകാരം സന്ദേശിച്ചു:

‘മേന്മാൻ... വിവരക്കാരന്റെ ഹിംസയിൽ അപ്രിയമായി ഓടുന്നു’ നേളൻ ജീവിച്ചിട്ടുള്ളപ്പോൾ... ഭക്തയനിക്കു പുനർജീവാക്കം നടക്കുന്നു; നാളെത്തന്നെ സ്വയംവര; അതിലേക്കു രാജാക്കന്മാരെല്ലാവരും പോകുന്നു എന്നു പറയുന്നു. സുഭദ്രൻ അതുപ്രകാരം അമരിക്കയും ചെയ്തു.

പശ്ചാത്തന്നെ കൈഭികാമകനായിരുന്ന ഇതുപണ്ണൻ ഉടൻതന്നെ ബാഹുകാച്യനെ തനിക്കു ഭക്തയനിയെ വരിപ്പാൻ സന്ധ്യയ്ക്കുമുമ്പു കണ്ഡിനത്തിലെ അഷ്ടമേവണ്ണ കതിരുകളെ തിരഞ്ഞെടുത്തു രഥം സജ്ജീകരിക്കാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. ചാലുകൻ ഇതുകേട്ടു ചിന്താകലനായിട്ടു എന്തായാലും കണ്ഡിനത്തിൽ ചെല്ലുന്നതു തനിക്കും നന്നുതന്നെ എന്നാണു് കണ്ടാൽ ശോച്യങ്ങളും കരുത്തുള്ളവയുമായ രണ്ടു കതിരുകളെ പൂട്ടി രഥവും കൊണ്ടുവന്നു. രാജാവിനെ കതിരുകളേറ്റുനിർത്തി സന്ദേശമുണ്ടായെങ്കിലും ബാഹുകൻ തേർ തെളിച്ചപ്പോൾ അതൊക്കെ നീങ്ങി എന്നല്ല വേഗംകൊണ്ടു വിസ്തരവും അതിരുകവിഞ്ഞു. രഥത്തിൽ രാജാവിനെ പരം വാരമായിട്ടു വാശ്ലേയൻമാരത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളു. അവൻ കതിരുകളുടെ വേഗം കണ്ടു ബാഹുകൻ അശപാദഭയത്തനായ നളൻതന്നെ അതിരിക്കാമൊ എന്നു സംശയിച്ചു. വിസ്തീർന്നായ ഇതുപണ്ണൻ കൈവിട്ടുപോയ ഉത്തരീയം ഏകദണ്ഡം തിലേക്കു രഥം നിറുത്താൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു സമയാ അതിർപ്പോൾ ബാഹുകനായെ വഴി പിറകിൽ അതിർപ്പോയി എന്നു ബാഹുകൻ വിസംവദിച്ചു. അനന്തരം കുറെ

വഴി കഴിഞ്ഞു് ഒരു താന്നിമരം കണ്ടപ്പോൾ രാജാവു മൺത്താലെന്നപോലെ
“ഓ ബാഹു ക എന്തേനും സാമന്തം നോക്കുക”

പുല്ലു സല്പം ന ജാനതി സല്പജ്ഞാ നാസികത്വന

നെനകത്ര പരിനിയോസ്മി ജ്ഞാനസ്യ പരയേഷ കപചിത്

എന്ന അരംഭിച്ചുകൊണ്ടു താന്നിമരത്തിൽ ഇത്ര ഇലയും ഇത്ര കായും ഉണ്ടെന്നു പൂപ്പെടുത്തിപ്പറഞ്ഞു. ബാഹുക്കൾ അതെണ്ണിനോക്കി പരീക്ഷിച്ചാൽ രഥം നിറഞ്ഞിപ്പോൾ രാജാവിനു ഇടതാമസം വന്നെങ്കിലോ എന്നു ഭയമായി. അവർ തങ്ങളിൽ പല തക്കങ്ങളും കഴിഞ്ഞതിന്റെശേഷം രാജാവു ബാഹുക്കൾ അക്ഷാഘാതം ഉപദേശിച്ചു; അശ്വഘാതം പ്രത്യുപദേശം ചെയ്യുന്നതു സൗകര്യത്തിൽ മതി എന്നാ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. അക്ഷാഘാതം നളൻ ഗ്രമിച്ചു ഉടനെ കലിനളന്റെ ഭോമത്തിൽനിന്നിറങ്ങി; നളൻ അവനെ ശപിക്കാൻ ഭാവിച്ചു ശരണം പ്രാപിച്ചതിനാൽ ഉപേക്ഷിക്കയുംചെയ്തു. നളനാമോച്ചാരണം ചെയ്യുന്നവരെ താൻ ബാധിക്കയില്ലെന്നു പ്രതിജ്ഞചെയ്തു കലി നളഭോമത്തിൽനിന്നു താന്നിമരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. അന്നുമുതലാണു താന്നിവൃക്ഷത്തിനു ‘കലിദ്രമം’ എന്നു പേർ ലഭിച്ചതു്. നളൻ വേദഗന്, സംഗതി ഒന്നും അറിയാതെ കത്തുനിന്നിരുന്ന രാജാവിന്റെ അടുക്കൽ മടങ്ങിവന്നു് രഥം പുഷ്പാധികവേഗത്തിൽ ഓടിച്ചു അസ്മയത്തിനുമുമ്പു കണ്ഡിനപുരത്തിൽ എത്തിക്കയുംചെയ്തു.

അയോദ്ധ്യാധിപതി വന്നിരിക്കുന്ന വിവരം കേട്ടു് ഭീമരാജാവു ചെന്നെതിരേററ അതിഥിയെ സൽക്കരിച്ചു. എന്നാൽ സ്വയംവരത്തിന്റെ വട്ടമൊന്നും കാണാഞ്ഞു ഭഗാഗനായ ഇതുപറ്റുന്ന ഇത്ര ദൂരത്തുനിന്നു ഇത്ര ബദ്ധപ്പെട്ടു വന്നതിന്റെ കാരണം ഭീമരാജാവു ചോദിച്ചതിന്നു സുഹൃദ്കൊണ്ടു സന്ദർശനം വന്നതേ ഇപ്പോഴെന്നല്ലാതെ ഉത്തരമെന്നുമില്ലായിരുന്നു. ഭൈമിയാകട്ടെ പരിചിതമായ നളന്റെ രഥശേഷംകേട്ടു് ഭർത്തൃസന്ദർശനക്കുതൃപ്തനാകേണ്ടതിൽ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. രഥം വന്നടുത്തപ്പോൾ അഭിജ്ഞാനവാരായ ഇതുപറ്റുന്ന വാഷ്ട്യേനയും കൂടാതെ വിരൂപനായ ബാഹുക്കനേ അഭ്യർത്ഥിച്ചു. ഭൈമിനിരാശപ്പെട്ടു; ഒരു വേള സ്വസാരമിയിരുന്ന വാഷ്ട്യേനേയും നളൻ അശ്വഘാതം അഭ്യസിപ്പിച്ചിരിക്കാമോ? എന്നും മറ്റും പല തക്കങ്ങൾ ഉടങ്ങി. എന്തായാലും ബാഹുക്കനെ ഒന്നു പരീക്ഷിക്കണമെന്നാലും, പിന്നീടു കേൾവി എന്നൊരു ഭൂതിയെ അവന്റെ അടുക്കൽ അയച്ചു്, പറ്റാൻ പറഞ്ഞതു് സുവമാണെന്നു ബോധപ്പെടുത്തി; അതിനുപുറമെ അവൻചെയ്തു പാകവിദ്യ പരിശോധിച്ചു; പുത്രനേയും പുത്രിയേയും അടുക്കൽ അയച്ചുനോക്കി; പുഷ്പങ്ങൾ അവൻ മറ്റിച്ചാൽ വാട്ടുന്നില്ലെന്നു കണ്ടിഞ്ഞു; എന്നുവേണ്ട സകലപരീക്ഷകളും കഴിച്ചു. ഇത്രയും കഴിഞ്ഞതിന്റെശേഷം ഭൈമി മാതാപിതാക്കന്മാരുടേ അനുമതിയോടുകൂടെ ബാഹുക്കനെ അളയച്ചവരുത്തി സ്വയമേ ചോദ്യങ്ങൾചെയ്തു:—

പുല്ലം ദൃഷ്ടസ്പഷ്ടം കന്തിലമ്മജ്ഞാ നാമ ബാഹുക്
സുപുഷ്പമത്സ്യജ വിപിനേ ഗമോ യഃ പരയേഷ സ്രിയം
അനാഗസം പ്രിയം ഭായം വിജനേ ശ്രമമോഹിതം
അപഹായ തു കോ ഗച്ഛേൽ പുണ്യശ്ലോകമുതേ നളം—ഇത്യാദി.

ഇതിനത്തരമായി നളൻ

‘മേ രാജ്യം പ്രസ്താവം യന്നാഥാ തൽ കൃതവാൻ സ്വയം
കലിനാ തൽ കൃതം ഭീഷ യച്ച തപാമഹമേവമേ’.

എന്ന സാഹസിക വാസ്യ ചമെല്ലാം വിവരിച്ചിട്ട് ‘നിന്റെ ശാപബലം
കൊണ്ടു എന്റെ വ്യവസായംകൊണ്ടു ആ കലി ഇപ്പോൾ എന്നെ വിട്ടിരിക്കു
ന്നു; ഞാൻ നിന്റെ അടുക്കൽ വരികയും ചെയ്യും എന്നാൽ നീ രണ്ടാമതു സ്വയം
വരാ നിശ്ചയിച്ചതു കലശ്ശിയ്ക്കുവീതമല്ല’ എന്നുപറഞ്ഞു. അനന്തരം ബാല്യോ
കുലയായ ദൈകി തന്റെ പ്രവൃത്തിയുടെ ഉദ്ദേശമെല്ലാം ബാഹ്യകർമ്മ മോഹമല്ല
കൃത്തി ഉറപ്പിന്നു വേണ്ടി ലോകസാക്ഷികളായ ദേവന്മാരെക്കൊണ്ടു അണയിപ്പു
പ്പോൾ വായുഗേവാൻ

‘രാജൻ! ശീലനിധി സ്മിതേ ഭമയന്ത്യാ സുരക്ഷിതഃ
സംക്ഷിപ്തേണ രക്ഷിണശ്ചാസ്മി വചം ശ്രീൻ പരിവത്സരാം’

എന്ന അശ്വീരവാക്കുകൊണ്ടു അവന്റെ വാചിന സ്ഥിരപ്പെടുത്തി, ആ
കാരത്തിൽ പശ്ചാദ്യഷ്ടി മുതലായതും ഉണ്ടായി. സതുഷ്ഠനായ നളൻ കാക്കോടക
നേ സ്തരിച്ചുകൊണ്ടു തദ്ദത്തമായ വസ്ത്രം ധരിച്ചു സ്വന്തരൂപം പ്രാപിച്ചിട്ട് തപ
സ്വിനിയായ ദൈകിയെ അലിംഗനം ചെയ്തു.

പിറ്റേന്നാൾ രാവിലെ ദ്രവതിമാർ പുത്രനോടും കൂടി ഭീമരാജാവിനേ ചെ
ന്നു കണ്ടു. പരന്മാർ വിവരമറിഞ്ഞു പരത്തിൽ ഉത്സവഘോഷം തുടങ്ങി. ജതുപ
ണ്ണനും സന്തോഷിച്ച് നളനോടു മാപ്പുപോഷിച്ചു നളൻ അദ്ദേഹത്തെ സല്ലഭിച്ചു
അശ്വപുഷ്പായുധം ഉപദേശിച്ചു സ്വപുരത്തിലേക്കു പറഞ്ഞയച്ചു. ഒരുമാസകാലം
പറന്നുയരരുത്തിച്ച് കണ്ഡിനത്തിൽ തന്നെ രഹിച്ചുകിടന്നപ്പോൾ നളൻ ഒരു ചെ
റിയ നേരം സ്വപുരത്തിൽ ചെന്നു പുഷ്പരേണ മുക്കിനു വിളിച്ചു. ഭൃത
മല്ലെങ്കിൽ യുദ്ധം എന്നു നളൻ പോരിനു വിളിച്ചതിൽ പുഷ്പരൻ മുതുമെന്നൊക്കെ
ജ്ഞാമെന്നറച്ച് പെരത്തു തുടങ്ങി. രാജ്യവും ധനവും മാത്രമല്ലാ പ്രാണനുംകൂടി പ
ണയം പറഞ്ഞു; എല്ലാത്തിലും തോല്പുകയും ചെയ്തു. കൃപാഹിനിയും ധാർമികസ
മയ നളൻ അപരാധമെല്ലാം കലിക്രതമായിരുന്നല്ലോ എന്നുള്ള ബോധത്തോടെ
പുഷ്പരൻ മാപ്പു കൊടുത്തു അവനെ സൽക്കരിച്ചു സ്വഗൃഹാന്വിതപ്പെട്ടു പറഞ്ഞ
യച്ചു. അനന്തരം ആളുകൾക്കിടക്കാരേയും ദൈവന്മാരുടേയും അയച്ചു ദൈകിയേ
യും വരത്തി പ്രവൃത്തമേകോസ്വമായ പുറം പ്രവേശിച്ചു പൂർവ്വധികപ്രാപ്തി
യോടു രാജ്യവും വാങ്ങ.

൨. ഇതിവൃത്തം.

---:---

മേൽ കാണിച്ച പ്രകാരമാകുന്നു നളപരിവത്തിന്റെ പുറാണകഥ. ഇതു ഭാ
തം വന്നപട്ടത്തിൽ ഭൃതത്തിൽ തോററ കാട്ടിക് താമസിക്കുന്ന പാണ്ഡവന്മാരേ
പല മഹഷിമാരും പന്നു പല ഉപാഖ്യാനങ്ങളും ആഖ്യാനം ചെയ്തു അശ്വസ

പിടിക്കുന്ന കൂട്ടത്തിൽ ബുദ്ധമതം എന്ന മനീപരയുണർക്കുന്നു. നമുക്കുപോലും വന്നപദ്യത്തിൽ ദി. ൨. മുതൽ ൭൯. വരെയുള്ള ൨൮. അദ്ധ്യായങ്ങളെ ക്രോഡീകരിക്കുന്ന ഒരു പദ്ധതിയിട്ടാണു കാണുന്നത്. പുരാണകഥാശരീരത്തിൽ അടുക്കലാ കണ്ഠാവൃതം യാതൊരു ഭേദവും ചെയ്തിട്ടില്ല. ബാഹ്യവേഷത്തിൽ മാത്രം വിശേഷങ്ങൾ കാണാം. അതിലേക്കു കാണാം രണ്ടു വേഷങ്ങളും ഉദ്ദേശത്തിലുള്ള അനുരമാകുന്നു. മഹാബലകരദോഷങ്ങളേ ദൃഷ്ടാന്തപ്പെടുത്തുന്നതിനായിട്ടാണു ഉപാധ്യാനം. നിബന്ധിക്കുന്നത്; സഭസംസ്കാരമനുസരിച്ചു രൂപം നിർമ്മിച്ചു രാഗത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചിട്ടു രസജ്ഞാനമേ വിനോദിപ്പിക്കുന്നതിലാണു കവിയുടെ സംശയം. ഒന്നാം ഭാവസന്തേ കഥ ഏഴുതൂണിൽ കവി ദൈവധർമ്മവൃത്തയാണു അധികം അവലംബിച്ചിരിക്കുന്നത്. ദേവദാനവയക്ഷാക്ഷേപം സമ്പന്നിനാദികളേയല്ലാം സ്വയംവരമണ്ഡപത്തിൽ വരുത്തി നിരത്തിയതും, അവരോടൊക്കെ ചുണ്ടിക്കാണിക്കുന്നതിനു സരസ്വതിയെ നിയമിച്ചതും ശ്രീമദ്ഭഗവതേ അനുസരിച്ചാണ്. ഉത്തരവായുന്ന നളനെക്കണ്ടു ഊരുപേരും വിളിച്ചു പറയിക്കാത്തതു കേവലം കാലിപ്പം വിചാരിച്ചിട്ടാണ്. 'സ്നേഹം കൊണ്ടെവരമൊന്നല്ലോനാ . . . ' എന്നിങ്ങനെ ശ്ലീലവാക്കുകൾ കൊണ്ടു നളനേ വ്യഭാചിപ്പിച്ചിട്ട്, അവന്റെ വേഷം കെട്ടി ഇന്ദ്രാദികൾ മണ്ഡപത്തിൽ ചെന്നിരിക്കട്ടെയെന്നു കല്പിച്ചതു ഒരു കവിമനോധർമ്മമെന്നുള്ളതു. സ്വയംവരവസരത്തിൽ അസുരാക്ഷസസംവാദം നിബന്ധിച്ചതിന്റെ ഉദ്ദേശം ഒന്നാം ഭാവസന്തേ കഥയ്ക്കുള്ള ശ്രേണിസമുച്ചയതേ ശ്രവേണ്യങ്ങളുടെ പുറപ്പെട്ട കൊണ്ടു പരിചരിക്കണമെന്നു മാത്രമായിരിക്കാം. പുരാണത്തിൽ കാണാത്ത നാരദന്റെ വരവു അഭിപ്രായം അവസാനത്തിലും ചേർത്തു നാടകീയകഥാവസ്തുവിനു ഒരു സിദ്ധാർഥകനേ സമ്പാദിക്കാനാകുന്നു. ശ്രീനാരദൻ പറഞ്ഞിട്ടാണു നളൻ ഭയമന്ത്രിയെ അഗ്രഹിക്കുന്നത്. ലോകത്തിലുള്ള വിരഹാശ്വലോകം ഒന്നിച്ചുകൂട്ടുന്ന സ്വയംവരമണ്ഡപത്തിൽ കലഹം ഉണ്ടാകാകിരിക്കണമെന്നു കരുതലോടുകൂടി ഇന്ദ്രാദികളെ പറഞ്ഞിട്ടു സിന്ധവിയെ അയച്ചു സ്വയംവരം നിവില്ലമായി നടത്തിക്കുന്നതും നാരദനാണ്. ഇന്ദ്രാദികൾ പ്രത്യക്ഷമായി വന്നിരുന്നു നളനു വരം കൊടുക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടല്ലയോ രാജാക്കന്മാർ നളന്റെ ദൈവീലഭം ഈശ്വരകല്പിതമാണെന്നു സമാധാനപ്പെട്ടു അടങ്ങിയിരുന്നത്. കാക്കോടകനു നളൻ പക്കൽനിന്നു ശാപമോക്ഷം നാരദൻ കല്പിച്ചതിനാലാണു അ നാഗം നളനു അപത്തിൽ ഉപകരിക്കുന്നത്. അവസാനത്തിലും നാരദൻ സമയനിമിത്തത്തിനു ബ്രഹ്മസന്ദേശം അർപ്പിച്ചതും നളനെ അഗ്രഹിപ്പിക്കുന്നു. ഈ വിധം കഥാസമുച്ചയമായിട്ടാണു നാരദനെ വച്ചിരിക്കുന്നത്. സ്വസ്തം സന്തേയും കൂടി രണ്ടാമതു ഒടുവിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ചതിനു വലിയ പ്രയോജനമൊന്നു കാണുന്നില്ല. അപരം വിവസ്തുതയിൽ പശ്ചാത്തലം കലിയാണു എന്നുള്ള ഭയം തന്നെ നളനു ധാരാളം മതിയാകും പശ്ചാത്തലം മാറ്റി കൊടുക്കാൻ. പോരാത്ത പക്ഷത്തിലും ശ്രീനാരദനെ അയയ്ക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു ഈ സന്ദേശവും ബ്രഹ്മവിനു അ മഹാഷിയാട്ടു തന്നെ പറഞ്ഞു വിട്ടാൽ മതിയാകുന്നു. നാരദൻ വരുമ്പോൾ മഹാശക്തിയെ സരസി ചെന്നു വിരുന്നുമുണ്ടു വ

യ്ക്കു ഞാൻ എന്താവാമെന്നു കേട്ടാൽ ഹംസത്തേ പ്രവർത്തിച്ചിട്ടു അതിന്നേ വിരിയയ്ക്കാൻ കവി ശ്രമപ്പെടുന്നതു പോലെ തോന്നും.

പ്രധാനഭാഗങ്ങളിലെല്ലാം കവി പുറംതൊഴിയെക്കുറിച്ചു നിഷ്പ്രഭതയോടെ അനുസരിക്കുന്നുണ്ടെന്നുള്ളതു കഥാസംഗ്രഹത്തിൽ മുഖത്തിൽനിന്നും ഉദ്ധരിച്ചുകാണിച്ചിട്ടുള്ള ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു സ്പഷ്ടമാകും. ദൈവത്തിന്നുവേണ്ടുന്ന പാപങ്ങളെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞയക്കുന്ന വാക്യങ്ങൾ, നമസ്കാർ, ജീവനും തങ്ങളിലുള്ള സംവാദം, നമസ്കാർ എന്നോടു പറഞ്ഞയക്കുന്ന മറുപടി ഇത്യാദിയെല്ലാം മഹദ്വിപാകൃത്തിന്റെ തത്ത്വജ്ഞാനം തന്നെ ആകുന്നു. ഈ മുഖസ്സംവാദത്തെ അനുഭവപ്പെടുത്താൻ തന്നെയാണു ഭാരതത്തിൽ ഉണ്ടാകട്ടെ കഥാസംഗ്രഹത്തിൽ പലപ്പോഴും ഉദ്ധരിച്ചതു്. “ദൈവശ്രവണേ കൃതമാനം” ഇത്യാദി സ്ഥലങ്ങളിൽ കഥയെ വളരെ ചുരുക്കിത്തന്നു്. ദൈവിക നന്മയായിട്ടു കാട്ടിൽ നടന്നപ്പോൾ ആശ്രമം കണ്ടതും അതിൽ പ്രവർത്തിച്ചതും മറ്റും “പ്രതിഭിദ്ദി സാന്തപിതാ” എന്നൊരു വിശേഷണമാകൊണ്ടു ശ്ലോകത്തിൽ കാട്ടിയിട്ടു.

നൃത്തനാടകങ്ങളിൽ നാടകം നമസ്കാർ, നാടകം ദൈവത്തിന്നു, കവി പ്രതിപാദിക്കുന്നു. അങ്ങനെയായ രസം ശ്രാവണം. ദൈവികനമസ്കാർ എന്നു അലംബനവിഭാവത്താലു ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന രതി എന്നു സ്ഥാനിഭാവം പരസ്പരമെന്ന ശ്രവണത്താൽ ഉത്ഭവിച്ചതായിട്ടു ശ്രീനാദാദികൾ ഉപദേശത്താലും ഹംസത്തിൽ ഉത്ഭവത്താലും സ്ഥിതിചെയ്തു, കറുപ്പുകാലം അഭിലാഷവിപ്രലംഭങ്ങൾ ഇതിൽ ഉണ്ടു വർത്തിച്ചു്, നമസ്കാർ ഇത്യാദികൾക്കു മേലുള്ള ഭക്തിയും ഭക്തിയും പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുള്ളതും അവസാനത്തിൽ പരമമായ നമസ്കാർക്കു മേലുള്ള പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുള്ളതും വേർതിരിച്ചിട്ടു്, സ്വയംവർത്തിച്ചിട്ടുള്ളതും വെച്ചു മേലിൽ കണ്ടു. പിന്നീട് സ്വപ്നകാലം ദൈവശ്രാവണസ്ഥിതിയെ ഉപദേശത്താലും പ്രകാശിച്ചു കിടന്നു് ദൈവശ്രാവണം താഴെത്താഴെ നമസ്കാർക്കു മേലുള്ളതും വിശേഷമായിട്ടു് നിശ്ശേഷം കമ്പളീകൃതമാക്കുകയും കാഴ്ചക്കൊടുക്കുന്നതും ഉപദേശത്താലും ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ട് പ്രത്യക്ഷമായിരിക്കുന്ന ആശയം അവസാനിച്ചു മദ്ധ്യേ മദ്ധ്യേ കറുത്തൊന്നു മിന്നുകിടന്നിടത്താലും മിന്നിക്കൊണ്ടു പ്രവാസവിപ്രലംഭമായിട്ടു മങ്ങിക്കിടന്നിട്ടു, കലിബാധാപ്രാപ്തം അന്തിമം വിവിധത്തിൽ പൂർവ്വവിപ്രലംഭങ്ങൾ സമുല്പന്നിച്ചു, പരസ്പരമായ നമസ്കാർകൾ സാദാരണത്താൽ പ്രത്യക്ഷമായിരിക്കുന്നു. മറ്റുള്ളവയെക്കൂടി അംഗമാക്കിത്തന്നു്. ചുരുക്കത്തിൽ വേദം വിവിധമായിട്ടു മറ്റും വീരം; ഹംസത്തിന്റെ വിവിധമായ മുഖരൂപം കണ്ടുകിട്ടി കണ്ടു് നമസ്കാർ കലിബാധത്താലും വാക്യങ്ങൾ തുടങ്ങിയുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ രാത്രി വാക്യങ്ങൾക്കു മേലുള്ളതും ഇത്യാദി സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഉണ്ടാകുന്ന വിവിധവിപ്രലംഭങ്ങളായിട്ടു കാണുന്നു.

൩. കാലദേശങ്ങൾ.

—:::—

നാടകത്തിലേപ്പോലെ കഥകളിയിൽ, കാലദേശങ്ങളുടെ ക്രമീകരണവും റിസിംഗ്സമിപ്ത. ഒരേ ദിവസത്തെ കഥയും അന്നന്നു നടന്നതുപോലെയാണു കഥകളിയിലെ ഭാവന. എന്നു കേൾക്കുന്നു. വാസ്തവമായ കാലം പത്തുപതിനഞ്ചു സംവത്സരമുണ്ടു്. ഒന്നാംദിവസത്തെ കഥ ഒരു വർഷത്തിനുള്ളിൽ നടന്നതായിരിക്കണം. നാലുദിനം വരവു കഴിഞ്ഞിട്ടു മൺത്തൊഴുത്തു വരേണ്ടതു് ഇട അധികം ദീർഘമായിരുന്നിട്ടുവശ്യമില്ലാ. പിന്നീടു അന്നത്തെ കഥയിൽ ഭീമരാജാവിനു സ്വയംവരം നിശ്ചയിച്ചു വട്ടംകൂട്ടി നടത്താൻ വേണ്ടുന്ന സമയം മാത്രമേ ഉള്ളു. രണ്ടാംദിവസത്തേ അരാഭം പൂർത്തിയാക്കിയതു് അതിന്നു് തന്നെയാണു്; എന്നാൽ കലിപ്രേരിതനായ പുഷ്പരൻ നളനെ മുതിരുവിളിയ്ക്കാൻ വചനമുണ്ടു് ദൈവീനളനാണു് മുഖകുടിമാറിയ ഒരു മകനും മകളും ഉണ്ടായിരിക്കുന്നു. പുരാണത്തിൽ നളനേ ബാധിക്കാൻ അവസരം നേടിക്കുലി പകിനൊന്നു വഷം കാത്തിരുന്നതായും പറയുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ പ്രേതനാ നടന്നതു വിവാഹാനന്തരം കുറഞ്ഞപക്ഷം പത്തുണ്ടു സംവത്സരം കഴിഞ്ഞായിരിക്കണം. ചുരുക്കത്തിന്നേ നാലഞ്ചുമാസംകൊണ്ടാണു അവസാനിച്ചതു്. പിന്നെ ദൈവി കാട്ടിൽ ചുറ്റിനടന്ന കാലം നാലഞ്ചുദിവസമിരിക്കും. അതിന്റെശേഷം വണിപ്പുരാജാവിൽ ചേർന്നു ചേദിപുരാണിലെന്നതിന്നു് ഒരു മാസത്തോളം സമയം വാചാപണ്ടണം. ആ പുരാണത്തിൽ ചൈതന്യമായി ഭാഗ്യമിച്ച കാലവും. നാലഞ്ചു മാസത്തിൽ കടകളിൽ, മൂന്നാംദിവസത്തേ കഥയുടേ മുൻതൂക്കത്തിൽ 'മുനിഭൂവി ഭമയന്ത്രം' ഭാരതാപം വസന്തം എന്നു പറയുന്നതിനു ദൈവി വരിതൃഗുഹത്തിലെങ്ങിയതിന്നു് ശേഷമാണു നളൻ അയോദ്ധ്യയിൽ ചെന്നതു എന്നിടത്തോളം തെല്ലുമുണ്ടു. 'വൃഗിതവ' ഭമയന്തീ വാസമാരാം വാമനീ' എന്നു മുൻദിവസകഥാനത്തിൽ പറഞ്ഞു നിറുത്തിയതിനെ ചുരുക്കിച്ചുവെത്തിയവെത്തിച്ചുവെന്ന ഉള്ളു. രണ്ടാംഭാഗത്തിൽ ഭമയന്തീയുടെ പ്രകൃതം മുഴുവനും തുടന്നു വിവരിച്ചിട്ടു മൂന്നാം ഭാഗത്തിൽ നളന്റെ പ്രവൃത്തികളെ ചൊല്ലുവാൻ ആരംഭിക്കുന്നതിനുള്ള എടുപ്പാണിതു്. നളൻ കാർക്കടകനെ കണ്ടതു ദൈവിയ ഉപേക്ഷിച്ചതിന്നു് ചിദ്രംദിവസമോ അടുത്ത ദിവസമോ എന്നു അയിരിക്കാം. പിന്നെ പത്താംനാൾ അയോദ്ധ്യയിൽ ചെന്നു ചേരകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ വാസ്തവത്തിൽ ഭമയന്തീ ചേദിരാജ്യത്തെത്തു മുന്തുമുന്നേ നളൻ അയോദ്ധ്യയേ പ്രാവിച്ചു കാണണം. നളൻ ഭമയന്തീയ കാട്ടിൽ വെച്ചുപേക്ഷിച്ചതിന്റെ ശേഷം അവർ കണ്ഡിനപുരാത്തിൽ സമാഗമിക്കുന്നതു വരേ വേർപിരിഞ്ഞിരുന്ന കാലം മൂന്നു വർഷമാണെന്നു 'സംക്ഷിപ്തം രക്ഷിണശ്യാസ്യം വയം ശ്രീൻ പരിവത്സരാൻ' എന്നുള്ള അശ്വതിരവാക്കിലു ഭാഗംകൊണ്ടു 'കാലം കല്യാണി മൂന്നു വർഷമായി നമ്മുടെ രാജ്യം ബലനരഭവിടുന്നു' എന്നുള്ള നളവാക്യം കൊണ്ടു സ്പഷ്ടമാകുന്നു. അതിനാൽ മൂന്നാം ദിവസത്തേ കഥ മൂന്നിൽ ചിലുപറന്നു കൊല്ലത്തേ വ്യാപിക്കണം. നാലാം

விவசாயத்தை கமரத்தில் வைத்து ஒரு மாடுகளைப் பற்றி ஒரு கையாணிப்பாடு
 நடைமுறை நடந்து வருவதை அறிந்து அதை விரைவில் ஒருவரை கையாணி
 தல் தாமதமாக அமைந்திருக்கிறது.

സ്ഥലംപ്രത്യക്ഷതയ്ക്കായി നാടകവികാസം വേഗം ആവിഷ്കരിക്കേണ്ടതുമാകുന്നു. കഥകളിയാകട്ടെ ഒരു ശുദ്ധമായ ഒരു ദൃശ്യകാവ്യവുമാണെന്നു സമീപകാലം വരെ പ്രബല്യമായി സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു നവീന പാശ്ചാത്യ സംഗീതത്തിലേക്കു മാറ്റം വരുത്തേണ്ടതുണ്ടെന്നു വേർതിരിച്ചറിഞ്ഞു. ഇപ്പോൾ കാണുന്നതിൽ പാശ്ചാത്യ സംഗീതത്തിന്റെ സ്വാധീനം വളരെ വ്യക്തമായി കാണാം. ഇതും കേൾക്കാൻ പറ്റാത്തതും നവീന സംഗീതത്തിന്റെ സ്വാധീനം വ്യക്തമായി കാണാം. ഇതും കേൾക്കാൻ പറ്റാത്തതും നവീന സംഗീതത്തിന്റെ സ്വാധീനം വ്യക്തമായി കാണാം. ഇതും കേൾക്കാൻ പറ്റാത്തതും നവീന സംഗീതത്തിന്റെ സ്വാധീനം വ്യക്തമായി കാണാം.

൪. പാത്ര നിർവ്വഹണം.

അതു കെട്ടി നാടുകലകുന്നുണ്ടുതെ പൂത്തി ഇല്ലാത്ത നാൽ കവികൾ കഥാപുഷ്പന്മാരെ നിരൂപിക്കുന്നതിലും ശ്രദ്ധിക്കാറില്ല. പുരാണത്തിലേ പാത്രങ്ങൾ തന്നെ കഥകളിലിലും, കേരളിനി എന്ന സഖിയും ജീവലൻ വാണിയൻ എന്ന സുതന്മാരും കൂടി മനപ്പിന്തിൽ സമാഗ്നാതന്മാരാകുന്നു. വിലപാത്രങ്ങളെ മാത്രം കവി ഒന്നു തേച്ചു മിൻക്കിക്കിടന്നോ. വേദവ്യാസന്റെ കാട്ടാളന്മാർക്കു ഉണ്ണായി വയ്ക്കുകകാട്ടാളനുപാണിതും മാത്രമല്ല, ലോകപരിജ്ഞാനവും അധികമുണ്ട്. അവൻ ഭൈരിയേ പ്രലോഭിപ്പിക്കാൻ വേണ്ടി ചാറ്റാകസിംഹം സൈലം പ്രതിപാദിച്ചിട്ട് മനമങ്ങാ മിഴി ഇങ്ങും എന്നെല്ലാം സ്ത്രീസ്വഭാവത്തേ നല്ല സമീപിച്ചതാകെ വിവരിക്കുന്നു. ഹാസം കൂടി വിഭജിച്ചു ഉപയോഗിച്ചു മനസ്സു നേർക്കിടും

സമത്വമാണ്. നളൻ അവനേ ഉപദ്രവിച്ചതെ വിട്ടുതേറ്റുള്ള അതിലേയ്ക്കായി എത്ര വലിയ പ്രയത്നപരമാണ് അവൻ ഇങ്ങോട്ടു ചെയ്യുന്നതു്? അവനേ കൃതജ്ഞയുടേ ഒരു വകയും എന്നു തന്നെ പറയാം. അവൻ ഭൈരവയുടെ അടുക്കൽ ചെന്നു “ഇനിയൊരിക്കലും നടന്നാൽ കിട്ടുമെന്നു കൈയ്ക്കുവെന്നും പ്രതിപദപി തേന്നും മറ്റു മന്ദം നടക്കുന്നു കൗശലത്തിൽ സവിദാർശര അക്ഷീപ്ത കർമ്മം ഇഹലോകം യായി ഉപന്യസിക്കുന്നു. ഭൈരവയുടേ ‘വിനയം പത്മിനഞ്ച’ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു അവൻ തുച്ഛപ്പെട്ടനില്ക്കും.

‘താതനോരു വരൻ കൈക്കൊ നിന്നെ
പ്രീതി വിനയമുണ്ടാമവനിൽ തന്നെ
വിഫലമിന്നു പറയുന്നതെല്ലാം
പലപലനെന്നു പറഞ്ഞുവെച്ചാലും’

എന്നെല്ലാം സ്ത്രീമാർപലത്തേ എടുത്തു കാണിച്ചു് ‘വേദാവി പറയിച്ചൊ ന്നിളക്കി വെച്ചുപിഴിച്ചിട്ടാണു അവൻ മടങ്ങി വരുന്നതു്. ചാട്ടവാക്കുകളിൽ അവൻ നെറു നെറുപുണ്യം അസംധാരണമാണ്. അവൻ ‘നളിനമിഴിമുക്കിപ്പോ നടുവ ടിക്കാൻ നളിനജനവചസം നളനഗുണത്തിൽ വാഴുന്നവൻ’ അങ്ങനെയോ. ‘ബേ സുവാകിൽ വിപദിതവണ്ണ വേഗം വരുമ്പോൾ അരില്ലാത്തു’ എന്നവനു നല്ലതാ യമുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു നളന്റെ അപത്തിൽ താൻ ഉപകരിച്ചു രണ്ടുതിൽ വളരെ മനസ്സാലപ്പെട്ടുണ്. ബ്രഹ്മവേദി അവനേ അടുക്കൽ സന്ദേശം പറഞ്ഞു കൊണ്ടു.

നളചരിതത്തിൽനിന്നും അക്കമു നടന്ന കാലത്തേ പലനടവുകിളും ശ്രദ്ധി യ്ക്കാവുന്നതുണ്ടു്. ചുരുക്കമിട്ടു അന്നു വളരെ പ്രചാരമുണ്ടായിരുന്നു. ജ്യോതിഷം നന്നായൊരു ഭൂതത്തിന്നും ഒരുവൻ വന്നു പോരിനു വിളിച്ചാൽ പിൻവാങ്ങുന്നതു വീരന്മാർക്കു ഇല്ലാത്തുണ്. ഭേദം വിനോദനായ ഭേദനിമിതം എന്നു പറയുന്നതു കേവലം അതിശയോക്തിയായിരിക്കാം. അക്കാലത്തു കച്ചവടക്കാർ കൂട്ടം യിട്ടു ചേർന്നു കര വഴിയായി നൈന്യസമേതം ദൂരദേശങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചിരുന്നു. അവർക്കു കാട്ടിലും മറ്റും പല അപത്തുകളും നേരിട്ടിരുന്നു. പുഴക്കരൻ മന്ത്രമല്ല സ്ത്രീകളും അപത്തിൽ വേദം മാറി നടന്നിരുന്നു. കലശ്ശികൾക്കു ഉള്ളിപ്പും ഭൂമി യ്ക്കൊരു പരഗമത്തിൽക്കൊന്നുശ്ചെയ്ത കാര്യമെന്നതിൽ വിശ്വാസമില്ലായിരുന്ന. കലശ്ശികൾക്കു നിയമമറിഞ്ഞു, ചാരിത്രമെന്നുള്ള ചട്ടവും മനിയായി രുന്നു സൈന്യസഞ്ചാരത്തിൽ പാതിപ്രശ്നം പരിഹരിക്കുന്നതിന്നു്. സുതലാണു രാഗധന്മാർക്കു ബ്രാഹ്മണർക്കു ഭയംകൂടാതെ എവിടെയും സഞ്ചരിക്കാമായിരുന്നു. ബ്രാഹ്മണർക്കു എത്ര രാജസഭയിലും നിഷ്ഠിതബന്ധമായ പ്രവേശനമില്ലാത്തു. സുതൻ പാകംചെയ്തു അന്നത്തേ ബ്രാഹ്മണർക്കു രാജാക്കന്മാർക്കു ഭക്ഷിക്കുന്നതിന്നു് വിശേഷം കല്പിച്ചിട്ടില്ലായിരുന്നു. ഭേദത്തിലൂടെ പനച്ചിവാഹവർത്ത കേട്ടു ഭജനം വിരചിക്കുന്നതിന്നാൽ കലശ്ശികൾക്കു ദാരിദ്ര്യവിവാഹം അധിമിതമെന്നുപറ വാനില്ലായിരുന്നുവെന്നുവിജ്ഞം.

൫. സാഹിത്യം.

കവി—ഉണ്ണായിവാർച്ച പ്രസിദ്ധനായ കഞ്ചൻനമ്പ്യാരെപ്പോലെ അഭിവിശ്വസിക്കുന്നു. നമ്പ്യാരും വാർച്ചയും ഒന്നിച്ചു വളരുകക്കൊക്കെ തിരുവനന്തപുരത്തു രാജസഭയിൽ താമസിച്ചിരുന്ന കാലത്തുപ്പറ്റി ചില ഐതിഹ്യങ്ങളുണ്ട്. ഈ മഹാകവികൾ തങ്ങളിൽ ഒണ്ടിത്തന്നെന്നു വളരെ വിചിത്രമായിട്ടാണ്. യദുരായ രണ്ടുപക്ഷം പത്തുതീർത്ഥക്കരയിൽവെച്ചു തങ്ങളിൽ സന്ധിച്ചു. അപ്പോൾ ഒരു തറവാട്ടുകാരിയായ സ്ത്രീ രൂപവതിയായ ഭാഗിയേക്കണ്ടെ ഏണ്ണയും താളിയും എടുപ്പിച്ചുകൊണ്ടു ആ വഴിയെ കടന്നു പോകയുണ്ടായി. ഇതു കണ്ടിട്ടു കവികളിലൊരാൾ 'കാമിപ്പോല' എന്നു യജമാനത്തിയുടെ കണ്ഡലത്തെ അഭിനന്ദിക്കുന്നപ്രകാരം പറഞ്ഞു; അതിന്നുത്തരമായി മറേറയാൾ 'നല്ലതാളി' എന്നു ഭാഗിയുടെ കൈയിലിരുന്ന അല്പാഗോപകരണങ്ങളെപ്പറ്റി പ്രസ്താവിച്ചു. ഈ ചോദ്യോത്തരങ്ങളിലേ വ്യഗ്രഹത്തിന്റെ ഭേദവും പ്രമാണിച്ചു അവർ തങ്ങളിൽ ചോദിച്ചതിന്നു എന്നുണ്ടു കഥ. ഇതിൽ ചോദ്യം ഇന്നുണ്ടുണ്ടെന്നും ഉത്തരം ഇന്നുണ്ടുണ്ടെന്നും നല്ല തീച്ചയില്ല. വ്യാഗത്തിൽ കാ (എവൾ) അഭിലോലാ (അധികംസന്ദർശി) എന്നു ഭാഷ. ശുദ്ധ സംസ്കൃതമായിരിക്കുന്നതിനാൽ ചോദ്യം പണ്ഡിതനായ വാർച്ചയുടെയും നല്ലതു അളിപ്പിന്നുള്ള സരളമായ മലയാളവാക്യം സരസമായിരുന്ന നമ്പിയാരുടെയും പേരിൽ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മഹാരാജാവായിരിക്കൽ ഒരാനന്ദം ഇറക്കി കളം കലക്കിയിട്ടിരിക്കട്ടെ. ഏഷാ എന്നു മുഖം കാണിക്കാൻ പൊന്ന കവികളോടൊല്ലാരോടും അന്നുതന്നെ വിശേഷങ്ങൾ ചോദിച്ചതിൽ ഉണ്ണായിവാർച്ച 'ഒരു കരി കലക്കിയകളം കണ്ടു' എന്നും കഞ്ചൻനമ്പിയാർ 'ഒരു കളഭം കലക്കിയകളം കണ്ടു' എന്നും അറിവിച്ചതായിട്ടാണു മഹാരാജകഥ. ഈ വക കേട്ടുകൾവികൾ പരമ്പരയാ വാനിട്ടുള്ളവയാണ്. അതുകളിൽ വാസ്തവം സ്വല്പം അതിശയോക്തികൊണ്ടു മിക്കക്കിടക്കും. ചോദ്യോത്തരം പരിചയപ്പെട്ടതിന്റെ ശേഷം ഇക്കവികൾ തങ്ങളിൽ ഭരിപ്പുകൾക്കായ സംഭാഷണമേ ആയിരുന്നുള്ളു എന്നു വന്നേക്കാം. മടരുകിലും സന്ദർശനം കറച്ചു മാറിപ്പോയി എന്നു പറയുന്നല്ലാതെ പ്രധാന സംഗതിയിൽ ഭേദം വരാറിടയില്ല. അന്നുതന്നെക്കൊണ്ടു വിചാരിക്കാൻ ആത്മാഭിമാനവും പരസ്പരബഹുമാനവും രാജാവിന്നു അവരുടെ പേരിൽ ഗൗരവബുദ്ധിയും പ്രതിപത്തിയും അത്ര തോളുണ്ടായിരുന്നു.

ഈ വക കഥകളിൽ നിന്നും രണ്ടുപക്ഷത്തെയും ബുദ്ധിമാതൃത്വത്തിന്റെ ഗതി നമുക്കു ഉറപ്പിക്കാം. വാർച്ച കവി കലക്കിയ കളം എന്നു എന്തെങ്കിലും രണ്ടു ത്വമുള്ള വാക്യം പറയണമെന്നുള്ളതു നമ്പിയാർക്കു അത്രയും പൊതുതാൽപര്യുന്ന വാക്യ രാജാവിന്റെ പ്രശംസയിൽ പരിണമിക്കണമെന്നുള്ളതുണ്ട്. അതാണ് 'കളഭം കലക്കിയതു' എന്നു പറയുന്നതു്. രാജാവിന്റെ പ്രവൃത്തികൾക്കു കളത്തിന്നു ദോഷമുണ്ടെന്നായതു എന്നല്ലായ് വാർച്ചയെ വാഴിക്കുനിന്നു ഫലിക്കുന്നതു്? നമ്പിയാർ അതുകൂടി കരുതി ഗുണത്തെ എടുത്തു കാണിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഒരോരുത്തർക്കു ഗുണഗ്രാഹിയായ മഹാരാജാവും പുരോഭാഗിയും ബഹുമാനം വരുന്നു.

നമ്പിയാൻ ഒരു വാസനാകവിയും വായ്പ് ഒരു വലിയ പഠിത്തക്കാരനും ആയിരുന്നുവെന്നുള്ളതിലേക്കു അവരോടു കൂടികൾ സ്കൂളും വെക്കുന്നു. കണ്ണന്റെ തുളുൽകഥകൾ നരകപ്രസന്നമധുരഗതിയോടെ തുളുച്ചിട്ടി കതിക്കാൻ ഉണ്ണായിയോടേ കഥകളിത്തോടെ പ്രാധ്യാപകനോടുമേളത്തോടെ പതിഞ്ഞു അട്ടമാണ്. ഒരാളോടേ കഥകളിയെല്ലാം പാശ്ചാത്യരോടേയും സുഗ്രാഹങ്ങളാണ്; മറ്റേയാളോടേ നോട്ടപാഠക്കൾക്കുള്ളി ഗാഢീയ് കലശലാണ്. ഗ്രന്ഥാധിപനായതാൽ ഉദാഹരണങ്ങളെ ഏകത്തു കാണിക്കുന്നില്ല. വായ്പ് മലബാറുനീലഗിരിയിൽ അല്ലെങ്കിൽ മിർട്ടാനും; നമ്പിയാൻ കാളിദാസൻ അല്ലെങ്കിൽ ചെങ്കുണ്ണിയോടേ അണ്ണ എന്ന പദത്താൽ ഏറെ കേൾക്കപ്പെട്ടു.

ജീവചരിത്രം—കവിയോടേ ജീവചരിത്രത്തോടുനിറയുള്ള മിടുക്കനായ അറിവു വളരെ ചുരുങ്ങും. ഭാഷാചരിത്രത്തിൽ കാണുന്നതിനേ അടിസ്ഥാനമാക്കി ഇവിടെ സ്വല്പം പ്രസ്താവിക്കുമ്പോൾ ഉള്ള ഉണ്ണായിവായ്പ് തോടെ ഗുഹ കെട്ടി സംസ്ഥാനത്തു ഇരിങ്ങാലക്കുട ക്ഷേത്രത്തിൽ സമീപമായിരുന്നു. അവിടെയും തുളുവടവത്രയും അധികത്തിലാണെന്നു വിദ്യാഭ്യാസവും ബാല്യകാലത്തിലേക്കു മലബാറും ഗുഹയോടായിരുന്നു എന്ന അറിവാൻ മാറ്റമില്ല. സംസ്കൃതത്തിൽ കാവ്യനാടകാദികളും വ്യാകരണാലങ്കാരശാസ്ത്രങ്ങളും പഠിപ്പിച്ചുണ്ടെന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികളിൽ നിന്നുറപ്പിക്കാം. പക്ഷേ പ്രസിദ്ധതയെക്കുറിച്ചോ വളരെക്കുറവു കിട്ടിയവയെപ്പറ്റത്തു വന്നു താമസിച്ചിരുന്നതായി ലക്ഷ്യമുള്ളത്. സമുദായം നാട്ടുവിളികൾ മലബാറു മഹാരാജാവു വായ്പ് തോടെ യോഗ്യതയുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം പണ്ഡിത സംഭാവനകൾ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. മലബാറു ക്ഷേത്രപാഠശാലയായ മഹാരാജാവിന്റെ ആശ്രയം കണ്ണൻനമ്പ്യാൻ മുതലായ അ മഹാകവികളോടേ സഹവായം, അകൃതികളായ തുളുക്കരികിൽനിന്നും മറ്റും കേൾക്കുകയും താമസിയാതെ സൗകര്യം, പൊതുവായുള്ള സമ്പന്നമുഖി ഇതെല്ലാം തിരുവനന്തപുരത്തുള്ള താമസത്തേ സ്ഥിരപ്പെടുത്തുന്നതിൽ വായ്പ് ഉത്സാഹിപ്പിച്ചിരിക്കണം. നല്ല പരിയത്തിലുപയോഗിച്ചിട്ടുള്ള ഭാഷയോടേ സ്വഭാവം നോക്കുമ്പോൾ ഈ കൃതി തെക്കൻദിക്കുകളിൽ വച്ചുതന്നെ എഴുതിയിരിക്കുന്നതിനാൽ അധികം സംഭാവ്യത. നല്ല പരിയ കൂടാതെ നിരീക്ഷകലുറാണം (അല്ലെങ്കിൽ) പാവ്തിസ്വയംവരം എന്നൊരു കൃതികൂടി വായ്പ് ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ശിശിജാകല്യാണം കിളിപ്പാട്ടിന്റെ മട്ടിൽ മൂന്നു പ്രയത്തിലുള്ള ഒരു പ്രമേയമാണ്. ഇതു വായ്പ് തോടെ കൃതി അല്ലെന്നു മിലർ തത്ത്വിക്കുന്നു. രാജവണ്ണനയായും മറ്റും പലരൊന്നോടേ അദ്ദേഹം ഉണ്ണായിവായ്പ് ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ളതായി കേൾവിയിട്ടുണ്ട്. വായ്പ് തോടെ ജനനം കിട്ടി—മാണോണെന്നും ന്നാ വചസ്സിലോടേ ജീവിച്ചിരുന്നു എന്നുമാണു കൂടിയം.

‘അവി ച മമ മയ്യിതാ കളിയുപ്പനതിവിരസുതാ
പ്രാണൻ കളയു മതിവിധുറ എന്നാൽ
കലതിതതിലവമര തിവനിതു’

എന്നിടത്തു ‘അറ-’ വന്നിട്ടുണ്ടെന്നും അതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്തു ലഭ്യമായ കലത്തിൽ സന്തതിക്കേറ്റം വന്നു എന്നുമാണു കേൾവി.

[illegible]

ഭാഷകളേ കൂട്ടിക്കലർത്തുമ്പോൾ ഈ മതിപ്പി പലപ്പോഴും നേടുന്നതാണ്. അതുകേ തടവുചീൻ പ്രയോഗിക്കുന്നതിന് ഉണ്ണായിവായ്പയ്ക്ക് മാത്രമേ ധൈര്യമുണ്ടാകൂള്ളൂ. രണ്ടുഭാഷകൾക്കു തിലനന്ധ്യപ്രായേന ഉള്ള സംസ്കൃതികളെ തുച്ഛപ്പെടാതെ അദ്ദേഹം നീരക്ഷീരസ്താഭേന സങ്കരാതനെ സ്വീകരിച്ചു. നല്ലവരിതത്തിലേ ഭാഷ മണിയുംപ്രവാളവും കലർത്തുമ്പോൾ, സംസ്കൃതമാകുന്ന മലയാളം മലയാളമാകുന്ന വെളുത്തീയവും മേൽത്തൂങ്ങിയ ഒരു ചെപ്പലബ്ബാഷ പാണ്.

ഉണ്ണായി വായ്പരേപ്പോലെ സ്വതന്ത്രനായ ഒരു കവി മലയാളത്തിൽ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. കഥകളിഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പ്രായേണ ശ്ലോകങ്ങൾ സംസ്കൃതവും പദങ്ങൾ മണിപ്രവാളവും എന്നാണൊരേപ്പോഴും നളചരിതത്തിലെ ശ്ലോകങ്ങളിൽ പകുതി ഉണ്ണയും മണിപ്രവാളമാണു് ചിലതു ശുദ്ധമലയാളത്തിൽ തന്നെയുണ്ടു്. 'വേദിക്കേണ്ടാമരവനരികേ . . . ' എന്നശ്ലോകം നോക്കുക. ഇതിൽ സംസ്കൃതമുണ്ടു് തന്നെ മൂന്നു നാലോ നാലാം പാദത്തിന്റെ ഒടുവിൽ വാനിട്ടുള്ളതേ ഉള്ളൂ എന്നാൽ, നേരേ മറിച്ചു, പദങ്ങളിൽ ചിലവരികൾ ശുദ്ധസംസ്കൃതമായിട്ടുണ്ടു്.

- ൧. 'വൃന്തനാ തേ മേയന്തി സമന്വയസുരയതഃ'
- ൨. { യോമി യാമി ദൈവി കാളിതം ശീഘ്രം സധയി-
- ൩. { ഷ്യാമി സാമി സധിതം മയാ'
- ൪. 'അനന്താ വാ വസ്തു ഭവോ മലപ്രസാരേ

ഇത്രാദി പല്ലാടികളിൽ മലയാളം കൊടുവിച്ചിട്ടേ ഇല്ല.
 'പ്രേമാനുരാഗിണി ഞാൻ വാമം രമണീയശീല'
 തപാമാതനോമി ഹരി സോഭാഭീഷമുഖ
 ശ്യാമാ ശശിനാ രജനീ വാമാകലിതമുപൈത-
 കാമാ ഗതയാമം കാമിനീ?

ഇത്രാദി പദങ്ങളിൽ മലന്നിൻ മാത്രം ഒരു മലയാളപദമേ ഉള്ളൂ. ശ്ലോകവും ദണ്ഡകവും വേദാന്തത്തിട്ടു ഗദ്യവും കൂടി ചുണ്ണിക്കയായിട്ടു ഉണ്ണായിവായ്പ് ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്. കവിവാക്യം ശ്ലോകവും പാത്രങ്ങളുടെ സംഭാഷണം പദവും എന്നുള്ള എപ്പോഴും അദ്ദേഹം നാലാം ദിവസത്തേ കഥയുടേ ആരംഭത്തിൽ ലംഘിച്ചിരിക്കുന്നു.

വാക്യരീതി.—അത്ഥപുഷ്പിയും ശബ്ദപുഷ്പിയും നളചരിതത്തിലേപ്പോലെ മറ്റൊരു മണിപ്രവാളകൃതിയിലും ഒന്നുപോലെ ചേർന്നു യോജിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്നു നോക്കണം. പരിചോദ്യ, വിരവിൽ, അങ്ങനെ, ഞാൻ, അങ്ങ, ഇഹ, ഉടനേ, അതു് മുതലായ പാഠ്യവാക്യങ്ങളെ അദ്ദേഹം വളരെ അപൂർവ്വമായേ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളൂ. പ്രാസത്തിനു വേണ്ടി ഈ വക പദങ്ങളേക്കൊണ്ടു വിടവടയ്ക്കുന്ന സമ്പ്രദായമേ ഉണ്ണായിവായ്പ് മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു സാധാരണ മലയാളകവികളിൽ കണ്ടുന്ന ചെമ്പരശ്ശാലയും നളചരിതത്തെ ബാധിച്ചിട്ടില്ല. എന്നാൽ പ്രാസവിശ്വസ്ഥ വായ്പരേപ്പോ നേർവഴി തെറ്റി നടത്തിച്ചിട്ടില്ലെന്നില്ല. അനപചര്യപദങ്ങൾ നളചരിതത്തിലേക്കൊക്കലും വായ്പക്കു അത്ഥത്തിൽ വളരെ നിഷ്ണയ്യുണ്ടു്; അനപച ശബ്ദത്തിലും ഒട്ടാകാവല്ല. അ

ഉത്തിരൻ മുയ്യ പ്രാസം കണക്കിൻ വീണകൊണ്ടിരിക്കണം. ശബ്ദം ഈ വിബ്ബന്ധത്തിന് കിഴക്കിത്തനിയെ വന്നില്ലെങ്കിൽ അദ്ദേഹം പിടിച്ചു വലിച്ചു കയറ്റിയുടൻ വരുന്നതും ഈ സാഹസത്തിൽ ശബ്ദങ്ങളുടെ വാലോ തല തന്നെയൊ ഉടഞ്ഞു പോയാലും വകയില്ല. 'ചാകം ഇവ' എന്നതു പ്രാസത്തിന് മേരാൻ വേണ്ടി

‘വസുദേവ മഹദ്യോഗം’ ചാമിവാ

എന്നു മുദ്രയിട്ടുപോയി.

‘മാത്തിനിടയിൽ കാണാമേ സുന്ദരത്തിനുടെ സാദൃശ്യം

ഇവിടെ ‘ശ്രേയം’ എന്നാവർത്തിക്കാൻ വേണ്ടി പ്രയോഗിച്ച ‘സാദൃശ്യം’ എന്ന ഭാഗത്തിൽ പദമേറ്റു തന്ന സ്പഷ്ടമാകുന്നില്ല. ‘അപരമിത്രകം നരം’ എന്ന പദത്തിൽ ‘നാളെ’ എന്നു നാലുകരം അവർത്തിച്ചു യമകം ചെയ്തതിൽ ഒന്നരണ്ടിനു വളരെ ക്ലേശം ചെയ്യാലേ അർത്ഥമുണ്ടാകുന്നുള്ളൂ. ഇങ്ങനെ ദൃഷ്ടാന്തം പലതും എടുത്തു കാണിക്കാം. എന്നാൽ ഇങ്ങനെ ചില ഭാഗങ്ങൾ ഒഴികെയുള്ളതെല്ലാം ശബ്ദാർത്ഥങ്ങളുടെ പുഷ്പിതാലുണ്ടായിട്ടുള്ള സ്വാഭാവികമായ അനൗപദേശമാണ്. ഗ്രന്ഥം മുഴുവനും അതിലേക്കു ദൃഷ്ടാന്തമാകയാൽ പ്രത്യേകിച്ചു ആ അംശം ഉദാഹരിച്ചു കാണിക്കേണ്ടതില്ല. അഭിപ്രാസം അന്യ പ്രാസം ദ്വിവിധപ്രാസം ഇതെല്ലാം കവി ഒന്നുപോലെ ഭീക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. അപ്രാസം പൂർണ്ണമായാണ് വേറെ ഒരു ഭാഗം. നളചരിതത്തിലേ വാക്യങ്ങൾ മിക്കതും വെളിയിൽനിന്നു പുതിയ പദങ്ങൾ കൂട്ടിച്ചേർത്താലേ അനവധിയിട്ടു. ‘അല്പയച്ചിട്ടുണ്ടാണിപ്പ’ എന്നിട്ടുള്ള ‘ഉണ്ണ്’ എന്ന ക്രിയയ്ക്കു കർത്താവിനേ പ്രയോഗിക്കാത്തതിനാൽ അർത്ഥം ഭക്താർത്ഥത്തിന്നു പാറകൂടി ‘അല്പയച്ചിട്ടുണ്ടാണിപ്പ’ എന്ന് ഭക്ഷിച്ചുപോകാനിടയായി. ‘അവടങ്ങൾ സകടങ്ങൾ . .’ എന്ന ചുരുക്കത്തിൽ വാക്യങ്ങൾ എവിടെവിടെ അവസാനിക്കുന്നുവെന്നറിവാൻ ഒരു മാർഗ്ഗമില്ല. പദങ്ങൾ മാത്രമല്ല, വാക്യങ്ങളും ചിലെടത്തു പ്രയോഗിക്കാതെ വിട്ടുകളയാ ‘മാരുതമനസവേഗം കണ്ടു തേരിന്’ എന്ന ചുരുക്കത്തിലും മറ്റും മറ്റേതു അവതാരികയായി ലേക്കുന്ന വാക്യത്തിന്റെ ഭേദപോലെ അർത്ഥം ഭേദിക്കുമെന്നു വ്യാഖ്യാനത്തിൽ നോക്കുക. ചില ഭാഗങ്ങൾ വായിച്ചാൽ കടകമപോലെ തോന്നും. നളജീവലസംവാദത്തിലും മൈമി ബ്രാഹ്മണരോട് പരഞ്ഞെയ്ക്കുന്ന സന്ദർഭത്തിലും മറ്റും സന്ദിഗ്ദ്ധാർത്ഥം ഒരു ഗുണമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ട്. ശേഷമുള്ളിടങ്ങളിലും അനവധികാർത്ഥവും നേയാർത്ഥപ്രയോഗവും കൊണ്ടു പ്രാസഗുണം കേവലം അസൂചിതമായിപ്പോയി എന്നു ചുരുക്കത്തിൽ തിരിക്കുന്നു. ബഹിരന്തഃസ്തദ്രസമായ ദ്രാക്ഷാപാകം ഉണ്ണിച്ചിട്ടുകൊണ്ടു സ്വഭാവത്തിനവിരുദ്ധമാണ് അദ്ദേഹത്തിന് നാളികേരപരകത്തിലേ രസമുള്ളു. സുഹൃദ്യന്മാർ രസിക്കണം; സാധാരണക്കാർ അഭിനന്ദിച്ചില്ലെങ്കിൽ ഏതാണു ഹാനി എന്നാണ് കവിയുടെ നില. സാഹിത്യം അലോചനാമൃതമായിരിക്കണം; അതിനേ പണ്ഡിതന്മാർ വായിച്ചു അലോചിച്ചു രസിക്കുകയും വേണം. അപാമോധ്യുപ്രിയന്മാരായ പാമോന്മാർ വേണമെങ്കിൽ ഈ സാഹിത്യത്തേത്തന്നെ പാടി രസിച്ചുകൊള്ളട്ടെ; രണ്ടിന്മാർ ചേർന്നാണല്ലോ താൻ കവിതയെഴുതിരിക്കേണ്ടതു എന്നാണ് വായനയുടെ ഭാവമെന്നു തോന്നും. ശ്രീമദ്യോഗം എന്നൊരു വായിച്ചിട്ടു അതുപോലെ വ്യക്തം

പാദകവ്യം പ്രാശ്നഗംഭീരവചനം ഒരു കവിത ചമയ്ക്കുന്നുണ്ട് വായ്പർ തുനിഞ്ഞു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആ ഉദ്യമം വേണ്ടുവണ്ണം ഫലിക്കുകയൊക്കെയും അതുകൊണ്ടു ഉണ്ണാതിവായ്ക്കും ശ്രീമഷ്നെപ്പോലെ ഗ്രന്ഥാന്തത്തിൽ

“ഗ്രന്ഥഗ്രന്ഥിരിഹ കപയിൽ കപമിഹി ന്യാസി പ്രവത്താനായാ
പ്രാജ്ഞമന്യമനാ ഹരേന പഠതീ മാസ്തിൻ ഖലഃ ഖേലതു ।
ശ്രദ്ധാരാദ്ധഗുരഃ ശ്ലീമിക്രതദ്രവഗ്രന്ഥിഃ സമാനം ദയ-
തേപതൽകാവ്യരസോർമ്മിമജ്ജനസുഖവ്യാസജ്ജനം॥”

എന്നു തന്റെ ഉദ്ദേശ്യത്തെ വിളിച്ചു പറയാമായിരുന്നു. ഇഗ്രന്ഥത്തിൽ അവിടവിടെ ഞാൻ ചില കരുക്കൾക്കു ബുദ്ധിപൂർവ്വമായി പിറച്ചിട്ടുണ്ടു്; അതിനാൽ മിടുക്കനാണെന്നു നടിച്ചു മടയൻ ബലാപ്ലഹാരേണ ഇതിൽ പ്രവേശിക്കാൻ പോകേണ്ട. ശ്രദ്ധയോടുകൂടി ഗുരുവിനേ അരാധിച്ചു് നമുഖത്തിൽ നിന്നു രഹസ്യങ്ങളേ ഗ്രഹിച്ചു ഇക്കാവ്യരസത്തേ സമുപ്ലവ്യാസന്മാർ അസ്വദിക്കട്ടേ എന്നാണു ശ്ലോകത്തിന്റെ താൽപര്യം.

ന. സംഗീതം.

അട്ടക്കമകളിലേ സംഗീതമെല്ലാം പഴയദേശികസമ്പ്രദായത്തിൽ നിബന്ധിക്കപ്പെട്ടതാണു്. പിന്നീടു കപ്പിത്താടാണു അതിന്റെ ദ്രുതഗതിമാറി നീട്ടിപ്പിടിച്ചതിന്നു മട്ടിൽ ചൊല്ലുന്ന ഇപ്പോഴത്തെസമ്പ്രദായം എപ്പട്ടത്തിയതു്. നളചരിതത്തിൽ ചില പദങ്ങൾ നീട്ടിച്ചൊല്ലുന്നതിന്നു യോജിക്കാതെയുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു അത്തരം ചൊല്ലിയിട്ടുള്ളതു ഒട്ടും എളുപ്പം പാട്ടുകാരൻ രണ്ടാവത്തി പാടുന്ന ഇടകൊണ്ടു രണ്ടോ മൂന്നോ വാക്കുകളേ മാത്രമേ വേർഷ്കാരൻ കൈകൊണ്ടിച്ചു അടി വാൻ-സംഗിക്കയുള്ളു. ഈ വാക്കുകളോടു് വെറുതേ പാടുന്നതിന്നു വളരെ നന്നുതന്നെ. ഉണ്ണായിവായ്ക്കുടെ സ്വാതന്ത്ര്യം അദ്ദേഹം സംഗീതത്തിന്റെ അംശത്തിലും കാണിക്കാതിരുന്നിട്ടില്ല. ചിലെടത്തു പല്ലവി മാത്രം മതി എന്നു വെണ്ണാൻ അനുപല്ലവി കാണുകയില്ല. ചരണങ്ങളിലേ വരികളിൽ അക്ഷരസംഖ്യയ്ക്കു യാതൊരു ക്ലിപ്തവുമില്ല. രണ്ടാംഭാവസത്തേ കഥയുടെ ഒടുവിൽ രാജചാരവിനോദ മയമായി പറയുന്ന പദത്തിൽ അത്രേ എന്നു രണ്ടക്ഷരം മാത്രമേ പല്ലവി ഭാവമുള്ളു് ശേഷമെല്ലാം പാട്ടുകാരൻ സ്വതന്ത്രംകൊണ്ടു നിറച്ചു പാടിക്കൊള്ളണം. ഈമാതിരി ചില അസൗകര്യങ്ങൾകൊണ്ടു അട്ടക്കർക്കു തർക്കമെഴുതിയിരുന്നതിന്നു സ്വപ്നം ശ്രമം നേരിട്ടെന്നുണ്ടെങ്കിലും നളചരിതത്തിലേ പദങ്ങൾ പ്രാസവ്യവസ്ഥകൊണ്ടും, ശബ്ദങ്ങൾക്കുള്ള ശ്ലേഷഗുണാകൊണ്ടും, ഉദാരതകൊണ്ടും പാടിയാൽ അത്യന്തം കണ്ണമധുരങ്ങളായിരിക്കും. ദേശികസമ്പ്രദായം വിട്ടു പല പുതിയ രീതികളിലും ഈ പദങ്ങളെ പാടാറുണ്ടു്. അംഗനമാർ മൗലേ . . . ഘോരമിഹനാത്ത ചാരതനോ? മാനുഷതേഖില . . . മുതലായ പല പദങ്ങളും സ്ത്രീകൾ കൈകൊട്ടിക്കളിയിൽ ഉപയോഗിച്ചു കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. സംഗീതസാഹിത്യങ്ങൾ രണ്ടു ഒന്നുപോലെ പലമാതിരിയിലും നയിക്കാവുന്നതിനാലുള്ള സ്പൃതോമഖത, പ്രകൃതിസിദ്ധമായ ഗാംഭീര്യം, ഉദാരമായബന്ധം, സ്വകപോലകല്പിതങ്ങളായ നൂതനഭംഗികൾ, ആലോചിക്കത്തോറും അവസാനിക്കാതെ നീണ്ടുനില്ക്കു പോകുന്ന വ്യംഗ്യാർത്ഥത്തിന്റെ ബാഹുല്യം, പ്രയോഗഭാവവിശിഷ്ടങ്ങളായുള്ള വ്യക്തപാദകത, എല്ലാ വിഷയത്തിലുമുള്ള ക്ഷോഭക്ഷമത ഇതുകൾ നളചരിതത്തേ മണിപ്രവാളകൃതികളിൽ പ്രഥമഗണ്യനീയമാക്കിച്ചുമുപ്പിക്കുന്നു.

വ്യാഖ്യാതാവും.

നാലാം ദിവസകഥാശൃംഖലപത്രം.

വശം	വരി	അശൃംഖല	ശൃംഖല
൧	൧൯	അസ്മന	അസ്മയ
൨	൧൧	കല്പിച്ചു	കല്പിച്ചു
൩	൨൯	മനഃ (അ. പ.)	മനഃ (സ. പ.)
൭	൨൩	എന്റെ	എന്റെ
൮	൨൮	അസ്മ (മ. പ.)	അസ്മ (സ. പ.)
൧൧	൩	യായേ	യായേ
൧൧	൧൯	വിഷമെന്നു	വിഷമെന്നു
൧൧	൧൧	ചെല്ലേ	ചെല്ലേ
൧൧	൨൭	സ. പ.	അ. പ.
൧൧	൧൫	മനസ്സ്	മനസ്സ്
൧൫	൩൩	ഈ ബാഹ്യൻ	ഈ ബാഹ്യൻ
൧൭	൧൮	ഇ. സ്രീ.	ഇ. സ്രീ
൧൧	൨൩	ഇ. സ്രീ.	ഇ. സ്രീ
൧൮	൧൨	കാണതി.	കാണതി
൧൯	൧൨	മരണം	മരണം
൧൧	൨൮	മരണം	കൊല്ലുക
൨൧	൨	പാദം	പാദം
൧൧	൩൨	മതിഗതി.	ഗതിമതി.
൧൧	൧൩	നാസ്തി	നാസ്തി
൩൧	൧൯	വിഹിത	വിഹിത
൩൩	൩	മിന്ന	മിന്ന
൩൯	൧൧	കൂടിയവൻ	കൂടിയവനായ്
൪൫	൫	ഏഷിതോ	ഏഷിതരോമാ
൪൮	൧൦	കുറവുണ്ടു	കുറവുണ്ടു
൫	൧൫	വന്നിരിക്ക	വന്നിരിക്ക.
൫൫	൨൦	നമസ്ക (അ. പ.)	നമസ്ക (ത. പ.)

നളചരിതം.

സമ്പൂർണ്ണനാമം:

നാലാം ഭാഗം ഭാഗം ൧

[ശ്ലോകം ൧:

ഭാരതം—ചെയ്യം.]

പലൻ കലിയകുന്ന നാൾ കരളിലോത്തു തൻകാമിനീ
നളേ കില നഭേതിലും നയതി സതപതം തം രഥം |
അലം വേത നിവിന്ദതം ഹൃദി വലമ്പിനാർ വിസ്തയം
വിളംബിതഗതിജ്ഞാപരണസൃതനസ്പോഷുവൻ ||

[പദം ൧. പല്ലവി.]

അതിതൂണാമഴുന്നതളി
ഈപണ്ണപേൻ.

[അനുപല്ലവി.]

മധുനേർവാണിപാണിഗ്രഹണകൃതകാവേഗാൽ

[ശ്ലോകം ൧.] കലിബാധ നീങ്ങിയ ഉടനേ നളൻ തന്റെ കാന്തയേ കാത്തു
മുമ്പിലത്തേതിലും വേഗത്തിൽ രഥത്തെ കൊണ്ടുപോകുമ്പോൾ (നിവിന്ദതം) ഭേ
വന്മാരും കൂടി (അലം) ഏറ്റവും വിസ്തയത്തെ മനസ്സിൽ വർദ്ധിപ്പിച്ചു. അ
സ്പോഷുവനായിരിക്കുന്ന അരുണസുതൻ = അസ്മിഷാരായ സുതനും വിളം
ബിതഗതിയായിട്ടു = മന്ദഗതിയായിട്ടു ബദ്ധ = ശോഭിച്ചു. സുതന്മാരും അസ്മ
നപദ്യന്തരീതിൽ എത്തും മുമ്പുതന്നെ ഇതുപണ്ണന്റെ രഥം കണ്ണിനത്തിൽ ചെന്നു
ചേർന്നതിനാൽ സുതൻ ഗതിമാന്ദ്യം കല്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അരുണനാകുന്ന
സുതനോടു കൂടിയവൻ അരുണസുതൻ എന്നു ബഹുവ്രീഥി.
പുണ്യവീര്യത്തോടു 'അസം ജസയലങ്ങളും ഗുരവുമെട്ടിനാൽ പുണ്യവീര്യം' എന്നു
ലക്ഷണം.

[പ. ൧. പല്ലവി.] സാധാരണയിൽ കവിവാക്യമായ കഥാകഥനത്തി
ൽ ശ്ലോകവും പാത്രങ്ങളുടെ വാക്യമായ സംഭാഷണങ്ങളുടെ പദ്യമാണ്
ഉപയോഗിക്കുന്ന പതിവ്. എന്നാൽ ഈ പദം കവിവാക്യവും കഥാകഥനസ
പദ്യമാകുന്നു.

വളകിതരൂപൻ. ... അതി:

[പരം. ച. ചരണം. ച.]

മണിഭൂഷണമണിഞ്ഞുമെയിൽ, മണിചിലയുമന്യം കൈയിൽ;
മനമനംഗശരതീയീയ് മരകിയാധിയിൽ.

വനിതമാരണിമാണിക്കപരിണയമനോരാജ്യം

അനവധി അനുഭവിച്ചു അകമേ താനാനന്ദിച്ചു. ... അതി:

[ച. ൨.]

ദുഷ്ടിതവിരോധികാലൻ, ദുഷ്ടകവിലുപ്ലവൻ,
ദുഷ്ടാദർശനലോലൻ, ദുഷ്ടകോജപലൻ,
മുഷ്ടാരിലും പുകൾക്കൊണ്ടു കൊപ്പേൽമിഴി തൻ വിരഹാൽ
കുല്ലമെന്നു കല്പിച്ചുനല്ലമവി കാലലവം.... അതി:

[ച. ൩.]

വാഷ്ണേയൻ പറഞ്ഞുകേട്ടു, വഴികഴിഞ്ഞവാറു റിഞ്ഞു,

[അനുപല്ലവി.] വളകിതരൂപൻ=രോമാഞ്ചിതശരീരൻ.

[പ. ച. ച. ച.] ഇതുപണ്ണൻ ദേഹത്തിൽ രത്നാരണങ്ങളും കൈയിൽ
രത്നമായ (ചിലയ്ക്കും) വില്ലും അമ്പുറങ്ങളിൽ, മനസ്സു കാമശരമാകുന്ന തീ-
യിലും അധിയിലും കിടന്നു പൊരിഞ്ഞു. മരകകു=പൊരിയുക. എന്നാൽ ദൈ-
മീവിവാഹമനോരാജ്യങ്ങളേക്കൊണ്ടു അനന്ദിക്കുന്നുവെന്നു.

[ച. ൨.]

ദുഷ്ടിതവിരോധികാലൻ= ഗവിഷ്ണുനാരായണരൂപക്കുടമ അന്തകൻ

ദുഷ്ടകവിലുപ്ലവൻ = കാമൻ നിമിത്തം ലോപിച്ചിരിക്കുന്ന സ്വഭാവത്തോടു കൂടിയവൻ

ദുഷ്ടാദർശനലോലൻ = കണ്ണാടി നോക്കുന്നതിൽ അഗ്രഹമുള്ളവനായി (ദമയന്തിക്കു താൻ ചേരമോ എന്നറിവാതായി എപ്പോഴും കണ്ണാടി നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നവനെന്നു താല്പര്യം.)

ദുഷ്ടകോജപലൻ = കാമദേവനേപ്പോലെ സുന്ദരനായ ഇതുപണ്ണൻ മൂന്നുലകിലും കീർത്തിക്കേട്ട സുന്ദരിയായ ദൈമിയുടെ സഹവാസമില്ലാഴികയാൽ സ്വല്പമായ കാലത്തേക്കുടി കുല്ലകാലം പോലെ ദീർഘമായി വിചാരിച്ചു. കൊപ്പേൽമിഴി=കൊപ്പം കണ്ഡലം അതിൽ ഏല്ക്കുന്ന ചെല്ലുന്ന മിഴിയോടു കൂടിയവൾ. അയതാക്ഷി സുന്ദരി എന്നർത്ഥം.

[ച. ൩.] വഴികഴിഞ്ഞ സംഗതി വാഷ്ണേയൻ പറഞ്ഞുകേട്ടറിഞ്ഞു, വെയിൽ

കോണ്ണമാതപവും കണ്ടു കൗതുകാകുലൻ,
ബാഹുകനെ ബാഹുമാനിച്ച്, വാഹനരഥത്തിലൂടെ
ബാഹുവലജലരാശി വടിവെഴുന്ന കണ്ഡിനത്തിൽ. അതി.
കല്യാണി—ചെയട.

[ശ്ലോ. ൨.]

ഉപഗമ്യ സ കണ്ഡിനം പുരം ത-
സ്തുപസഞ്ചാരവിചിന്തനമേവ പശ്യൻ !
അതികണ്ഠമനാ ജഗാഥ ചിന്താ-

ചുട്ട കുറഞ്ഞു കണ്ടു (നേരം സന്ധ്യയാവാൻഭാവികണനേയുളളു എന്നുള്ള
തിനാൽ) അധികം കൗതുകത്തോടുകൂടെ ബാഹുകനെ (ഇത്രയും വേഗത്തിൽ
എത്തിച്ചു വകയ്ക്കു) ബാഹുമാനിച്ച് രഥത്തിലൂടെ തന്നെ അദ്ദേഹനെ കണ്ഡി
നപുരത്തിൽ 'അതികണ്ഠമെഴുന്നരുളി ഉതുപണ്ണഭൂപൻ' എന്നു പല്ലവിയോടു
ചേർത്തു അനപയാ. ബാഹുവലജലരാശി=ബാഹുവലത്തിനു ഇരിപ്പിടം എന്നു
ഉതുപണ്ണവിശേഷണം.

[ശ്ലോ. ൨.]

അഥ	(അവ്യയം) അനന്തരം
സഃ	(ഭ. പു. പ്ര. എ.) അ
ഉതുപണ്ണഃ	(അ. പു. പ്ര. എ.) ഉതുപണ്ണമഹാരാജാവു
കണ്ഡിനം	(അ. ന. ഭി. എ.) കണ്ഡിനമാകുന്ന
പുരം	(അ. ന. ഭി. എ.) പുരത്തേ
ഉപഗമ്യ	(ലുബ്ധന്തമവ്യയം) പ്രാപിച്ചിട്ടു
തൽ	(ഭ. ന. ഭി. എ.) അതിനേ (അ കണ്ഡിനപുരത്തേ)
സ്തുപസഞ്ചാരവിചിന്തനം	(അ. ന. ഭി. എ.) { രാജാക്കന്മാരുടെ സഞ്ചാരത്തോ
ഏവ	(അവ്യയം) { ട്ടുകാത്തതായിട്ടു തന്നെ
പശ്യൻ	(ത. പു. പ്ര. എ.) പശ്യുന്നായിട്ടു കണ്ടുവന്നായിട്ടു താ
	ൻ അലോചിച്ചിരുന്നതുപോലെ
	അവിടെ രാജാക്കന്മാരാരും വന്നിട്ടി
	ല്ലെന്നറിഞ്ഞു
അതികണ്ഠമനഃ	(അ. പു. പ്ര. എ.) അതികണ്ഠമനസ്സായിട്ടു=എററവും ക
	ണ്ണിതത്തോടുകൂടെ
വിഷ്ണുതാവിവണ്ണഃ	(അ. പു. പ്ര. എ.) വിഷ്ണുഭാകൊണ്ടു മുഖത്തിന്റെ നി
	റം പകന്നു
ചിന്താം	(അ. സ്ത്രീ. ഭി. എ.) ചിന്തയെ വിചാരത്തേ
ജഗാഥ	(ലിട് പ. പ്ര. പു. എ.) പ്രാപിച്ചു.

൧൪

നളചരിതം ന. ചുരുപ്പാനം

മുതുപണ്ണോമ വിഷ്ണുതാവിവണ്ണഃ ||

[പ. ൧. പല്ലവി.]

ഉവീസുരചാപലം പെരുതേ; പാരിൽ
സവവിദിതം കേവലം.

[അനുപല്ലവി.]

നിവ്വിചാരം പുറപ്പെട്ടു നിജപുരാൽ
അതിഹാസപദമാസമിതിഹാസകഥയിലും. ഉവ്വീ.

[പ. ൨. ച. ൧]

അബദ്ധമാരിനാൻ വന്നൊരാരണൻ; വ-
ന്നടുത്താനെന്നോടന്നേരം മാറനും,
തൊടുത്താനവകളരിദാരണം, പേർ-
പെടുത്താനെന്നയിവണ്ണം ക്രൂരനകാരണം..... ഉവ്വീ.

[ച. ൨.]

മഥനം ചെയ്തതിനന്ത്രയെട്ടുവും മ-
ന്മഥനത്രേ പടുതയം ശുഭമുവും.

(വസന്തമാലികാവൃത്തം) വിഷമേ സസജം ഗഗാ, സമത്തിൽ സഭേരഹം യ
വസന്തമാലികയ്ക്കു എന്ന് ലക്ഷണം.

[പ. ൨. പല്ലവി.] ബ്രാഹ്മണരേക്കു മാപലം വലുതുതന്നെ. ഇതു് ലോകത്തി
ൽ എല്ലാവർക്കു അറിയാവുന്നതു തന്നെ. കേവലം=തന്നെ.

[അനു.] ഞാൻ ഈ ബ്രാഹ്മണന്റെ വാക്കു കേട്ടു അലോചനകൂടാതെ എ
ന്റെ നഗരത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടു പുരാണകഥയിലൂക്കി ഏറെയും പരിഹാ
സത്തിന്നു പാത്രമായിത്തീർന്നു. [അസം (ലം- പ. ൧. എ) ഭവിയേന്തി] ശി
ശുപാലനേയും മറ്റും പററിപ്പറയുംപോലെ മേലാൽ ജനങ്ങൾ തന്നയും
സ്രീചാപലവിഷയത്തിൽ ഉദാഹരണമാക്കി സംസാരിക്കുക എന്ന് ഭൂതപ
ണ്ണൻ പശ്ചാത്തപിക്കുന്നു.

[പ. ൨. ച. ൧.] ബ്രാഹ്മണൻ അസംബന്ധം പറഞ്ഞു. അപ്പോൾ കാമനും
എന്നേ ബാധിച്ചു, അവൻ നിർദ്വയമായി ഏകൽ ശരണങ്കു പ്രയാഗിച്ചു, അ
ദ്യക്ഷൻ വെറുതേ എന്നേ നാട്ടിൽനിന്നു ഇളക്കിപ്പുറപ്പെട്ടുവിച്ചു.

[ച. ൨.] ശരജ്ജവരേക്കു ധൈര്യമിളക്കിക്കു ഉവാൻ മന്മഥന സാമന്ത്രി
വാ ശൗര്യവർണ്ണശ്ലോ. അഥ=അഥവ=അല്ലെങ്കിൽ എന്നിങ്ങനെ ഇതുകാ
യ്ക്കുവും നല്ലതു തന്നെ. ഈ അപകടം സംഭവിച്ചതിന്നു സമാധാനമുണ്ടാക്കു

നാലാംദിവസത്തെ കഥ

അഥ നല്ലതനിക്കേതു കാഴ്ചയും; അ-
കഥനമെന്നാച്ചേൻ ഗാംഭീര്യവും വീര്യവും... .. ഉച്ചി:

[ച. ന.]

വിധിവിധുവിധുമുഖ്യചാരിതാ മ-
ദിധേ പാഴായ്ക്കരാ മാരുത്തരതാ.
വിധുത എനിക്കെന്നാൽ ദൂരിതാ; ഈ
വിദർഭിഷ്ഠമെന്നാലനിറക്കത്തു ദൂരതാ? ഉച്ചി:
പുനാഗവാംഭി—ചെമ്പട.

[ശ്ലോ. ന.]

അഥ മേയന്തി താനചിലമേവ സുഭേവമുഖാൽ
ദൂതമുതപണ്ണനിന്നു പങ്കമെന്നപകണ്യ മുദാ
അനന്തരചിന്തമാസ്യ മണിസന്ധതലേ വിമലേ;
രഥഹയമേഷ കേട്ടുദിതതോഷമുവാച സഖീം.

മെന്നത്. ഗാംഭീര്യവും വീര്യവും (അകത്തം) തനിക്കു പററിയിട്ട് അഞ്ചു
ത്തേ വെളിപ്പെടുത്താതിരിക്കയാണെന്നു ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചു. വേളികൊണ്ട്
വെറുത്തു ഞാൻ ഭീമരാജാവിനെ സന്ദർശിക്കാൻ വന്നു എന്നു മേവം നമുക്കു
ഇവിടെ മെച്ചമായിരിക്കും എന്ന് കാല്പനയും.

[ച. ന.]

വിധി=ബ്രാഹ്മണം. വിധു=വിഷ്ണു. വിധുമുഖി=ശിവൻ ഇവരാൽ
കൂടി തുടങ്ങപ്പെട്ടതായ മന്മഥനും മദിധേ=എന്നേപ്പോലെ ഉള്ളവ
രിൽ പാഴായിപരാ=വൃഥാമായി വരികയില്ല. എന്നാൽ=ഈ വിധം സമാ
ധാനപ്പെട്ട പക്ഷം എനിക്കു വിധുത=വ്യക്തമായ ദൂരിതം=ദൂരത്താക്കപ്പെ
ട്ടു. ഈ വിദർഭരാജ്യമെന്നതിൽ എനിക്കു ഒരു ദൂരബുദ്ധി വിചാരിക്കേണ്ടതില്ലെ
ല്ലോ. ഭീമരാജാവു എന്റെ സഖിയാകയാൽ ഈ രാജ്യം എനിക്കു സ്വന്തം
പോലയേ ഉള്ളല്ലോ.

[ശ്ലോ. ന.]

അഥ=അനന്തരം മേയന്തി സുഭേവമുഖത്തിൽനിന്നു ഉത്തപണ്ണൻ
ഈ വേഗത്തിൽ പങ്കമെന്ന് (അഖിലമാവ) അഖിലമാകാവുന്നതായ ഒരു
രസംഗിയും വിചാരിക്കുന്ന (ഉപകണ്യ) കേട്ടിട്ട് സന്തോഷത്തോടുകൂടി
(വിമലേ) നിമലമായ മണിസന്ധതലത്തിൽ, മാളികയിൽ (അനിതരചി
ന്താ) മറ്റു ചിന്തകൂടാതെ (അസ്യ) ഇരുന്നു. അനന്തരം (ഹയമേഷ) കുതിരയു
ടെ ശബ്ദം കേട്ടു സന്തോഷത്തോടുകൂടി സഖിയോടു പറഞ്ഞു.

[നാലാംകാവ്യത്താ] 'നമു ജേമമിനാൽ യഥി മേവ ഉരേനക്കടകം' എന്നുലക്ഷ
ണം.

[പ്ര. ൩. പല്ലവി]

തീൻ സന്ദേശമെല്ലാം എന്തോഴിമാരേ!

തീൻ സന്ദേശമെല്ലാം.

[പ്ര. ൩. ച. ൧]

തീൻ വിഷാദമിദാനിം; ഇന്നു തെളിഞ്ഞിതെന്നിവിത്രാണീ;

ചേൻ പണ്ണാദനാം ക്ഷോണീദേവവാണീ;

നേൻ നേച്ചുകുളം മമ സഫലാനി. തീൻ

[ച. ൨.]

ഭൂതലനാഥനെൻ നാഥൻ വന്നു കോസലനാഥനു സുതൻ;

മാതലി താനും പരിഭൂതനതായിതിൻ;

മോദലാഭം ബഹുതരമതുമുലം. തീൻ

[ച. ൩.]

നാദമസാരം കേൾക്കായി—രഥകേതുവിതല്ലോകാണായി—

ചാരേ വന്ന തേരിലാരു മുവരിവർ?

വൈരസേനിയില്ല നീരസമായി. തീൻ

[പ്ര. ൩. ച. ൪.]

മാരുതമാനസവേഗം കണ്ടു തേരിൻ; ഇന്നതുമുലം

[പ്ര. ൩. ച. ൧.] തെളിഞ്ഞിതെന്നിവിത്രാണീ=ഇത്രാണിയുടെ പ്രസരത്താൽ ഭക്തലാഭമുണ്ടാകുമെന്നു പ്രവീക്ഷി. നേൻ നേച്ചുകുളം=പ്രാർത്ഥിച്ചിട്ടുള്ള വഴിവാടുകൾ. സഫലാനി=സഫലങ്ങളായി, ഫലിച്ചു.

[ച. ൨.] ഇപ്പോൾ ജതുപണ്ണനു സുതനായിരിക്കുന്ന എന്തോ ഭർത്താവായ രാജാവു വന്നു. ഇന്ന് മാതലിച്ചു പരിഭൂതനായി. മാതലിയേക്കാൾ വേഗത്തിൽ എന്റെ ഭർത്താവു തേരോടിച്ചു വന്നു എന്നർത്ഥം. അതുകൊണ്ടു എനിക്കു വളരെ സന്തോഷമായി.

[ച. ൩.] ഈ ചരണം രഥം വരുന്നതിനേ നോക്കിക്കൊണ്ടു പറയുന്ന ഭാവത്തിലാകുന്നു.

അല്ലാ ഇതാ (അസാരം) സ്വപ്നാശ്വാ കേൾക്കുന്നു. ഉടൻ തന്നെ തേരിന്റെ കൊടിമരം കാണാനാകുന്നു. കണ്ടു! അപ്പോൾ തന്നെ അടുത്തു വന്ന തേരിൽ മൂന്നു പേരേക്കാണുന്നതാരെല്ലാം? അതിൽ നളനിലു. നീരസമായി, കാര്യം മോശമായി: 'തീൻ സന്ദേശം' എന്ന പല്ലവി സന്തോഷത്തിനും വ്യസനത്തിനും ചേരുന്നതാണെന്ന് കാണുക.

[പ്ര. ൩. ച. ൪.] എന്നാൽ, തേരിനു വായുവേഗവും മനോവേഗവും പോലത്തേ വേഗം കണ്ടു. അതുനിമിത്തം ഇതിൽ (വീരസേനസുതൻ) നളൻ സാരമായി

[illegible]

ഭൂരിയത്നമഖിലം മമ സഹലം തീനും

[ശങ്കരാഭരണം—ചെമ്പട.]

[ശ്ലോ. ൪.]

സായാഹ്നേ സൗ പുരമുപഗതോ മണ്ഡിതഃ കണ്ഡി നാഖ്യം
ജ്ഞാതപാ ദൈമീപരിണയകഥാം ഹന്ത മിഥ്യേതി ധീമാൻ ।

നസ്യതൻ്റെ സാരഥി എന്ന് സാധാരണമായ ഷഷ്ഠീതൽപുരുഷനാകയാൽ മൂന്നു ത്വമ്ബല വിരസേനസ്യതനാകുന്ന സാരഥി എന്ന രൂപകസമാസത്തേക്കാരം ഇതു യോജിക്കുന്നു എന്നു കാണാം.

വാഷ്ഠേയൻ എന്നു പറയുന്നവൻ പണ്ടു നളൻ്റെ സുതനായിരുന്നു. ചുതിൽ തോറു കാട്ടിലേക്കു പോകുമ്പോൾ ഇവനെ പുത്രന്മാരെ ഭീകരാജാവിനേ എൽപ്പിക്കാൻ അയച്ചിരുന്നു.

‘ഛേദ്യോ വാഷ്ഠേയവീതസ്വതചിദനയോ’ എന്ന് ചെറിയഭിവസകഥയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. ഇവൻ ഈ ജോലി കഴിച്ച് ഉതുപണ്ണൻ്റെ സുതനായി താമസിച്ചു.

‘പ്രാശപരിചയാകൂടി വന്നിച്ച്’ എന്ന് മൂന്നാഭിവസത്തേ കഥയിൽ ൨൨-ാം പദത്തിൽ നളൻ ചരണത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഉതുപണ്ണൻ രാജധാനിയിൽ താമസിച്ചിരുന്നപ്പോൾ ചിലവഴമായല്ലാതെ അവിടെ വാഷ്ഠേയനുമായി ബാഹ്യകുറുളയ്ക്കു സംഭാഷണം പറഞ്ഞു കാണാനില്ല.

‘അന്യനെക്കു പോയി അവനെ അറിയും ചിലരിവിടെ’ എന്ന് കേരളീയരുടെ വാക്കായി ഉപരി പ്രസ്താവിക്കുന്നുമുണ്ട്.

[ശ്ലോകം ൪.]

മണ്ഡിതഃ	(അ. പ. പ്ര. എ.) സവ്യാഭരണഭൂഷിതനായി
ധീമാൻ	(ത. പ. പ്ര. എ.) ബുദ്ധിമാനായി
സായാഹ്നേ	(അ. പ. സ. എ.) സായാഹ്നത്തിൽ (വയ്യന്നേരം)
കണ്ഡിനാഖ്യം	(അ. ന. ചി. എ.)
പുരം	(അ. ന. ചി. എ.) { കണ്ഡിനപുരത്തെ
ഉപഗതഃ	(അ. പ. പ്ര. എ.) വന്നവനായിരിക്കുന്ന
അസൗ	(മ. പ. പ്ര. എ.)
ഉതുപണ്ണഃ	(അ. പ. പ്ര. എ.) { ഈ ഉതുപണ്ണൻ
ദൈമീപരിണയകഥാം	(ത. സ്രീ. ചി. എ.) മായവീഥിയാഹവത്സനന്മനേ
മിത്വാ	(അവ്യയം)
ഇതി	(അവ്യയം)
ജ്ഞാതപാ	(അപരമപ്രയം)
ചെമ്പാറാർ	(അ. പ. തു. ബ.) പൊന്നാറാർ
അവേദിതരിജഗതി	(ഇ. പ. ചി. ഫ.) അറിയില്ലാപ്പറ്റിയിരിക്കുന്ന തന്റെ വരവോടു കൂടിയവനായിരിക്കുന്ന

പൗരരെരാവേദിതനിജഗതിം ഭീമമേത്യർത്ഥപണ്-
സുസ്തംശാരപ്രമുദിതമനാസ്സകമാം തേന തേനേ ||

[പ. ര. പല്ലവി ഭീമൻ.]

കിമു തവ കുശലം? മനുകുലനായക!

കിന്നു മയാ കരണിയം?

[പ. ര. ച. മ. ഭീമൻ.]

പരിജനമില്ലാതും; പരിച്ഛേദമെന്നുമില്ല,

പാത്ഥിവേന്ദ്ര! പറയണം

പരിചോടു നിൻവരവു കാരണംകൂടാതെയല്ല,

പരമൊന്നുണ്ടുള്ളിൽ, പ്രണയം കരുതിട്ടുതാ.... കിമു തവ.

[പ. ര. ച. മ.]

ഇതു കരുതുന്നേരം കുതുകമനിഷ്ട പാരം

എന്തെന്നല്ലി പറയാമേ—

പുരവും പരിജനവുമിതു തന്നെ നിനക്കെന്നും

പരമാത്മാ ബോധിച്ചല്ലോ പരിചോടു വന്നു ഭവാൻ. കിമു.

ഭീമം

(അ. പ. ദി. എ.) ഭീമനേ

ഉപേയ

(ഘൃണത്തമവ്യയം) പ്രാപിച്ചിട്ട്

തന്യൻശാരപ്രമുദി-
തമനഃ

(സ. പ. പ്ര. എ.) { അവൻ സർക്കാരത്താൽ സ
തോഷിച്ചാട്ട് }

തേന

(ഭ. പ. തു. എ.) അവനേടുതടെ

സാകമാം

(അ. സ്മി. ദി. എ.) സാക്ഷാദനുഭവത്തേ

തേനേ

(കൽശിഖിട്, അ. പ്ര. എ.) ചെമ്പു.

(മനോക്രാന്താവൃത്തം) മനോക്രാന്ത മനേതതഗാ നാലുമാറ്റോഴയോഗം എന്നും
ലക്ഷണം.

[പ. ര. പല്ല.] മേ മനുകുലനായക! തവ കുശലം കിമു? അല്ലയോ മന
വാശനാഥ നിനക്കു കുശലം തന്നോ? മയാ കിന്നു കരണിയം = എന്നാൽ
എന്തു ചെയ്യപ്പെടണം.

[പ. ര. ച. മ.] അങ്ങേയുടെ പരിജനങ്ങളും പരിവാരങ്ങളും ഒന്നി
ല്ല. ഇങ്ങനെയുള്ള അങ്ങേ വരവു അകാരണമായിരിക്കയില്ല. എന്തോ ക
രകാരണം അങ്ങേ ഉള്ളിലുണ്ട്. അതിനേ നാം തമ്മിലുള്ള സ്നേഹം പ്രമാണി
ച്ചു എന്നോടു പറയണം. 'പാത്ഥിവേന്ദ്ര പറയണം പ്രണയം കരുതിട്ട്' അ
തു എന്നനാഥം.

കൂടെ നളചരിതം സമ്പാദ്യം

[പ. ന.]

സുകൃതി ഞാനെന്നതു സംശയമേതുമില്ലാ;
സൗഖ്യമായി പുറയേ മേ.
സുകൃതമില്ലാത്തവർക്കു സുചിരം പ്രയത്നംകൊണ്ടു
സുജനസംഗമമുണ്ടോ സുലഭമായിവരുന്നൂ? കീമ.

അനന്ദരോവി—ചെമ്പട.

[പ. തി. പല്ലവി. ഇതുപണ്ണൻ]

ഭീമനരേന്ദ്ര! മേ കശലം; പ്രീതിയോടേ കേൾക്ക ഗിരം.

[പ. തി. ച. ച.]

പല നാളായി ഞാനോർക്കുന്നു തവ പുരേ വന്നിടുവാൻ,
മാറമതിനയി സംഗതിവന്നു; മറൊരാളാകുമേതുമില്ല. ... ഭീമ.

[പ. ച.]

തവ ഗുണങ്ങളോർക്കുമ്പോൾ അവധിയുണ്ടോ ചൊല്ലുവാൻ?
തപഃവിധനാരോ കാഞ്ചിതല്ലോ സുകൃതസാദ്ധ്യഃ? മറേറതുമില്ല.
... .. ഭീമ.

[പ. ന.]

പരിചയവും വേഴ്ചയും പെരികെയില്ലേ നാം തമ്മിൽ?
പറവർകാല! ഭാഗ്യലഭ്യം പാരിൽ ഭവാദൃശസംഗമമില്ലോ... ഭീമ.

കണ്ഠാരം—ചെമ്പട.

[ശ്ലോ. തി.]

താമരബന്ധുവംശമുടയോരവനിപതിലകൻ
ഭീമനരേന്ദ്രനോടുമൊരുമിച്ചുരത കഥയിൽ!
ഭീമജയാകിലാകലമനാ രമണനെയറിയാ-

[പ. ര. ച. ന.] വോന്റെ വരവുകൊണ്ടു ഞാൻ പുണ്യവാനാണെന്നു
എനിക്കിപ്പോൾ ബോധപ്പെട്ടു. പുണ്യമില്ലാത്തവർക്കു അങ്ങപ്പോലെയുള്ള
മഹാനാദം സമാഗമം എത്ര ശ്രമിച്ചാലും കിട്ടുന്നതല്ലല്ലോ.

[പ. തി. ച. ന.] പറവർകാലം രണ്ടുക്കൾക്കു അന്തകനായുള്ളോവേ.

[ശ്ലോ. തി.] സൂര്യവാതകനായ ഇതുപണ്ണൻ ഭീമരാജാവോടൊന്നിച്ചു് ഒ
രിടത്തു രചിച്ചു. (ഭീമജയാകിൽ) മേയത്തിയാകട്ടേ അകലമനസ്സായിട്ടു് കാന്ത
നെ അറിയാഞ്ഞിട്ടു് (അമയഭൂമധ്യമമലിനാ) ഓലാധികൃമാകുന്ന ധൂമംകൊണ്ടു്
വാടിവെളായിട്ടു സഖിയെ നിശ്ശേഷിച്ചു. വാരപത്രപതിതം വൃത്തം.

ഞാമയഭ്രമധുമലിനാ സുഖിയെ നിരദിശൽ :

[പ. ന. പല്ലവി.]

സ്വപ്നപുണ്യയായേ ഞാനോ തോഴിയെൻ മൊഴികേൾക്ക നീ.

[അനുപല്ലവി.]

സുപ്രസന്നചന്ദനം രമണം കാണമെന്നു കുമ്പകോടിസുഷമം.

... .. സ്വപ്ന.

[മ. പ.]

വിരഹമോ കരോരം, കടലിതു വിതഗാധ പാരം

വിധൂരവിധൂരമിതിൽ വീണ്ടുന്നു

വിഷമാമനൊച്ച വേദന പാരം

വിരവിനൊടെന്നാൽ നീയതിനെല്ലാം

വീഴ്ചുമാനേക്കാണൊനായി വേലാചയ്യണം. സ്വപ്ന.

[പ. ന. മ. ര.]

വികൃതരൂപമേതുമുതുപണ്ണഭൂമിപാലസ്മൃതം

വിദ്വിതനിഷധപതിവീരനെന്നു

“പഞ്ചിന വാശപത്രപതിതം ഭരതനേത്രലഗ്നം” എന്നു ലക്ഷണം.

[പ. ന. മ. മ.] വിരഹമെന്നതു അതികഠിനമാകുന്നു. ഇതൊരു അഗാധവും അപാരവുമായ കടലാകുന്നു. ഇതിൽ എറവും വിഹാലതയോടേ വീണ്ടുന്നു അധികമായുള്ള വേദന വിഷമെന്നു തീർച്ചയാക്കി. എന്നാൽ നീ (അതിനല്ലാം വേണ്ടി) എന്റെ ഈ ആപത്തിനെ നിക്കാൻവേണ്ടി വീഴ്ചുള്ള പുഷ്പനായ ആ ബാഹുകനോടുകൂടി കാണാൻ ശ്രമിക്കണം. “വിരവിനൊടെന്നാൽ നീയതല്ലാം” എന്നാണു് പസുകങ്ങളിലെല്ലാം പാശ കാണുന്നത്. അതു ഒരു വിധത്തിലും അനവധിക്കുന്നമില്ല. അതുകൊണ്ടിവിടെ എന്തോ ലേഖകപ്രമാദം വന്നിരിക്കണമെന്നു നിശ്ചയം തന്നെ. അടുത്ത ചരണത്തിൽ “നീയതല്ലാം” എന്നു ശരിയായി പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതും ഇതുകൂടി കൂട്ടിച്ചു് ഏതോ ഭാഷാപ്രമാദം വാൻ ധാരാളം അവസരമുണ്ടു്. വേറെ ഒരു നല്ല പാദം കണ്ടുകിട്ടുന്നതുവരെ ഉപയോഗിക്കാൻ വേണ്ടി “നീയതിനല്ലാം” എന്നൊരു പാദാന്തരം ഇവിടെ കല്പിച്ചതേ ഉള്ളു്.

[മ. ര.] ഈ വികൃതനായിരിക്കുന്ന ജന്തുപണ്ണസാരമിയെ പ്രാപിക്കണം വീരനായ നളനെന്നു് പണ്ണഭൂമിസുന്ദരി ഇവിടെ വന്നു പറഞ്ഞു. നീ ആ സംഗതിയെപ്പറ്റിയല്ലാം അവനോടു ചെന്നു പറഞ്ഞു അതിന്റെ വിവരം ഇവിടെ വന്നു പറയണം. “വിദ്വിതനിഷധപതിവീരൻ” എന്ന സമാസത്തിനു്

വീരവിൽ വന്ന ചൊല്ലി ഭൃസുരനേകൻ
തിരകവന്നൊടു പോയി നീയതെല്ലാം;
ധീരനവന്റെ മൊഴികേട്ടു വീണ്ടുവരേണം. ... സപല്ല.

[ച. ന.]

അശനശയനചാനം കഥമവനതു-
മറിഞ്ഞിടേനാ ഒളിവിൽ മരുവി പുനരോടിവന്നു സ-
കലമാത്ര മമ കേശിനി ചൊല്ലേണം;
കളയരുതേ നീ കാലമേതും;
ക്ലേശവിനാശനത്തിനു നാനം കാലമേതൽ. ... സപല്ല.
പത്രവാദി-ചെന്നട.

[ശ്ലോ. ന.]

പ്രിയതമദർശപ്രസിതയാ ബത ഭീമജയാ
നള ഇതി ബാഹുഭക ജനിതസംശയമാനസയാ

(൧) വിഭിന്നനായ (അറിയാപ്പട്ടവനായ) നിന്ധാപതിവീരനോടുകൂടിയവൻ, നളനെ അറിയുന്നവൻ എന്നും, (൨) വിഭിന്നൻ (പ്രസിദ്ധൻ) ആയ നിന്ധാപതിവീരൻ എന്നും വിഗ്രഹമാവാം. ആദ്യത്തേതിൽ ബാഹുഭകൻ നളന്റെ അറിയുമെന്ന മാത്രവും, രണ്ടാമത്തേതിൽ ബാഹുഭകൻ നളൻ തന്നെയാണെന്നും അർത്ഥം വരാം. ഭമയനി ഇങ്ങനെ സന്ദിഗ്ദ്ധാർത്ഥമായി പറയുന്നതു തനിക്കുതന്നെ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ളതാകുന്നു. ഉപമം തൊരിറ്റോയെന്ന് ഉണ്ടാകുന്ന ജാലപ്രയോജനം ആയിരിക്കണം. 'പ്രശോഭിതമിബാഹുഭകനോ' എന്നു മേൽ സഖയുടെ ഉത്തരത്തിലും ഈ സന്ദിഗ്ദ്ധാർത്ഥത കാണുന്നുണ്ട്.

[ച. ന.] നീ ഒളിച്ചിരുന്നു അവന്റെ ഉണ്ണു ഉറക്കം മുതലായവ എങ്ങനെയെന്നറിഞ്ഞു എന്നോടു വന്നു താമസിയാതെ പറയണം. ഇതു എന്റെ ഭൃസുരനരിപ്പിക്കാനുള്ള ഒരു മാർഗ്ഗമാകുന്നു. കേശിനി ഏന്റേ ആ സഖിയുടെ പോരുകുന്നു.

[ശ്ലോ. ന.]

പ്രിയതമദർശപ്രസിതയാ	}	(അ. ശ്രീ. ത. എ)	പ്രിയതമദർശനത്തുകൾ ക്ലപ്തയായി
നളഃ			
ഇതി	}	(അ. പ. പ്ര. എ)	നളൻ
ബാഹുഭക			
	}	(അവ്യയം)	എന്നു
	}	(അ. പ. സ. എ)	ബാഹുഭകൻ

ഇതി കില കേരിനീ നിറുദിതാ നളമേത്യ ജവാ-
 ദ്രഥഗതമനപയുജ്ജ കശലാകശലാ കശലാ ||

[പ. ൭. പല്ലവി.]

ആരംഭം നീ നിന്റെ പേരെന്തു? ചൊല്ലേണം,
 ആനന്ദ തേരിരണ്ടോ?

[അനുപല്ലവി.]

ദൂരദേശത്തു നിന്നു വന്നവരെന്നു തോന്നി;
 നേര തന്ന ചെല്ലുന്ന കാഴ്ചമുണ്ടിങ്ങതിനാൽ ... ആരെ.

[പ. ൭. ച. ൧.]

നിണ്ണവമസ്സരിക നിഷ്ഠസ്ഥമിരുന്നെട,
 ചെല്ലുന്ന ദൈവമുണ്ടു കല്പനയാൽ.
 ഇപ്പോഴീയതിനേരം ഇപ്പോൾ തന്നിലേ വ-
 ന്നൊപ്പമു നിങ്ങളാക്കൊന്നുപ്പോ പറയേണം. ... ആരെ.

[പ. ൮ പല്ലവി. പാ. ൧൦൦.]

ഈയുടേത എല്ലാ നേരം ശോഭനമാണി! മുദാ, ഈയുതേ.

[അനുപല്ലവി.]

കാഴ്ചമതുതവഴി ചൊല്ലേണോടു,
 ചെലികെ വിദൂരമു വന്നോളേറ്റു ഞങ്ങൾ. ... ഈയു!

ജനിതസംശയമാനസയാ(അ. സ്രീ. തു. എ) സംശയം തോന്നിയ മനസ്സോടു ചിന്തിച്ച

ഭീമജയാ	(അ. സ്രീ. തു. എ) ഭീമജയാൽ
ഇതികില	(ഓവ്യയാ) ഇവകാരാ
വിഗതിതാ	(അ. സ്രീ. പ്ര. എ) പറയപ്പെട്ടവളായി
കശലാ	(അ. സ്രീ. പ്ര. എ) സമർത്ഥയായിരിക്കുന്ന
കേരിനീ	(ഇ. സ്രീ. പ്ര. എ) കേരിനി
രഥഗതം	(അ. പ. ദി. എ) രഥത്തിലിരിക്കുന്ന
നളാ	(സ. പ. ദി. എ) നളനെ
എത്യ	(ഘൃണാതമവ്യയാ) പ്രാപിച്ചിട്ടു
കശലാകശലം	(അ. ന. ദി. എ) യോഗക്ഷേമങ്ങളെ
(അനപയുജ്ജ)	(ലജ്ജ, അ. പ്ര.പ. എ) ചോരിച്ചു.

(നഷ്ടകാപൃത്തം) 'നളമേത്യമേഴിനാൽ യതി കലാഗൃഹ നഷ്ടകാ' എന്നു ലക്ഷ്യം.

[പ. ൮. പല്ലവി] ഈയുതേപറയപ്പെടുന്നു.

[പ. ൮. ച. ൧]

ഇവിടെ വന്ന ഞങ്ങളിന്നു ജതുപണ്ണഭൂപസാരമികൾ;
ഇരുവരിലഹം ബാഹുകൻ, എന്തുവേണ്ടു തവ? ചൊല്ലേണോടു;
... .. ഈയ്ക്കു;

[പ. ൭. ച. ൨. കേരിനി]

മന്ദിരേ ചെന്നാലെങ്ങാ കണ്ണിലേ കീട്ടാ കാണാൻ,
മന്നിലിത്രജതുപണ്ണഭൂപനെന്തിങ്ങു വന്നിടുവാ-
നെന്നു കേൾക്കാമോ നമ്മാൽ? അന്യനെങ്ങു പോയ്?
അവനെ അറിയും ചിലരിവിടെ ആരെ?

[പ. ൮. ച. ൨. ബാഹുകൻ]

ധരണിപന്മാരനേകം വരുമേ പോൽ നീളെയുള്ളവർ;
നളനെ വെടിഞ്ഞു ദമയന്തി പോൽ;
ഭൂപമേകം വരിക്കുന്നു പോൽ. ഈയ്ക്കു;

[പ. ൭. ച. ൩. കേരിനി.]

അക്കഥ കേട്ടോ വന്നാനക്കുകുലീനൻ മന്നവൻ?
നിൽക്കെ, മററുണ്ടു ചോദിക്കേണ്ടു മേ.
ദിക്കിലെങ്ങാനാ നളസൽക്കഥയുണ്ടോ കേൾപ്പാൻ?
ദുഷ്ടനാ ഭൈമിയോ ജീവിക്കുന്നതിനേയോളം ആരെ?

[പ. ൮. ച. ൩. ബാഹുകൻ]

ഒളിവില്ലുണ്ടോ ഇല്ലയോവാൻ?
നളനെ ആർ കണ്ടു ഭൂതലേ?
ഉചിതമപരവരണോദ്യമം; എന്തു ധന നളചിന്തയാ?
... .. ഈയ്ക്കു;

[പ. ൭. ച. ൨.] അയോധ്യാനഗരത്തിൽ ചെന്നാൽ കൂടി കണ്ണിൻ കിട്ടാൻപ്ര
യാസമുള്ള ജതുപണ്ണൻ ഇവിടെ വന്നതിന്റെ കാരണം ഞങ്ങൾക്കു കേൾക്കാ
വുന്നതാണോ? നിന്റെ കൂടെ വേദം ഒരു സൂതനാണായിരുന്നവനവിടെ. അ
വനെ ഇവിടെ ചിലക്കു പരിചയമുണ്ടു. ദമയന്തി വാഴ്ത്തുന്നേ അറിയുമല്ലോ.
[പ. ൭. ച. ൩.] പിന്നക്കത്തു=അ സംഗതി ഇരിക്കട്ടെ. വേദം എനിക്കൊന്നു
ചോദിക്കാറുണ്ടു. ഇന്നേയോളം=ഇന്നേ ദിവസം വരെ.

[പ. ൮. ച. ൩.] നളൻ ഒളിച്ചു നടക്കുന്നുണ്ടോ. അതോ മരിച്ചുപോയോ,
അവനങ്ങരിച്ചാക്കു, അറിവില്ല. ഭൈമിക്കു ചിതയവിവാഹം നിശ്ചയി
ച്ചതു ഉചിതം തന്നെ. നളനേപ്പറ്റി ഇനി എന്തിനു ചിന്തിക്കുന്നു

[പ. ഐ. ച. ര. കേരിനി]

പണ്ണാദൻ സാക്ഷതത്തിൽ വന്നൊരു വാത്തചൊന്നാൻ;
അന്നതിന്നത്തരം നീ ചൊന്നാനേ പോൽ;
ഇന്നാ മൊഴികൾ നീ താനെന്നൊടു പറയണം;
എന്നുമേ ദൈമിപ്പെട്ട കണ്ണുപീയൂഷമല്ലോ. ... നൂറ്റൊ

[പ. വ. ച. ര. ബാഹുകൻ]

കലവശ്ശനാം കോപമാകാ;
പലരില്ലേ ലോകസാക്ഷികൾ;
ഉഭയഭവനസുഖമല്ലയോ വന്നുകൂട്ടവതിവട് മേൽ. ഈയ്ക്കു
കാവി—ചെമ്പട.

[ശ്ലോകം. ൭]

വെളിച്ചമ ചെന്നു തിരഞ്ഞൊരോന്നേ
കളിച്ചുപൻ ചൊന്നതു കേട്ടു പോന്നു !
ഒളിച്ചു പിന്നൊട്ടു ധരിച്ചു ദൂതി
വിളിച്ചു ദൈമീ വജ്രനെ പറഞ്ഞാൻ ||

[പ. ന. പല്ലവി.]

പൂമാതിനൊത്ത ചാരുതനോ! വൈഭവീ! കേൾ നീ

[പ. ഐ. ച. ര.] എന്നുമേ എല്ലാശ്ലോകം.

[പ. വ. ച. ര.] ഭക്തവെന്തപാദം ചെയ്യാലും കലശ്ശികൾ അവർന്നേ
രേ കോപിക്കരുതു. ഭക്താക്കന്മാർ അപാദം ചെയ്യുന്നതു എന്തുദേശത്താ
ലാണെന്നുള്ളതിലേക്കു സാക്ഷികൾ പലരുമുണ്ടല്ലോ.

“ആകൃത്യവന്ദ്രാവനിലോനലയ

ലു“ഭൂമിരേപോ ഹൃദയാ യമയം |

അമ്മയുരാത്രിയെ ഉഭേ ച സന്ധ്യ

ധമ്മയു ജനാതി നാസ്തു വൃത്തം ||”

എന്ന പാശ്ചാതിച്ചിടിക്കു നവരോയാണു ഇവിടെ സാക്ഷികളാക്കിയിരിക്കു
ന്നതു. ഏതവസ്ഥയിലും ഭക്താവിന്റെ നേരം കോപിക്കാത്ത കലശ്ശികൾ
ക്കു മേലാൽ ഇഹലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും ശ്രേയസ്സു വരും.

[ശ്ലോ. ൭.] (ഉപേന്ദ്രവത്സാ വൃത്തം) “ഉപേന്ദ്രവത്സാ ജനാ ജഗംഗാ” എന്നു
ലക്ഷണം.

[പ. ന. പല്ലവി.] ചാരുതനോ=സുന്ദരി! (൧) ഈ ബാഹുകനാണോ ആ പ
രച്ചാരമായ നിൻ കാന്തൻ എന്നും (൨) ഈ ബാഹുകനാകട്ടേ ആ പ
രച്ചാരമായ നിൻ കാന്തൻ തന്നെ എന്നും (൩) ഈ ബാഹുകൻ ഒരു നല്ല

[അനുപദ്യം.]

[പ്ര. ന്. മ. ഫ.]

കുടുംബത്തിന്റെ കോരം പോൽ.

പച്ചത്തുറപാഞ്ഞു പിടന്നു,ഫചിതമേറ്റു പാത്തോളം...പൂമാ?

[പ. സ. ച. ന.]

അന്നാദിപാകസംഭാരം സ്വാമിൻ, യോഗാഗ്രാൽ

വന്നതു കണ്ടെത്തുന്നതോ;

കുറേ നീണ്ടു വീരം, കുറുകുമെത്രയും പാറും,

മേലോട്ടിനെപ്പോലും ഭയന്നു കത്തിയുദാരം. ... പൂമാ:

[പ. ന്. ച. ന.]

വേദഗാന വച്ചുതൊടിക്കാൻ കൊണ്ടു ചെന്നു,

സാക്ഷാത്കാരിയെ വാണിജ്യ,

യോഗ്യനാണ് എന്നും മൂന്നു വിധം വ്യവസ്ഥിക്കാം. 'വികിരണീകൃതപരിവീരൻ' എന്നുള്ള ദായതമുടക വാക്കിനുള്ള രേഖയ്ക്കു ഉത്തരം. ഉത്തരമൊന്നെ ഒഴുവിൽ ചേർന്നിട്ടില്ല. ഹി എന്ന വാക്കുകൊണ്ടു എന്നു രേഖിച്ചു നായിക ഗൗരവം വിട്ടു തന്നു പറയുകയില്ല. സമുദായം നായികയുടെ അംഗീകാരത്തിനു അതിനനുസരിച്ചായി ഉത്തരം പറയുന്നു. ഈ വിധം വൈവിധ്യങ്ങൾ ഇത്രത്തോളം പലപടയ്ക്കും കവി ചെഴ്ത്തിട്ടുണ്ട്.

[**പ. ന്. ച. ടി.**] നളിംപതിൽ യാതൊരു തെരമില്ലെന്നും, ഉണ്ടെങ്കിലും അതിനെ കലശ്ശിയായ ചൈമി ക്ഷമിക്കേണ്ടതാണെന്നും മറ്റൊന്നും അവൻ പറഞ്ഞു. ഇങ്ങനെ അവൻ നളിൻ പക്ഷം പിടിച്ചു പറഞ്ഞു ഏതായാലും, അവന്റെ വാക്കുകളിൽ വഞ്ചനയൊന്നുമില്ലെന്നും മന്ത്രിക്ക് ബോധപ്പെട്ടു. പിന്നെ പല സംഗതിയും അവൻ സംസാരിച്ചു. ഏല്പാ കൂടി നോക്കുമ്പോൾ നമ്മുടെ കയ്യിൽ ഫലിച്ചുവന്നുണ്ടെന്നു ഏകദേശം തോന്നുന്നു. നാലാം വരികൾ ആലോചിച്ചു നോക്കുമ്പോൾ അവൻ പറഞ്ഞതൊക്കെ ഒരോ ഫലിതവാക്കുകളാണ് എന്നും അർത്ഥമാകാം.

[ப. ந. உ.]—**தேசம்** ருளது மரணமாகிஞ் ஈருநறையனாக் தெரிச்சு கண்ட
விண்ணகிற பாயுநா—ஸபாமிநியோகாக=ஔதுவற்றென்ற கட்டினயாக.

പോന്നു തേരിലൊതുങ്ങി. പൂനിര കണ്ടു മങ്ങി
അവമട്ട്നം തുടങ്ങി, അവകളപ്പോൾ വിളങ്ങി ... പൂമാ-
മുഖാരി—ചെമ്പട.

[ശ്ലോ. വ.]

അത്യാശ്ചര്യം വൈഭവം ബാഹുകീയാ
ദൃത്യാ പ്രീത്യാവേദിതം ഭീമപുത്രീ !
സാത്യാനന്ദം കേട്ടനേരം നിനച്ചു
മൂത്യാ ഗുഡം പ്രാപ്തമവം സ്വകാന്തം ||

[പ. ൧൦. പല്ലവി.]

നൈഷധനിവൻ താൻ ഒരിഷലില്ല മേ നിണ്ണയം.

[പ. ൩.] പൂക്കൾ വാടിക്കിടക്കുന്നതുകണ്ടു അവൻ അവയെ എടുത്തു മാല
യായി കെട്ടാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ അവ പുതുമയോടെ പ്രകാശിച്ചു. തീയും
വെള്ളപ്പാളകളെ പാകം ചെയ്യാനുള്ള ശക്തി അഗ്നി കൊടുത്ത വാദ്യം, വാടി
യ പൂപ്പം പുളക്കുന്നതു വരണന്റെ വാദ്യം ആണെന്ന് കാണിക്ക.

[ശ്ലോ. വ.]

ഭീമപുത്രീ (ഇ. സ്ത്രീ. പ്ര. എ.) മേയന്തി
ദൃത്യാ (ഇ. സ്ത്രീ. തു. എ.) ദൃതിയാൽ
പ്രീത്യാ (ഇ. സ്ത്രീ. തു. എ.) പ്രീതിയോടുകൂടെ
അവേദിതം (അ. ന. ദി. എ.) അറിയിക്കപ്പെട്ടതായി
അത്യാശ്ചര്യം (അ. ന. ദി. എ.) അത്യാശ്ചര്യമായിരിക്കുന്ന
ബാഹുകീയാ (അ. ന. ദി. എ.) { ബാഹുകന്റെ
വൈഭവം (അ. ന. ദി. എ.) { വൈഭവത്തെ
സാത്യാനന്ദം (ക്രിയാവിശേഷണം.) അത്യാനന്ദത്തോടുകൂടി
കേട്ടനേരം (മലയാളംപുഷ്പാധാരിക) കേട്ടപ്പോൾ
സ്വകാന്തം (അ. പ. ദി. എ.) തൻകാന്തനെ
മൂത്യാ (ഇ. സ്ത്രീ. തു. എ.) ശരീരം കൊണ്ടു
ഗുഡം (അ. പ. ദി. എ.) ഗുഡനായി, മറഞ്ഞവനായി, മൂത്യാഗുഡം
എന്നു ചേർന്നു വേഷപ്രച്ഛന്നനായെന്നർത്ഥം.
പ്രാപ്തം (അ. പ. ദി. എ.) { വന്നിരിക്കുന്നവനായിട്ടു
എവ (അവ്യയം) { തന്നെ
നിനച്ചു നിശ്ചയിച്ചു.
(ശാലി.വീ.വൃത്തം) 'നാലോഴായ് മം ശാലിനീ തം ത ഗം ഗം' എന്നു ലക്ഷണം.

[അനുപല്ലവി.]

വേഷമീവണ്ണമാകിൽ ദോഷമെന്തെന്നിരിക്കിപ്പോൾ? ... നൈഷ്ഠം

[പ. ൧൦. ച. ൧.]

ഒന്നേ നിനക്കുനേരം മൊഴിയെ നളനിതെന്ന

തന്നേ ഉറപ്പുള്ളിൽ; വഴിയെ വേഷം കാണുമ്പോൾ

വന്നീടാ തോഷം. നിന്നാലൊഴിയ

വനിതെൻപ്രാണസന്ദേഹമാപസിന്ധുചുഴിയേ!

തോന്നുന്നതെല്ലാമുണ്ടായാ? നേരാൽ ചൊല്ലുവതമ്മയോ?

ഇവനോടു ചേന്നാൽ നന്മയോ, ചാരിത്രത്തിന്നു വെണ്മയോ?

അറിയാവതല്ലേ. നൈഷ്ഠം

[പ. ൧൦. ച. ൨.]

മാതാവെച്ചെന്നു കാണുതിന്നേ; ത്രൈലോക്യത്തിന്നു

മാതാവെച്ചിന്തിച്ചു ഞാൻ മുന്നേ;

[പ. ൧൦. ച. ൩.] (മൊഴിയെ ഒന്നേ) വാക്കൊന്നിനെ മാത്രം നിനയ്ക്കുമ്പോൾ,

ബാഹുക്കൾ പറഞ്ഞ വാക്കുകൾമാത്രം കാക്കുമ്പോൾ, ഇവൻ നളൻതന്നെ എന്നു ഞാൻ ഉറപ്പു. (വഴിയെ) ഉടൻതന്നെ വേഷത്തോപ്പുറി വിചാരിക്കുമ്പോൾ അഭിയെ വ്യസനം വരുന്ന. തനിക്കു വന്ന അപമാനം നളൻ നിമിത്തമാകയാൽ നിമിത്തമെന്നിരിക്കുകയോ അതിനോടുകൂടിക്കൊണ്ടു അഭോദ്ധ്യവസായം ചെയ്തു നളനെത്തന്നേ അപമാനമുദ്രത്തിലെ ചുഴിയേ! എന്നു സംബോധനം ചെയ്യുന്നു. നിന്നാൽ= നീ നിമിത്തം, ഈ വേഷത്തിലേക്കിലും നിന്നേ കണ്ടുകിട്ടിയതിനാൽ, എനിക്കു പ്രാണസന്ദേഹം (ഒഴിയുവാനിതു) ഒഴിയാറായി. ‘ഒഴിയെ വന്നതു’ എന്നുള്ള പാഠത്തിൽ നിന്നോടു വേർവിടേണ്ടി വന്നതു എനിക്കു പ്രാണസന്ദേഹത്തിന്നു കാരണമായി എന്നർത്ഥം പറയണം. ഏകീകൃത ഇപ്പോൾ തോന്നുന്നതൊക്കെ പരമാർത്ഥം തന്നെയോ? അല്ലെങ്കിൽ എന്നോടു നേർ പറഞ്ഞുവരാൻ എനിക്കാരുണ്ടു? അതിലേക്കു അമ്മ മതിയാകുമോ? ഇവനെ സ്വീകരിക്കുന്നതു എനിക്കു നല്ലതും ധർമ്മവും അകമോ?

[പ. ൧൦. ച. ൪.] ഇന്നു തന്നെ അമ്മയെ ചെന്നു കാണാം. ജഗദംബയാ

യ ഭേദിയെ ഞാൻ മുമ്പു തന്നെ ചിന്തിച്ചിരിക്കുന്നു. ഗുണം വരുന്നതിന്നു ഇത്രാകിൽ തനിടുള്ള അനുഗ്രഹം ഒന്നുതന്നെ മതിയാകും. ലോകനാഥയുടെ അനുഗ്രഹമെന്നു വ്യാഖ്യാനിക്കാം. പിന്നീടു ഈ വിധം ഒരു ധർമ്മസങ്കടം സ്വയം വരമണ്ഡപത്തിൽ അന്നുണ്ടായപ്പോൾ പ്രവർത്തിച്ചതിനെ കുറുത്തു പറയുന്നു—ധർമ്മസങ്കടം വരുമ്പോൾ എനിക്കു നളൻതന്നെയാണു (മാതാവു) പ്രമാതാവു=

നന്മക്കു ലോകനാഥാനുഗ്രഹം പോരുമൊന്നേ;
ധർമ്മസങ്കടേ മാതാചെനിക്ക് നളൻ തന്നേ.
അതിലോകരമ്യമേഷ്ടിതൻ ഹതദൈവപാശവേഷ്ടിതൻ
ഖലനാശയാഗഭീക്ഷിതൻ അനുപേക്ഷണീയൻ വീക്ഷിതൻ
വേഷപ്രച്ഛന്നൻ. നൈഷ്.

[ച. ൩.]

എൻ കാന്തനെനോടുണ്ടോ ദൈവരംഭം
ഇല്ലെന്നിരിക്കിലെന്തേ തുടങ്ങി ഇപ്രകാരം?
എനിക്ക് ഘോരവൻകാട്ടിലാരുപോൽ പരിവാരം?
ഏതു ചെയ്യാലും വന്ദിപ്പതിനിങ്ങധികാരം.
പാപമേ താപകാരണം; അതെല്ലാമിന്നു തീരണം;
വിരഹം മേ മർദ്ദാരണം; അതിലേറേ നല്ല മരണം;
അതിദാരുണം. നൈഷ്.

പ്രമാണഭൂതൻ. അതിലോകരമ്യമേഷ്ടിതൻ= ലോകത്തെ അതിക്രമിച്ചവയും ര
മ്യങ്ങളായ പ്രവൃത്തികളോടു കൂടിയവൻ. ഹതദൈവപാശവേഷ്ടിതൻ= ഭ
ക്തവമാകുന്ന പാശത്താൽ മുററപ്പെട്ടവൻ. ഖലനാശയാഗഭീക്ഷിതൻ= ഖല
നാശ നശിപ്പിക്കുന്നതിനു കാപ്പ കെട്ടിയവൻ. ഇങ്ങനെയൊക്കെ ഇരിക്കുന്ന ന
ളനെ വേഷച്ഛന്നനായി കണ്ട സ്ഥിതിക്കു ഒരിക്കലും ഉപേക്ഷിച്ചുകൂട്. നള
നെനോടു വിപരീതം പ്രവർത്തിച്ചെങ്കിൽ ഭക്തവപാശബന്ധത്താലാണു് അ
വന്റെ പ്രവൃത്തികളുടെ ഉദ്ദേശ്യം സാധാരണക്കാർക്കു ഊഹിച്ചറിയാവുന്നത
ല്ലാ; ഖലനിഗ്രഹത്തിനായിരിക്കണം ഇങ്ങനെ ഒക്കെ അവൻ ചെയ്യതു്.
ഈ സംശയിയേത്തന്നെ അടുത്ത ചരണത്തിൽ വിചാരിച്ചെയ്യുന്നു—

[ച. ൩.] എൻകാന്തനു എന്നോടു ദൈവരത്തിൻ ഇടയില്ല. പിന്നെ എന്നെ
അതുകൂടാതെ കാട്ടിൽ വിട്ടുകളഞ്ഞതെന്തുകൊണ്ടോ? അല്ല, ദൈവരമുണ്ടെങ്കിലും
കലശ്ശീക്കു ഭർത്താവിനേ വന്ദിപ്പാനേ അധികാരമുള്ളല്ലോ. എനിക്ക് ഈ അ
പത്തു വന്നതു നളന്റെ ദോഷമല്ല എന്റെ പാപബലമാണു്. അതു ഇന്നുവ
സാനിക്കണം. എന്തായാലും ഈ വിരഹാപോലെ മർദ്ദം പിളർക്കുന്ന ഒരു ക
ഷ്ടാവസ്ഥവേറെ ഒന്നുമില്ല. അതിൽ ഭേദം അതിദാരുണമെങ്കിലും മരണം ത
ന്നെയാണു്.

തോടി—ചെമ്പട.

[ശ്ലോ. ന്.]

പ്രീതേയം പ്രിയദർശനത്തിനുഴിപ്പീഡാം വെടിഞ്ഞാത്തു പോയ്
മാതാവോടുമിദം പറഞ്ഞെന്നതിന് മേടിച്ചുടൻ ഭീമജാ ।

മോദാൽ പ്രേഷിതകേശിനീമൊഴികൾ കേട്ടഭ്യാഗതം ബാഹുകാ
ജാതാകൃതശതാനുതാപമസൃണോ കേണേവമുചേ ഗിരം ।

[പ. ഫ. പല്ലവി. ഭൈമി.]

എങ്ങാനുമുണ്ടോ കണ്ടു തുംഗാനഭാവനാം നിൻ-
ചങ്ങാതിയായുള്ളവനേ.

[അനുപല്ലവി.]

അംഗാരനദിയിൽ ബാഹുതരംഗാവലിയിൽ ഞാനോ

മുങ്ങാവതോ മുങ്ങിമങ്ങിനേനറിയാഞ്ഞെന്നേതും ... എങ്ങാനും
സാവേരി—ചെമ്പട.

[പ. ഫ. പല്ലവി. ബാഹുകൻ.]

ആനന്ദതുന്ദിലനായി വന്നിതാത്തു ഞാൻ
ആപന്നനെനാകിലും.

[അനുപല്ലവി.]

നൂനം നിനച്ചോളമില്ലനം ശിവചിന്തനനിയമിച്ചു;

[ശ്ലോ. ന്.] (പ്രീതാ ഇയം ഭീമജാ) സന്തോഷിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ ഭൈമി പ്രിയ
നെക്കാണാൻ പരിഭ്രമിച്ചിട്ടു, പീഡയെ വെടിഞ്ഞു, മാതാവിനോടു ചെന്നു
(ഇദം) ഇസ്സംഗതി പറഞ്ഞു, അവളുടെ അനുവാദവും ഉടൻ വാങ്ങിട്ടു, സന്തോ
ഷത്തോടു പാഞ്ഞയക്കപ്പെട്ട കേശിനിയുടെ വാക്കു കേട്ടു തന്റെ അടുക്കൽ വ
ന്ന ബാഹുകനോടു സാദിപ്രായമായും, പശ്ചാത്താപമന്ദമായും വ്യസനിച്ചു
കൊണ്ടു ഇപ്രകാരം വാക്കിനെ പറഞ്ഞു.

(ശാർദ്ദൂലവിക്രീഡിതാ വൃത്തം)

‘പത്രങ്ങളാൽ മസജം തസം തഗുരേവം ശാർദ്ദൂലവിക്രീ ഡിതം’ എന്നു ലക്ഷണം.

[പ. ഫ. പല്ലവി.] സുതവിദ്യയിലും സുഭവിദ്യയിലും ഉള്ള സാമന്തപ്രാഹു
ണ്ടു നിനക്കു ചങ്ങാതിയായ മഹാനഭാവനെ എങ്ങാനും കാണുകയുണ്ടായൊ?
ഇവിടയും ഭമയന്തിയുടെ പോദ്യം വളരെകരുതലോടുകൂടിയാണു എന്നോക്കുക.

[പ. ഫ. അനു.] തീക്കട്ടയാകുന്ന നദിയിലുള്ള വലിയ അലകളിൽ ഞാൻ മു
ങ്ങാവുന്നേടത്തോളം മുങ്ങിശ്ശമപ്പെട്ടു. കാൽമൊന്നും അറിഞ്ഞുമില്ല.

[പ. ഫ. പല്ലവി.] ആപന്നൻ=ആപത്തിനെ പ്രാപിച്ചവൻ.

[അനു.] നിയമേന ശിവചിന്തനം ചെയ്യുന്നവരുടെ സംഗതിയിൽ വിചാ

[പ. മ. മ. മ. മ. മ. മ.]

പ്രേമാനുരാഗിണി ഞാൻ വാമം രമണീയശീല!
 തപാമാതനോമി ഏദി സോമാഭിരാമമുഖ!
 ശ്യാമാ ശശിനം രജനീവാമാകലിതമുപേതുകാമാ ഗതയാമാ
 കാമിനീ. നിന്നോടയി ഞാൻ ക്ഷണമപി പിരിഞ്ഞരിവേനോ
 കാമനീയകവിഹാരനികേത! ഗ്രാമനഗരകാനനമെല്ലാമേ
 ഭൂമിദേവർ പലരേയുമയച്ചു ചിരം
 തപാമഹോ തിരഞ്ഞേൻ, ബഹുരഞ്ഞേൻ,
 എന്നതാരോടിനു ചൊൽവതു? എങ്ങാനും!

[ശ്ലോ. ൧൦]

വ്യാപാരം വചനം വയസ്സി വകളോർക്കുമ്പോളിവൻ നൈഷധൻ,
 ശോഭാരംഗമൊരംഗമുള്ളതെവിടെപ്പോയെന്നു ചിന്താകുലാം,
 ഭൂപാലൻ ഭുജഗേന്ദ്രഭട്ടവസനം ചാത്തി സ്വമൂർത്തി വഹൻ
 കോപാരംഭകൃഷ്ണകൈകാണ്ടു ദയിതാമേവം പറഞ്ഞീടിനാൻ ||

[പ. മ. മ. മ. മ. മ. മ.] ഹേ രമണീയശീല! സോമാഭിരാമമുഖ! എന്ന് സംബോധനങ്ങൾ. വാമം പ്രേമാനുരാഗിണി കാമിനീ ഞാൻ (തപാ ഉപേതുകാമാ ഗതയാമാ) നിന്നേ പ്രാപിക്കാനാഗ്രഹിച്ചു് അതു സാധിക്കാതെ കാലം കഴികക [ഗതയാമാ (യാമങ്ങൾ=മൂന്നു മണിക്കൂറു എന്നുള്ള കാലങ്ങൾ) എന്ന് ഉപമാനപക്ഷത്തിൽ അർത്ഥം] (ശ്യാമാരജനീ) കൃഷ്ണപക്ഷരാത്രി, (അമാകലിതം ശശിനം ഇവ) അമാവാസിയിലേ ചന്ദ്രനേ എന്ന പേരെ (തപാ ഏദി അതനോമി) നിന്നെ മനസ്സിൽ നിനക്കുന്നു. കൃഷ്ണപക്ഷരാത്രി ചന്ദ്രനെ കാക്കു പോലെയാണു് അനുരാഗവതിയായ ഞാൻ നിന്നെ കാത്തിരുന്നതു് എന്നു സാരം. ഹേ കാമനീയകവിഹാരനികേത=സന്ദർശ്യത്തിനു് ലീലാഗുഹമായുള്ളോവേ എന്ന് പിന്നെയും സംബോധന. ഞാൻ ഒരിക്കലും നിന്നെ പിരിഞ്ഞിരുന്നിട്ടുണ്ടോ.

[ശ്ലോ. ൧൦.] വയോവ്യാപാരാദികൾ നോക്കുമ്പോൾ ഇവൻ നളൻ തന്നെ. സുദൈവമായ ശരീരം മാത്രമുള്ള പോയി എന്നു ചിന്തിച്ചു വ്യസനിക്കുന്ന കാന്തയോടു ബാഹുകൻ കാക്കുകകനംഗരാജൻ കൊടുത്തിട്ടുള്ള വസ്ത്രമുടുത്തു് സ്വന്തരൂപം പ്രാപിച്ചിട്ടു കോപഭാവത്തോടേ വരുമ്പൊക്കകളെ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

(ശാർദ്ദൂലവിക്രീഡിതം വൃത്തം)

നാലാംദിവസത്തെ കഥ

[പ. ച. ച. മ. നളൻ]

സ്ഥിരബോധം മാഞ്ഞു നിന്നോടപരാധം ഭൂമി പൊലുന്തം.
അവരോധം ഭൂമിപാനാമവിരോധമായും.
അധികം കേൾ അധർമ്മം. എല്ലാം ആറിവേൻ.

ല്ലാം. സമുദ്രം

ഭയിതതമേ! നന്നിതു സുന്ദരി നിൻ തൊഴിൽ നിണ്ണയം
മപരം റുവരം വരിതും. യതസേ യഭയേ വിദയേ!
നിരവധി നരപതി വരവതിനിഹ പുരി
വാചാ തവ മനുക്ലപതി വന്നു. ആനന്ദ.

[പ. ച. ച. മ. ര. രൈമി]

മുന്നേ ഗുണങ്ങൾ കേട്ടതന്നെ മനമങ്ങുപോന്നു;
പിന്നേ അരയന്നം വന്നു നിന്നേ സൂതിചെയ്യ
തന്നേ; അതുകേട്ടുത്താനമന്നേ വരിച്ചേൻ മറാഗി നിന്നേ. പുന-
രെന്നേ ഇന്ദ്രനഗിയമനണ്ണസാമധിപനും കനഞ്ഞിരന്നു.
എന്നതാനും കൊണ്ടുള്ളിലന്നമഭിന്നനിണ്ണയമ-

[പ. ച. ച. മ. ര.] കലിബാധയാൽ സ്വബോധം പോയി നിനക്കു ഞാൻ പ
ല അപാധങ്ങളും ചെയ്യുന്നായി. എന്നാൽ ഭൂമിപന്മാരുടെ അവരോ
ധം=മരു രാജാജ്യം, അവിരോധമായമാകുന്നു=വിരോധത്തോടും മായത്തോ
ടും കൂടാത്തതാകുന്നു രാജാജ്യംകൂട കോപവും കപടവും അർത്ഥാർത്ഥതാക
ുന്നു എന്നർത്ഥം. നീ വളരെ അധർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു അതെല്ലാം എനിക്ക് റിയം.
എന്നാൽ അതൊക്കെ ഇരിക്കട്ടെ, ഹേ ഭയിതതമേ സുന്ദരി നിൻതൊഴിൽ
നിശ്ചയമായിട്ടു ഉചിതവും നല്ലതുമാണ്. എത്ര തൊഴിൽ എന്നു പറയുന്നു—
യൽ അയേ വിദയേ അപരം റുവരം] വരിതും യതസേ=അല്ലയോ നിട്ടയേ
നീ മറ്റൊരു രാജാവിനെ വരിക്കാൻ യത്നം ചെയ്യുന്നു. എന്നുള്ള തൊഴിൽഎ
ന്നു മുമ്പിലോട്ടു അനപയാ. ഇഹ പുരി=ഈ പുരത്തിൽ അനവധിരാജാക്കന്മാർ
വരുന്നതിനുള്ള തിന്റെ വാക്കുകൊണ്ടാണ് മനുക്ലപതിയായ കൂതുപണ്ണൻ
വന്നതു.

[പ. ച. ച. മ. ര.] അണ്ണസാം അധിപൻ= ജലത്തിന്റെ നാഥൻ (വരുന്ന
ൻ) എന്നതാനും കൊണ്ടും ഇന്ദ്രാദികൾകൂടി വന്നു ചോദിച്ചിട്ടും അന്നും=അ
ബാല്യകാലത്തിൽ പോലും ഉള്ളിൽ അഭിന്നനിണ്ണയം=മരിക്കൽ ചെയ്തു നിശ്ച
യത്തിനു മേടുകൂടാതെ അനിവാരകരോഗം=അനുരാഗത്തെയും ലജ്ജകൊണ്ടു മറ
യ്ക്കാതെ സമുന്നതം= സമുന്നതമാകാവണ്ണലജ്ജകൊണ്ടു തലതാഴ്ത്തേ സഭ

1) 'വഴിതും' എന്നാണ് രൂപം വേണ്ടത്.

നിമനതരാം മന്നവർതിലക! സമുന്നതം സദസി
വന്ന മാലയാലേ വരിച്ചു കാലേ.
എന്നപോലെ ഇന്നു വേല.
[പല്ലവി.]

എങ്ങായിരുന്നു? തുണയിങ്ങാറെനിക്കിതയ്ക്കോ?
ശ്യാശാർവ്വിയ്ക്കുവരിയേ!

[പ. ഫ. ച. ന. നളൻ.]

അഭിലാഷംകൊണ്ടു തന്നെ ഗുണഭോഷം വേദ്യമല്ല;
പരഭോഷം പാതുതുകാണാൻ വിരുതാക്കിപ്പൊതു?
തരുണീനാം മനസ്സിൽ മേവു കടിലങ്ങുരാരിഞ്ഞു?
തവ തു മതം മമ വിദിതം. നല്ലതു ചൊല്ലുവെൻ; ഇല്ലാത
കില്ലിനി.

ഉചിതം രുചിതം ദയിതം ഭജ തം പ്രസിതം പ്രഥിതം.
രതിരണവിഹാരണചണനിവൻ ഭൂമാവിഹ;

സ്സിൽ വന്നു ഞാൻ നിന്നേ മാലകൊണ്ടു യഥാകാലം വരിച്ചു. അതുപോലെ
യാണു് ഇപ്പഴത്തേ പ്രവൃത്തിയുട.

[പല്ലവി] നീ എവിടെ ആയിരുന്നു? എനിക്കു തുണ ആരാകുന്നു.

[പ. ഫ. ച. ന.] അഭിലാഷംകൊണ്ടു മാത്രം ഗുണഭോഷങ്ങൾ അറിയാ
പ്പെടാവുന്നവയല്ല. നിനക്കു് അന്നു എന്റെ പേരിൽ സ്നേഹമുണ്ടായിരുന്നു എ
ന്നുള്ളതുകൊണ്ടു മാത്രം നീ ഭോഷമില്ലാത്തവളെന്നു് വിചാരിക്കാൻ പാടില്ല.
പരഭോഷം ആക്കു കണ്ടുപിടിക്കാവുന്നതാണു്, അതുകൊണ്ടു നിന്റെ ഭോഷം
എനിക്കിപ്പോൾ മനസ്സിലായി എന്നതും. എന്നു മാത്രമല്ല സ്ത്രീകളുടെ
മനസ്സിലേ കടിലതകൾ ആക്കു അറിയാവുന്നവയുമല്ല. തവ തു മതം മമ
വിദിതം= നിന്റെ അഭിപ്രായമാകട്ടേ എനിക്കു മനസ്സിലായി. നല്ലതു ചൊ
ല്ലുവൻ=ഇനി നിനക്കു കൊള്ളാവുന്നതു ഞാൻ പറയാം. ഇല്ലാത കില്ലിനി=
ഇനി സംശയമൊന്നുമില്ല. ഉചിതം=ഉചിതനായും, രുചിതം=നിനക്കു രുചിച്ച
വനായും, പ്രസിതം=നിന്റെ പേരിൽ അനുരക്തനും പ്രസിദ്ധനും ഞായ (ഞ
ദയിതനെ) ജതുപണ്ണനെ ഭജിച്ചാലും. ഇവൻ ഈ ഭൂമിയിൽ (രതിരണവിഹാര
ണചണൻ) കാമകലാവിദഗ്ദ്ധനാകുന്നു. നീ അവനോടു് ചേരണം. 'അകൃതക
പ്രായമനുരാഗം' എന്ന് മൂന്നാം ഭിവസത്തേ കഥയിൽ ജതുപണ്ണൻ പറഞ്ഞ
തിനെ ഓർത്താണു് നളൻ ദൈമിയേ ഭജിക്കുന്നതു്. ഈ ചരണത്തിൽ 'ഗുണ
ഭോഷം വേദ്യമല്ലോ' എന്നു പാഠമായിരുന്നാൽ കുറച്ചു കൂടി നന്നായിരിക്കാം.
ഈ പാഠത്തിൽ അത്ഥം ഇങ്ങനെയാകാം—നിനക്കു ജതുപണ്ണനിലുള്ള അഭിലാ

അന്നക നീയവനൊട്ടു ആനന്ദം.

[പ. ഫ. ച. ന. മൈ.]

താമ! നിന്നേക്കാണൊത്തു ഭീതാ ഞാൻ കണ്ടു വഴി-
യേതാകിലെത്തു ദോഷാദു മാതാവെനിക്കു സാക്ഷിഭൂതം.
ഞാനത്ര സാപരായയെന്നാകിൽ ഞാനവേദാ ഗൃതമോദം.
മൃതസായകമജാരനാശതനമാദരേണ കാണാൻ
കുതുകേന ചെയ്യുപോയ പിഴയൊഴിഞ്ഞുതരിപ്പിവിടെ
കൈതവഃമാതാൽ, താതനമറികിലിത്തേതുമാകാ;
ദൃഢാബാധമിങ്ങുതന്നേ വരിക എന്നേ;
നേരേ നിന്നു നേരേ ചൊന്നതും.

[ശ്ലോ. ഫ. ച.]

ആത്മാനന്ദാതിരേകം പ്രിയതമസുചിരാ-
കാക്ഷിതാലോകലാഭാൽ

ഷങ്കൊണ്ടല്ലയോ നീ സുദേവനേ പറഞ്ഞുയ്യൂത്, അതുകൊണ്ടു തന്നെ നി
ന്റെ ഗുണദോഷങ്ങളൊന്നും വെളിപ്പെട്ടു, ഇത്യാദി.

[പ. ഫ. ച. ന. മ.] മാതാവെനിക്കു സാക്ഷിഭൂതം എന്നും പ്രവൃത്തികളുടെ ഉ
ദ്യോജനം മാതാവിനറിയാം. ആ സാക്ഷിയെക്കൂടെ ഗണിക്കാതെ ക
ററാ നീ എന്റെ പേരിൽ ചുരുക്കുകയാണെങ്കിൽ എനിക്കിനി വേദോപേക്ഷ.
സന്തോഷം തന്നെ. ഞാൻ ഇത്രയുമാക്കെ കേൾച്ചിട്ടു നീ എന്നെ കുറിക്കാ
റിയാക്കി ഉപേക്ഷിക്കയാണെങ്കിൽ എനിക്കു പിന്നെ അശങ്കാനന്ദം വകയി
ല്ലാത്തതിനാൽ ദേവിച്ചിട്ടു കാൽമുട്ടല്ലാ എന്നും നിരാശതകൊണ്ടു പറയുന്ന
താണ്. ശരീരാനന്ദം വന്നിട്ടില്ലാത്ത ഒരു കാമദേവൻ തന്നെയായ നിന്നെ
ക്കാണാൻവേണ്ടി ഇങ്ങനെ ഒക്കെ പ്രവർത്തിച്ചതൊഴികെ ഒരു കപടവും എ
ന്റെ പേരിലില്ല. ഇഹ്യാഗ്രന്ഥിയെല്ലാം അപ്പൻ അറിയുന്നതുപോലും ശരിയ
ല്ല. [ഭീമരാജാവു കൂടി അറിയാതെയാണല്ലോ മൈ സുദേവനെ ജന്മപണ്ണ
ന്റെ അടുക്കലേക്കയച്ചു.] അതുകൊണ്ടു നീ ഇപ്പോൾ ഇവിടെവെച്ചുതന്നെ
എന്നേ സ്വീകരിക്കുന്നു. ഞാൻ നിന്റെ മുഖത്തുനോക്കി പറഞ്ഞതൊക്കെ
സത്യമാണ്.

[ശ്ലോ. ഫ. ച.] വളരെക്കാലമായി അറിയിരുന്ന വല്ലഭശൃംഗത്തിന്റെ ലാഭ
ത്താൽ സന്തോഷിച്ച് ഭയന്നി കാക്കൽ വീണുകൊണ്ടു പറഞ്ഞ ഈ വാക്കു
കേട്ടപ്പോൾ (അയാ) ഈ നല്ല സ്വൈരിണിയുടെ സംഗമത്താലുണ്ടാകുന്ന
പാപത്തെ നിന്നാൽ മാറ്റം ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടു നിന്നു, അപ്പോൾ അങ്ങനെ ഉ

൨൬

നളചരിതം സവ്യാഖ്യാനം

കാൽത്താർ കമ്പിട്ടിവണ്ണം കളമൊഴി പറയും
 വാക്കു കേട്ടോരുനേരം ।
 ആസ്സായം സൈപരിണീസംഗമകലുഷലവാ-
 പാചികീഷ്വസ്യദാനീ-
 മാസ്ഥാം കൈവിട്ടു നിൽക്കും നളനൊരുമൊഴി കേൾ-
 ള്ളായിതാകാശമധ്യേ ॥

ഇനളം.

[ശ്ലോ. ൧൨.]

വായോഹം ശൃണു നള! ഭൂതവൃന്ദസാക്ഷീ,
 രാജഷേ! തവ മഹിഷീ വ്യപേതദോഷാ ।
 ആശങ്കാം ജഹിഹി, പുനവിവാഹവാർത്താം

ദാനീനനെപ്പോലെ നിന്ന നളന് ഒരു അശരീരിവാക്കു കേൾക്കുമാറായി.
 'ആസ്സായം' എന്ന ദിക്കിൽ ആസ്യ അയാ എന്നു പദമുണ്ടു്. ആസ്യ = ഇരു-
 ന്ന. അയാ = ഇവൻ.
 (സ്രഗ്ദ്ധരാവൃത്തം) 'എഴോയ്' മൂന്നു ഖണ്ഡാ മരണേ യയം സ്രഗ്ദ്ധരാവൃത്തമാ-
 കാ' എന്നു ലക്ഷണം.

[ശ്ലോ. ൧൩.]

ഹേ നള	(അ. പ. പ്ര. എ.) അല്ലയോ നള
ശൃണു	(ലോട്. പ. മ. പ. എ.) കേട്ടാലും
അഹം	(ഭ. പ. പ്ര. എ.) ഞാൻ
ഭൂതവൃന്ദസാക്ഷീ	(ന. പ. പ്ര. എ.) ഭൂതവൃന്ദസാക്ഷിയായ = എ- ല്ലാ പ്രാണികളുടേയും പ്രവൃ- ത്തികൾക്കു സാക്ഷിയായ
വാതഃ	(അ. പ. പ്ര. എ.) വാതമാകുന്നു = വായുവാകുന്നു
രാജഷേ	(ഇ. പ. സം. പ്ര. എ.) അല്ലയോ രാജഷേ
തവ	(ഭ. പ. ഷ. എ.) നിന്റേ
മഹിഷീ	(ഇ. സ്ത്രീ. പ്ര. എ.) ധർമ്മപത്നീ
വ്യപേതദോഷാ	(അ. സ്ത്രീ. പ്ര. എ.) നിദ്ദോഷയാകുന്നു
ആശങ്കാം	(അ. സ്ത്രീ. ഭവി. എ.) ആശങ്കയേ
ജഹിഹി	(ലോട്. പ. മ. പ. എ.) ഉപേക്ഷിച്ചാലും
ഇയം	(മ. സ്ത്രീ. പ്ര. എ.) ഇവൾ
പുനവിവാഹവാർത്താം	(അ. സ്ത്രീ. ഭവി. എ.) പുനവിവാഹവാർത്തയേ
തപാ	(യു. മ. ഭവി. എ.) നിന്നേ

ഭൂഷം തപാമുചിതമുപായമെക്കുതേയം ||

സൗരാഷ്ട്രം—ചെമ്പട.

[ഭൂഷം, ഫന്ദ.]

തൈലോക്യപ്രാണവാക്യം കേൾ നള! ജയ ജീ-
വേതി വിദ്യാധരന്മാർ
കാലേന്ദ്രിൻ തുകിനാർ പൂമഴ ദിവി, ഭൂവി കേൾ-
ക്കായി മംഗല്യവാദ്യം !
ആലോക്യാശ്ചയ്തമേവം നിരവധിനിഷധാ-
ധിശനം പേശലാംഗീ-
മാലിംഗ്യാലിംഗ്യ പുത്രാവപി സമമഖിലൈഃ
പ്രാപ ഭീമം പ്രസന്നം ||

[പ. ഫന്ദ- ഫന്ദ. പല്ലവി.]

സഫലം സമ്പ്രതി ജനം നിനയ്ക്കിത്.

ഇല്ലിനി മരിക്കിലും ക്ഷതി. സഫലം.

ഭൂഷം (തുറന്നുതെളിയിച്ചു) കാണാൻ
ഉചിതം (അ. പ. ദി. എ.) ഉചിതമായ
ഉപായം (അ. പ. ദി. എ.) ഉപായമായിട്ട്
ഐക്യത (ലക്ഷ്യം, അ. പ്ര. പ. എ.) കണ്ടു.
(പ്രഹ്ലാദിന്ദ്രിയം) 'ത്രിശൂലിനം മനജഗാ പ്രഹ്ലാദിന്ദ്രിയം' എന്നു ലക്ഷ-
ണം.

[ഭൂഷം, ഫന്ദ.] 'അല്ലയോ നള നീതൈലോക്യത്തിന്നു പ്രാണഭൂതനായ വാ-
യുവിന്റെ വാക്കിനേ അനുഷ്ഠിച്ചാലും, ജയച്ചാലും, ജീവിച്ചാലും' എന്നു പം-
ഞ്ചം അപ്പോൾ വിദ്യാധരന്മാർ ആകാശത്തിൽ പൂജയുണ്ടാക്കിയു. ഭൂമിയിൽ
മംഗല്യവാദ്യം കേൾക്കുവാൻ, ഈ വിധം അനവധി ആശ്ചര്യങ്ങൾ കണ്ടു
നളൻ ഭായ്യയേയും പുത്രന്മാരേയും വീണ്ടുവീണ്ടു ആലിംഗനം ചെയ്തു അവ-
ർ മൂവരോടുകൂടി സന്തോഷിച്ചിരിക്കുന്ന ഭീമരാജാവിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നു.
ഇതിനിടയിൽ ഐക്യ പുത്രന്മാരേയും അടുക്കൽ വിളിച്ചു വരുത്തി എന്നു അർത്ഥം
ൽ സിദ്ധിക്കുന്നു. (സ്രദ്ധാഭാവം).

[പ. ഫന്ദ- ഫന്ദ. പല്ല.] ഇപ്പോൾ ജനസംഫലം വന്നു. ഇനി മരിച്ചാ-
ലും ദോഷമില്ല. പല്ലവിയും അനപല്ലവിയും ഭീമനും നളനും ഒന്നുപോലെ
യെന്നു.

[അനുപല്ലവി.]

ഇഹലോകമിതഥലം മതമഖിലം;

അവലോകിതഥ നിന്ദുഖകമലം. സമലം

[പ. ൧൨. ച. ൧. ഭീമൻ.]

ജീവിതമായതെനിങ്ങിവളേ കേൾ,

ശ്രീവിരസേനന് നീയിഹ ലോകേ.

ദൈവതകാരുണ്യംകൊണ്ടു വിലോകേ:

ദിവസമനഃശ്യാകൾ സന്ധി ന കേ കേ

യാവദസ്യവ്യയം? എനിക്കു കി

നാവിലപി ഭയം പണ്ടേമമ

ഭാവമുദയം. നാമിരണം

മുവുലകിലിയം;

ഏവമേവ നീ വിശേഷപുരുഷ.

ജീവലോകപാവനാത്മപുരുഷ!

ജീവ ചിരായ നിരമയമുഴിയിൽ.

മാ വിയോഗം പ്രജതമൊരു പൊഴുതും;

[അനു] ഈ ഇഹലോകസുഖമെല്ലാം നിഷ്പലമാണെന്നാണ് ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചിരുന്നത്. അപ്പോൾ നിന്നെക്കാണ്മിടയായി. അതുകൊണ്ടിനി കേവലം നിഷ്പലമല്ലെന്നു പറയാം.

[പ. ൧൨. ച. ൧. ഭീമൻ.] വിരസേനരാജാവിന് നീ എങ്ങനെയോ അങ്ങനെ ഈ ദൈവിയും എനിക്കു പ്രാണനാണ്. ദൈവകാരുണ്യംകൊണ്ട് എനിക്കു നിങ്ങളേ പിന്നയും ചേർന്നു കാണാനിടയായി. [വിലോകേ. ലട്. അ. ൧. ച. ൧. ഭീമൻ.] = കാണുന്നേൻ. (യാവദസ്യവ്യയം) മരണം വരെ. (ദിവസമനഃ) ദിവസം പ്രതി (കേ കേ ശ്യാകൾ ന സന്ധി) എന്തെല്ലാമാവത്തുകളാണ് ഇല്ലാത്തത്? ജനിച്ചാൽ മരിക്കുന്നതുവരെ അവത്തുകളുണ്ടെന്നർത്ഥം. (സ്തേയശ്യാകൾകൊണ്ട്) എനിക്കു പണ്ടേതന്നെ നിങ്ങളേപ്പറ്റി യേമുണ്ടായിരുന്നു. (എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ) എന്റെ സ്വഭാവം വളരെ ദയവുള്ളതാണ്. (ഇയാ മുവുലകിലും നാമിരണം) ഇവർ ക്രൈമപ്രകൃത്യസുന്ദരിയായ ഒരു സ്ത്രീരത്നമാണ്. (ഏവ വിശേഷപുരുഷ) നീയും അതുപോലെ തന്നെ പുരുഷരത്നമാണ്. ജീവലോകത്തിന് ശുദ്ധി വരുത്തുന്ന പൗരഷമുള്ളോവേ വളരെക്കാലം ക്ഷേമമായി ജീവിക്കാലും ഒരു പൊഴുതും (മാ വിയോഗം പ്രജതം) നിങ്ങൾ വിരഹത്തേ പ്രാപിക്കരുത്. ഐക്യം കാലുഷ്യവും ഉണ്ടാകരുത്.

ആവിലമാകരുതാശയമാക്കും. ഉ-

ഭാവിമു മാം വിധി തന്ന മമ നിധി. സഫലം.

[പ. മന്. ച. മ. നളൻ.]

ഭാപരസേവിതനാം കലി വന്റ

ദൃഷ്ടാനന്ദത്തിൽ കടന്നങ്ങിരുന്നു;

ഏവമാദരാന്നിലങ്ങാശ വളൻ;

പാവതിതെന്തു? സുഖങ്ങളകുന്നു;

നാടും നഗരവും ഏഴുനില-

മാടശിഖരവും എല്ലാം വിട്ടു

മാട്ടു നികരവും; നിവാസമായ്

കാടും കുഹരവും.

ഭൂപലാകദീപമേ! നിനക്കൊരു

കോപശാപരാപലക്ഷമായഹം.

താവകമെയിലണഞ്ഞു. ഇനിമേൽ പാ-

യാവതാ ശിവവൈഭവം? ആയതു-

മാവതുമില്ലിഹ, ദൈവവിഭോധമി-

തോ വരുത്തു? ഇതു പാവതിനരുമേ. സഫലം.

(ഉഭയേവ വാ) ഈ നിങ്ങള രണ്ടു പേരെയും വിധി എനിഞ്ഞൊരു നിധിയായിട്ടു തന്നു.

[പ. മന്. ച. മ.] മാട്ടുനികരം=പശുക്കളും. കുഹരം=മുഹൂ. ഭൂപലാകദീപമേ=ഘോരജഗ്രേഷു, ഞാൻ നിനക്കു കോപത്തിനും, ശാപത്തിനും, (രോപത്തിനും) ശാത്തിനും ലക്ഷ്യമായ്ത്തീൻ. നിനക്കു എന്റെ നേരേ കോപിക്കുകയോ എന്നു ശപിക്കുകയോ എന്നോടു യുദ്ധത്തിനു പുറപ്പെടുകയോ ചെയ്യുന്നതിന് ഞാൻ പാത്രമായ്ത്തീൻ. ഞാൻ അത്രമാത്രം നിനക്കു അഹിതം പ്രവർത്തിച്ചു എന്ന് താല്പര്യം. എന്നാൽ (താവകമെയിലണഞ്ഞു) ഞാൻ നിന്നെ അലിംഗനംചെയ്തു. നാം തമ്മിൽ പിണയും രമ്യമാകാനിടയായി എന്നർത്ഥം. (ഇനിമേൽ പരയാവതാ ശിവവൈഭവം) എന്റെ ചരിത്രത്തിൽ മേൽ പറയാനുള്ള ഭാഗമെല്ലാം ശിവവൈഭവം തന്നെയാണു്. (അയ്യോമാവതുമില്ലിഹ) ഇവിടെ ഒരു എന്തു പിടിച്ചുമില്ല. എന്നാൽ ദൈവവിഭോധം വരുമ്പോൾ ഇതിലധികവും സാക്ഷിത്തം. (ഇതു പാവതിനരുമേ) ഇതൊക്കെ പറയുന്നതുപി പ്രയാസമാണു്.

[പ. ൧൨. ച. ൨. ഭീമൻ.]

വീരസേനാത്മജ! വില്ലാളിമൗലേ!
 വീര്യവതാം വരം വിപത്തുമുപ്പാലേ;
 സൂര്യസോമനാക്കാ രാഹു പിനാലേ,
 സുനയ! നിനക്കു വന്നതുമിർ കലിയാലെ.
 പോക സാ കഥാ, വേദാനിനി
 മാതൃകാലാ വൃഥാ, ഭൂലോകത്തിൽ
 വാല്യ ശാസിതാ, ശതായുഷ്-
 വർഷജീവിതം.
 ശക്തിയുണ്ടു മുക്തിയോളം മായയ്ക്കു; അ-
 തസ്യമേതി മുക്തി ചേ ദുരേതി; വാ-
 മത്തലിതോത്തോളമിത്തൊഴിൽ തോന്നിയ-
 നാസ്യുകോത്തമ! കീർത്തിമതാമ വര!
 പാത്ഥിവ! ഞാനരിവാൽകുബാധിതൻ;
 പാത്തുകൊള്ളുവാൻ മതി തവ മതി ശരി.
 മോഹനം—ചെമ്പട.

[ശ്ലോ. ൧൪.]

ഭീമേ ജാമാത്രസന്ദർശനമുദിതമതഃ
 തന്മതേനോന്മയുഖ-

[പ. ൧൨. ച. ൨.] ഹേ വില്ലാളിശ്രേഷ്ഠനായ വീരസേനസുത വീര്യവത്തു
 കർക്കാ (അപ്പോലെ) അതുപോലെ=നീ പാഞ്ഞതുപോലെ വിപത്തു വരും.
 സൂര്യചന്ദ്രനാക്കു (മുയർ) ദുഃഖം രാഹുവിനാൽ വരും. നിനക്കു കലിയാൽ
 വരും. ഈ കഥ പോകട്ടെ. നീ ഇനി വൃഥാ വ്യസനിക്കരുതു. ശതായുഷ്വർഷ-
 ജീവിതാവായിട്ടു=അനേകവർഷങ്ങൾ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവനായിട്ടു് ശാസിതം=
 രാജാവായിട്ടു ഭൂലോകത്തിൽ വാഴുക. ഇനി ഭീമൻ തന്റെ കായ്ത്തേപ്പറ്റി
 പറയുന്നു. മോക്ഷം ലഭിക്കുന്നതു വര മാത്ര പ്രബലമായിരിക്കും. അതു മോ-
 ക്ഷമുദിച്ചെങ്കിലേ അസ്യമിള- (വാം അത്തലിതോത്തോളം) നിങ്ങൾക്കുണ്ടാ-
 യ ഈ അപത്തിനേക്കുറിച്ചു് വിചാരിക്കുന്നോരും (ഇത്തൊഴിൽ തോന്നിയതു്)
 ഈ പ്രവൃത്തിയാണു് കൊള്ളാവുന്നതെന്നു് എവിടെ തോന്നുന്നു. എതു പ്രവൃ-
 ത്തിയെന്നാൽ (ഞാൻ അരിവാൽകുബാധിതൻ) ഞാനിരിക്കുവാൻകൂറു അധിക-
 മായി. നിന്റെ ബുദ്ധിയുടെ പോക്കു് ഈ രാജ്യം രക്ഷിപ്പാൻ മതിയാകും.

[ശ്ലോ. ൧൪.]

ഭീമേ (അ. ൧. സ. എ.) ഭീമൻ

ശ്രീമദ്ദേവനാഥകൃഷ്ണഭട്ടാരിയെപ്പറ്റി

കേരളനാമം പുറത്തിറക്കി

പ്രകാശം പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതിനായി

പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതിനായി

ജാമാതാ . . . മരുത

(ജ. പ. സ. എ.) ജാമാതാസന്ദർശനമുദമിതമായിരിക്കുമ്പോൾ നളിനകണ്ഠകൊണ്ടു സന്തോഷിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ

ജനനേന്ദ്ര

(അ. ന. തു. എ.) അഭിമുഖം അഭിപ്രായംകൊണ്ടു

അസ്തി

(മ. ന. സ. എ.) ഈ

പുരം

(അ. ന. സ. എ.) പുരം=കുലനാഥൻ

ഉത്തരവുപ്രകാരം . . . താമര

(അ. ന. സ. എ.) (ഉത്തരവുപ്രകാരം) ഉത്തരവുപ്രകാരം ശ്രീമദ്ദേവനാഥകൃഷ്ണഭട്ടാരി (രേഖാപ്രകാരം) രേഖാപ്രകാരം പരിചയത്തിൽ അതിരുകൾ കേൾക്കുക=കേൾക്കുക (ഉത്തരവുപ്രകാരം) ഉത്തരവുപ്രകാരം അതിരുകൾ പടർത്തൽ=കേൾക്കുക (ഉത്തരവുപ്രകാരം) വിവിധങ്ങൾ (മറയ്ക്കപ്പെട്ടവ) അതിരുകൾ സൂക്ഷ്മഗ്രന്ഥകൃഷ്ണഭട്ടാരി കൃഷ്ണഭട്ടാരി

പ്രകാശം

(അ. വ്യ. യം) പ്രകാശത്തിൽ

പ്രിയം

(അ. പ. തു. ബ.) } പ്രിയനായിരിക്കുന്ന പാത്രം

പാത്രം

(അ. വ്യ. യം) ഈ

ഇത

(അ. ന. സ. എ.) സുവിനത്തിൽ

സുവിനം

(അ. വ്യ. യം) } ഭാഗ്യത്താൽ

ഹസ്തം

(അ. വ്യ. യം) } നളൻ

ദിഷ്ടവാ

(അ. വ്യ. യം) } ഉപേക്ഷനായി=പ്രാപ്തനായി

നളൻ

(അ. വ്യ. യം) } എന്ന്

ഉപേക്ഷ

(അ. വ്യ. യം) } ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ട

ഇതി

(അ. വ്യ. യം) } വാങ്ങിയ

ഗീതം

(അ. വ്യ. യം) } കേട്ടിട്ട്

വാങ്ങിയ

(അ. വ്യ. യം) } കേട്ടിട്ട്

അകത്തു

(അ. വ്യ. യം) } കേട്ടിട്ട്

ശ്ലീതമാകുവ് വാർത്താ സകലകമുതുപ്-
 ണ്ണോവദൽ പുണ്യകീർത്തി ||

[പ. ൧൪. പല്ലവി.]

ഇശപരകാരുണ്യം കൊണ്ടേ നിഷ്ഠേശപര!
 നിന്നെ ഞാൻ കണ്ടേൻ.

[അനുപല്ലവി.]

ആശ്രയം നീയിടങ്ങളാക്കും പണ്ടേ തനജിതകാമൻ പണ്ടേ
 മഹിതലസോമൻ പണ്ടേ പാക്കിൽ. ഇശപര.

[പ. ൧൪. ച. ൧.]

എന്തെല്ലാം ചെയ്യുന്നവരായം നിന-
 കെന്നെ നമുക്കില്ല ബോധം;
 എനിക്കിന്നതുകൊണ്ടുള്ളിൽ ചേദം.
 നീ എൻ തലയിൽ വയ്ക്കു പാദം.
 എന്നിയില്ലാധിതണപ്പനല്ലം.
 എന്നതുകൊണ്ടേനിക്കില്ലൊരിളപ്പം. ഇശപര.

[പ. ൧.]

മൃത്തി കണ്ടാലഭിരാമൻ; വിദ്യ-
 യോത്തുകണ്ടാലോ നീ സോമൻ. നമ്മിൽ
 മൈത്രമിനി വേണം ധീമൻ! എന്നും.

സകലകം

(ശ്രീയാവിശേഷണം) കളകത്തോടു കൂടി

ജതുപണ്ണം

(അ.പ. പ്ര. എ.) ജതുപണ്ണൻ

പുണ്യകീർത്തി

(ഇ. പ. ദ്വി. എ.) പുണ്യകീർത്തിയായ നമുനോടു

അവദൽ

(ലബ്ധം പ.പ്ര.പ.എ) പറഞ്ഞു.

(സ്രദ്ധാർവ്വത്തം)

[പ. ൧൪. അനു] തനജിതകാമൻ=തരീരംകൊണ്ടു കാമനെ ജയിച്ചവൻ.

[പ. ൧൪. ച. ൧.] എന്നി=എന്നിയേ. നീ എന്റെ തലയിൽ പാദം വ
 ച്ചാലല്ലാതെ. അനല്ലാ=ധാരാളം. അധിതണപ്പം=താപനാതി ഇല്ലാ.

[പ. ൧.] മൈത്രം=മണ്ഡൂകപാ. പുണ്യനാമൻ=മേ പുണ്യകീർത്തി! ന അത്ര

നാത്ര ശങ്കാ പുണ്യനാമൻ!
വാന്യവഴമാക്കിലുദക്മനസ്സും;
ഹാർത്തിനില്ലിങ്ങിനിന്നൊരിളക്കം. ഈശ്വര.

[പ. ന.]

പരിതാപം പോയങ്ങകുന്നു; നമ്മിൽ
പരിചയവായ്പുമിന്നു; അസ്തൽ-
പരിപത്നികൾ പോയമന്ത്; ദൈവ-
പരീണാമാ നന്നെന്നു വന്നു.
പരിതോഷമുള്ളിലെഴുന്നയരുന്നു;
പരമതുകൊണ്ടു ഞാനിന്നിതിരുന്ന. ഈശ്വര.
ദൈവം-ചെമ്പട.

[പ. കി. പല്ലവി, നളൻ.]

പ്രേമ തേ തു വൃണ ജഗപണ്ണ-
ഭൂമിപാലമണ!

[അവ.]

കാമരമൃകളേണ്ണ! താമരബന്ധുക്കൾവര! പ്രേമ.

[പ. ഹ.]

അപരാധം ചെയ്ത ഞാനിങ്ങുകൊണ്ടത്രേ വിഷ്ണുവാരി-
നിയേ!
അവെഴാ നിൻമുമ്പിൽ നിന്നതും പറഞ്ഞീലേ ഞാൻ
ധീരമതേള
അപരമില്ലാത പിഴയറിയാതേ പോലും മമ സാരമതേ!

ശങ്കാ=ഇതിൽ സംശയമില്ലാ. ഉദക്=ഭാവിഹലം.

[പ. ന.] വാഷ്ട്വ=അധികൃത. ഇയന്നു=വർദ്ധിച്ചു. അസ്തൽപരിപത്നികൾ=ന
മുക്കു ശത്രുക്കൾ. അമന്ത്=നശിച്ചു.

[പ. കി. പല്ലവി.] അല്ലയോ രാജാത്തമായ ജഗപണ്ണ! നേ പ്രേമ തു വൃ
ണേ=നിന്റെ പ്രേമത്തൊഴുകട്ടേ ഞാൻ വരിക്കുന്നു.

[പ. കി. ച. മ.] അതും=വ്യാജം. താൻ അന്യനാണെന്നുള്ളതു്. താ
ൻ അവിടയോ ആത്മാവഹാരം ചെയ്തിട്ടില്ലെന്ന് ആ ഭാഗം നോക്കുക. രണ
ജിതവൈരിതരേ=യുദ്ധത്തിൽ ജയിച്ചിരിക്കുന്ന ശത്രുസമൂഹത്തോടു കൂടിയവ

അറിഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നിലരസത രണജിത വൈരിതേ!
രസസാരരതേ! പരം. പ്രേമ.

[ച. ൨.]

അതിസുഖവാസമിങ്ങു സുലഭമാമവനിയിലതു ധരിച്ചേൻ;
അതുമൂലം നിന്നെ സേവിച്ചയി നിന്മതങ്ങളെ ഞാനനു-
സരിച്ചേൻ.
അറിയാതെ പോയി മൂവാണ്ടായി കാലമിപ്പോളതു നിന-
ച്ചേൻ;
അതിശയമത്രയുണ്ടയി നിൻഗുണത്തിനതുമനഭവിച്ചേൻ;
ഉള്ളിലഭിരമിച്ചേൻ ചിരം. പ്രേമ.

[ച. ൩.]

അക്ഷഘടയം വിദ്യയറിഞ്ഞപ്പോൾ മമ വിപദസുമയം
അശപഘടയം നിനക്കധുനാ തരുവെൻ, വരമദ്ധപരയം.
അക്ഷയം തമ്മിലൈകമത്രം. ഇതി നമുക്കുണ്ടതുടയം.
അന്യ പക്ഷതി നമ്മിൽ പുകൾകൊണ്ടു. അസ്ഥിരമത്രേ
വിത്തപയം;
നമുക്കുണ്ടു ജയം ഭൂവി. പ്രേമ.

നേ. രസസാരരതേ=രസസാരത്തിൽ ശുംഗാരത്തിൽ രതിയുള്ളവനേ.

[ച. ൨.] ഇങ്ങ്=അയോഗ്യയിൽ. അതിശയം=അധികൃതം.

[ച. ൩.] മമ വിപദസുമയം=എന്റെ അപത്തുകൾക്കു അസുഖമുണ്ടായി.
അദ്ധപായം=വഴിയൊട്ടുള്ള വേഗം. അത്യയം=അധികമായ അല്പഭയം.
പുകൾകൊണ്ടു=കീർത്തികൊണ്ടു. നമ്മിൽ=നാം തമ്മിൽ. പക്ഷതി=ഭാഗം.
അന്യ=ഭവിക്കട്ടേ. നമുക്കു കീർത്തികൊണ്ടു ഒരു ഭാഗം കഴിഞ്ഞു. വിത്തപ-
യം അസ്ഥിരമത്രേ=ധനം നശപാമാണെല്ലോ. അതിനാൽ ധനം പക്ഷക്കു
തിന്നേക്കാൾ കീർത്തി പക്ഷക്കുതാണല്ലോ നല്ലതു. ഒരാൾക്കു അശപഘടയ-
വും മരോന്മാർക്കു അക്ഷഘടയവും അറിയാമായിരുന്നതിന്നേ അന്യോന്യം
ഉപദേശിക്കുന്നതിന്നേയാണു് ഇവിടെ ഭാഗം കഴിക്കുക എന്നു പറഞ്ഞതു്. ന-
മുക്കു് അന്യ ജയം ഭൂവി=നമുക്കു ഭൂമിയിൽ ജയമുണ്ടാകട്ടേ.

കേരളഗൗരവം—ചെമ്പട.

[ശ്ലോ. ൧൫]

ഇവണ്ണ ചൊല്ലി വിദ്വാം നളിനടവുവ-
 ണ്ണ നൽകി മുഹൂർത്തം;
 ഭാവം നന്നായ്തെളിഞ്ഞങ്ങഥ നിജനിലയം
 പുക്ക സാകേതനാഥൻ!
 വൈവർണ്ണ്യം നീക്കിവാണു രമണിയൊടു നളൻ
 കണ്ഡിനേ മാസമാത്രം;
 താവന്നിപ്പാജരാഗം രാമസി ഭയിതയോ-
 ടേവമൂലേ കദാമിൽ॥

[പ. ൧൬. പല്ലവി.]

വല്ലഭേ! മമ വാഴ കേൾക്കുനീ
 വനിതാരത്നമേ!

[അനുപ.]

കല്യാണീലേ! കമലനയനേ!
 കാമിനിമാർകലമൗഃല! വല്ലഭേ.

[പ. ൧൭.]

കാലം കല്യാണി! മൂന്നുവർഷമായി നമുക്കു രാജ്യം ബലന-
 നഭവിക്കുന്നു
 കൃതമഷ്ടനായ തസ്തരനായ പുഷ്പരൻ കലി തുണയ്ക്കയാൽ
 ബലപുഷ്പലൻ-
 കരുത്തുകൊണ്ടു ഞാൻ മുഷ്പരൻ; തദേവം ന ദുഷ്പരം.
 വല്ലഭേ.

[ശ്ലോ. ൧൫.] മാസമാത്രം = ഒരു മാസക്കാലം. താവൽ = അപ്പോൾ അക്കാലം
 ത്ത. കദാമിൽ = ഒരിക്കൽ. ഊലേ = പറഞ്ഞു.

(സ്രദ്ധര വൃത്തം)

[പ. ൧൬. അനുപ.] കല്യാണീലേ = നിന്ദോഷശീലേ.

[പ. ൧൭.] കൃതമഷ്ടൻ = സന്തുഷ്ടൻ. തസ്തരൻ = കള്ളൻ. ബലപുഷ്പലൻ = ബല
 വിഷയത്തിൽ പുഷ്പലൻ. പുഷ്പലൻ = സമൃദ്ധൻ. തദേവം = അ പുഷ്പരന്റെ
 വധം.

[ച. ൨.]

സൈപരം നീ വാക്യ താതനിലയനേ സുതരൊട്ടുംകൂടെ
 സുഭഗേ!
 ചിലദിനമിവിടെ സുവദനേ! ഞാൻചെന്നു രിപുനിയനം
 ചെയ്യയജ്ഞം
 തവ ചാഹനം താവകമിഹ സദനംപ്രതി നാഗരികജനം
 വല്ലഭേ.

[ച. ൩. ഓമി.]

നാഥ! നിന്നോടു വേർപിരികിലോ പെരുതേ വേദന;
 നമി മേ സന്താപമന്തം വരികിലോ. സ്മത്തവ്യമിതു നി-
 ത്യവും;
 ഇഹ കഥ്യത ഇതു നിശ്ശൃപം. പ്രസ്ഥിതാസ്തി തത്ര ഞാൻ;
 യത്ര വാസി കുത്ര വാ.

[പല്ലവി]

വല്ലഭേ! മമ വാക്കു കേൾക്കു നീ വദന നിൻപദേ.

[ച. ൨.] താതനിലയനേ=അച്ഛന്റെ ഗൃഹത്തിൽ. ചിലദിനം= ഏതാനും ദി-
 വസം. സുവദനേ=സുമുഖി. * രിപുനിയനം=ശത്രുവധം. രാവകം സദനം
 പ്രതി= നിന്റെ ഗൃഹത്തിലേക്ക്. നാഗരികജനത്തേയും വാഹനത്തേയും അ-
 യക്കുന്നു അയക്കാം.

[ച. ൩.] ഹേ നാഥ നിന്നോടു വേർപിരിയുന്നതിൽ എനിക്കു വളരെ ദുഃഖ-
 മുണ്ട്. അന്നു വരികിലോ= ചരിക്കുന്നതായാൽ. നമി മേ സന്താപം=എനി-
 ക്കു ദുഃഖമില്ല. സ്മത്തവ്യം ഇതു നിത്യവും= ഇസ്സംഗതി എപ്പൊഴും മനസ്സി-
 ൽ ഇരിക്കേണ്ടതാണ്. ഇതു ഇഹ നിശ്ശൃപം കഥ്യതേ= ഇതു ഇവിടെ ലജ്ജ-
 കൂടാതെ എന്നാൽ പറയാപ്പെടുന്നു. ഇതു മനസ്സിലിരിക്കേണ്ടതല്ലാതെ വിളിച്ചു
 പറയേണ്ടതല്ല. യത്ര വാ കുത്ര വാ അസി= നീ എവിടെ അയിരുന്നാലും,
 തത്ര ഞാൻ പ്രസ്ഥിതാ അസ്തി= അവിടെ ഞാൻ പുറപ്പെട്ടുവരണം.

* 'സുഭേവനേ' എന്നും ഒരു പാഠമുണ്ട്. അതിൽ, 'ശോഭനമായ' ഭേവന-
 ത്തിൽ, നല്ല ചുരുക്കത്തിൽ രിപുനിയനം ചെയ്യ എന്നു മേലോട്ടുനടപടം.

ശങ്കരാഭരണം-അടയ.

[ശ്ലോ. ൧൬.]

ആമന്ത്ര കാന്താം വിരഹാസഹാം താം
ഭീമം തതോന്യാനപി നൈഷധോസതഃ ।
ശ്രീമന്തമാരുഹ്യ ഗജം സസൈന്യാ
ഹേമന്തവൽ പുഷ്പരഹാസയഗാൽ ॥

[പ. ൧൭. പല്ലവി.]

അതിപ്രസംഗ! അരീകിൽ വാടാ മൂതു പൊരുവാനായ്
അതിപ്രസംഗ! അരീകിൽ വാടാ.

[ശ്ലോ. ൧൬.]

അസത	(സ. പ. പ്ര. എ.)	ററം
നൈഷധഃ	(അ. പ. പ്ര. എ.)	നളൻ
വിരഹാസഹാം	(അ. സ്ത്രീ. ദി. എ.)	വിരഹത്തേ സഹിക്കു ത്തവളായ
താം	(ദ. സ്ത്രീ. ദി. എ.)	} ആ കാന്തയോടും
കാന്താം	(അ. സ്ത്രീ. ദി. എ.)	
ഭീമം	(അ. പ. ദി. എ.)	ഭീമനോടും
തതഃ	(അവ്യയം.)	പിന്ന
അന്യാൻ	(അ. പ. ദി. ഇ.)	} മരറുളുവരോടും
അപി	(അവ്യയം.)	
ആമന്ത്ര	(ഘഞ്ജത്തമവ്യയം.)	യാത്ര ചോദിച്ചിട്ട്
ശ്രീമന്തം	(ത. പ. ദി. എ.)	ശ്രീമന്തായിരിക്കുന്നു
ഗജം	(അ. പ. ദി. എ.)	ഗജത്തേ
അരുഹ്യ	(ഘഞ്ജത്തമവ്യയം.)	അരോഹണം ചെയ്തിട്ട്
സസൈന്യഃ	(അ. പ. പ്ര. എ.)	സൈന്യങ്ങളോടു കൂടി യവനായിട്ട്
ഹേമന്തവൽ	(അവ്യയം.)	ഹേമന്ത കള എന്ന പോലെ
പുഷ്പരഹാസയേ	(ഇ. സ്ത്രീ. മ. എ.)	പുഷ്പരഹാസ (ഹേമന്ത പക്ഷത്തിൽ താമരപ്പൂ വിടർന്ന) അനിക്കു നാ ശത്തിനായിട്ട്
അഗാൽ	(ചുങ്ങ. പ. പ്ര. പ. എ.)	പോയി.

[അനുപ.]

മമ പ്രാണപത്നം മരണാനില്ല വേല. ... അതി,

[പ. ൧൭. ച. ൧.]

ഇനിയുമൊരിക്കൽ എന്നെ ജയിക്കണം; ഇതിനു
പണയം പറയാം; അതു ധരിക്കണം.

ധനവും പ്രാണനും തോറാലൊഴിക്കണം; ജയിച്ചാൽ
മനവും തെളിഞ്ഞു രാജ്യം ഭരിക്കേണം, സുഖിക്കണം.
... .. അതി.

[ച. ൨.]

പണ്ടേ ഇരുന്ന ധനം നിനക്കു ഞാൻ തന്നു;
രണ്ടാമതും തേടിനേൻ കണക്കു ഞാൻ.
മിണ്ടാതിരിക്കും താപം തണുക്കിൽ ഞാൻ. ഇനിയോ
മിണ്ടീടാം മഹാദേവൻ തുണയ്ക്കയാൽ നിനക്കു നീ ... അതി.

[ച. ൩.]

ഭൃതമിനി തുടന്നാൽ അപജയം എന്നു
ചേതസി നിനക്കു നീ. യദി ഭയം
നീ തരിക മേ മഹാരണഭയം. എനിങ്ങോ—
ഭേദമില്ലാതെപോലെ തദഭയം ദൃഢജയം. അതി.

മേമന്തളതുവിൽ മഞ്ഞുകൊണ്ടു രാമൻ നരിക്കാം.

ഉപമാലങ്കാരം,

(ഇരൂവഭ്രാവുണം)

കേളിരൂവഭ്രക്കു തതം ഭഗം ൮൦' എന്നു ലക്ഷണം.

[പ. ൧൭. ച. ൨. ൩.] മിണ്ടാതിരിക്കും = സ്വസ്ഥമായിരിക്കും സുഖമായിരി-
ക്കും. മിണ്ടീടാം = പോരിനു വിളിക്കാം. എനിക്കിപ്പോൾ ശിവപ്രസാദമു-
ള്ളതിനാൽ. പരാജയഭയമില്ലെന്നത്. യദി ഭയം = കൂടുതലായ പൊരുത്തത്തിനു
നിനക്കു ഭയമാണെങ്കിൽ മഹാരണഭയത്തെ എനിക്കു തരിക. മഹാരണ-
ഭയം = വലിയ യുദ്ധമാകുന്ന ആപത്തു. തദഭയം = അതു രണ്ടും, ഭൃതവും
ശൂന്യവും;

സാരംഗം—അടക്കം.

[ശ്ലോ. ൧൭.]

ധിരോദാത്തഗുണോത്തരോദ്ധരസുസം-
രബ്ധോദ്ധതാത്മാം ശിരം
സൈപരാദാധിധാത്രോരവിഹിതോ-
ദാരപ്രസാദാനുചാൽ |
ആരാദാത്തമനാ മനാസ്സിരമയൻ
മാനാഭിമാനോന്മനാ

[ശ്ലോ. ൧൮.]

ദൂരപാസുനയഃ (അ. പ. പ്ര. എ.) ദൂരത്തിൽ തൃക്കിടപ്പെട്ട
നയത്തോടു കൂടിയവൻ

പഷ്ഠരഃ (അ. പ. പ്ര. എ.) പഷ്ഠരൻ

ധിരോ . . . താത്മാം (അ. സ്പീ. ദി. എ.) ധിരോദാത്ത
ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ ഉൽകൃഷ്ടമായും
ഉദ്ധര(പ്രാപ്ത)മായും സുസംരബ്ധ
(പറയുന്നതുപോലെ പ്രവർത്തിക്കും
എന്നുള്ള ഉറപ്പോടുകൂടിയതു) ആ
യും ഉദ്ധതാത്മ (ഗർവ്വഭ്യാതകമായ
അർത്ഥത്തോടുകൂടിയതു്) ആയും ഇരി
ക്കുന്ന

ശിരം (ര. സ്പീ. ദി. എ.) വാക്കിന്നേ

സൈപരാ . . . സാദാൽ (അ. ന. പ. എ.) സൈപരമാകാൻ
ന്നു ആരാധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വി
ധാത്രോരങ്ങളാൽ(സരസ്വതിയാൽ)
ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഉൽകൃഷ്ടപ്രസാ
ദത്തോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന

മുഖാൽ (അ. ന. പ. എ.) മുഖത്തിൽനിന്നു് = അർത്ഥാൽ
നളന്റെ മുഖത്തിൽനിന്നു്.

ആരാൽ (അ. വ്യയം) സമീപത്തിൽ

നിരമയൻ (ര. പ. പ്ര. എ.) കേട്ടിയങ്ങുന്നവനായിട്ടു്

മനാക്ക് (അ. വ്യയം) കുറഞ്ഞൊന്നു്

ദൂരപാസുനയ്ക്കു സുപുഷ്പരൂപ-

പ്രഭാഷതേ നൈഷധം ||

[പ. ഫു. പല്ലവി.]

നന്നേ വന്നതിപ്പാൾ നീതാൻ

നള! നരപോകവീര!

[അനുപ.]

നയനിധേ നീയും ഞാനും നവനവനൈവമുണ്

ദേവനരണമിന്നു ചെയ്യിടേണം. നന്നേ.

[പ. ഫു. ച. പ.]

മുണയുള്ള ധനങ്ങൾ മുഴുവനേയിടങ്ങി;

മുദിതമതിരഹമതിതരാം;

ഉദ്രിക്തമായതു മൽബലം. ബഹു-

വിദിതപരമിനി ദേവദന

ജയമെങ്കിലെന്തിന്നു ശങ്കയിന്നിഹമു

മുണയുള്ള ധനങ്ങൾ മുഴുവനേയിടങ്ങി;

നിന്നു വനവാസത്തിനയച്ചേന, പിന്നെ

അത്തമനഃ (സ. പ. പ്ര. എ) ഭൂവിതനായി

മാനാഭി...നനഃ(സ. പ. പ്ര. എ.) മാനാഭിമാനങ്ങളേക്കാണു്

ഗർവ്വകൊണ്ടു് അഹങ്കാരംകൊ

ണ്ടു് ഉന്മനസ്സ് (വ്യാകുലൻ)

അയിട്ടു്

നൈഷധം (അ. പ. ചി. എ) നളന

ഉപേത്യ (ഋണമവ്യയാ) പ്രാപിച്ചിട്ടു്

അഭാഷതേ (ല. അ. പ്ര. പ. എ.) } അഭാഷണം ചെയ്തു =

സു (അവ്യയം) } പറഞ്ഞു.

(ശാക്തേയവിചിന്തിതം വൃത്തം)

[പ. ഫു. അനുപല്ലവി.] നവനവനൈവമുണ് = പുത്തൻപുത്തനായുള്ള

സാമന്ത്ര്യാത്തോടുകൂടെ. ദേവനരണം = പ്രൃതമാകുന്ന യുദ്ധം.

[പ. ഫു. ച. പ.] മുദിതമതിരഹമതിതരാം = ഞാൻ ഏറ്റവും സന്തോ

ഷിച്ചവനായി. ഉദ്രിക്തമായതു് = (കവിഞ്ഞു നിൽക്കുന്നതു്) മൽബലമാക

വന്നാനേ, നന്നധികം, ഒന്നു നിണ്ണയം

വീരസേനനന്ദന! മൃഗമൃഗ! നന്നേ.

[ച. ൨]

പുനരപി ധനം തവ ഭൂരി മഹാരാജാ ചൊൽകു

പുവലണിതനരമണിയൊഴിയവേ.

ബുദ്ധിശക്തിയുമസ്മിമുചിത.

താപം വസനമോ, ഭൂഷണങ്ങളോ,

നാവോ, പാണിയോ, ഭീമസേനയോ

പുനരപി ധനം തവ ഭൂരി മഹാരാജാ ചൊൽകു

പുനമധുമാശിയാളാം ഭൈമിയേ പുണരവതിനു മേ

സമ്പ്രതി തരുവാൻ നീ വന്നു?

നേരറിഞ്ഞെന്നേ നള വൈരസേനേ! നന്നേ.

[ച. ൩]

പ്രാശത ഭാവിച്ചു പേ പറവതോ മൃഗമൃഗ

പേടിലവമതു പോയിതോ തവ പേശലാംഗി മൽപ്രേയസീം

പ്രതി?

പാടവം കപടത്തിനെന്നിയേ എന്തിനുള്ളതു ഹന്ത തേ വദു?

പ്രാശത ഭാവിച്ചു പേ പറവതോ മൃഗമൃഗ

കൂടസാക്ഷിയല്ലയോ നീയെടോ?

നാടീരേഴിന്നും ചോടേ നീ വീഴണം

നരകത്തിൽ. നിചമാനസ!

ന. വിദിതചരം= മുൻകൂട്ടി അറിയാപ്പെട്ടത്. ഒന്നു നിണ്ണയം= ജയിക്കുന്നതു ഞാനെന്നുള്ളതു നിശ്ചയം തന്നെ.

[ച. ൨.] പിന്നെയും നിനക്കു വളരെ ധനമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞത് (പുവലണിതനരമണി) പുവൽ=മനോഹരവും, അണി=അലംകൃതവുമായ ശരീരത്തോടു കൂടിയ ഭൈമി ഭൂഴികെ മഹാരാജാക്കളുടെതന്നെ പരം ബുദ്ധിയോ നശിച്ചുപോയി, പിന്നീടുള്ളത് വസ്യമോ, അരേണമോ, വാഹിസുമത്സ്യമോ, കയ്യുക്കോ, സൈന്യമോ എന്താണെന്നു പറക.

[ച. ൩.] മൽപ്രേയസീം= എന്തിന്നു അനുരാഗമുള്ള ഭൈമിയേക്കുറിച്ചു നിനക്കുണ്ടായിരുന്ന ശങ്ക ഇപ്പോൾ പോയോ? കൂടസാക്ഷി=കള്ളസ്സാക്ഷി. പണ്ടു ചുരിൽ തോരറപ്പോൾ പക്ഷുരന്റെ വിധിപ്രകാരം നാട്ടിൽ കയറുകയില്ല

നിന്നെ വിട്ടുവെന്നോ? നന്നെ ചൊന്നതിപ്പോൾ
 മീ. താൻ നയനയഞ്ചോധനീന! ... നന്നെ.

തോടി—അടങ്ങ

[ശ്ലോ. ഹവ]

വാദിച്ചേവം കയത്തു; വടിവൊടിതവതം
 ചൂതിനായങ്ങെത്തുതു;
 മോദിച്ചേ വന്നടുത്തു പലരുമിഹ; നള-
 നന്ന ഭാഷ്യം പെരുത്തു;
 ബാധിച്ചോന്നെക്കെടുത്തു ബഹുജനനടുവേ;
 വൈരമുൾക്കൊണ്ടുതു;
 ശാസിപ്പാൻ വാളുടുത്തു; ചകിതമവരജം
 പാരമാടൽപ്പെടുത്തു.

[പ. മൻ. പല്ലവി]

ജീവിതം തേ സംഹാരമി; നാവു മുന്നേ
 ഭാവമുള്ളു; ഭുജ്ഞേ! നീച! ചിരായ വേപസേ കിം?

[അനുപല്ലവ]

അവിചിതശരിക്കലം അതിചപലമാത്ര നിന്നേ

നാ സത്യം ചെയ്തിട്ട് ജ്യോതിസ് വന്നതിനേപ്പറ്റി അയിരിക്കണം ഇങ്ങനെ
 പറയുന്നത്. നയനയഞ്ചോധനീന=നയനയങ്ങളുടെ അറിവില്ലാത്ത
 വന്നെന്ന് സംഭോധന.

[ശ്ലോ. ഹവ] മോദിച്ചേ വന്നടുത്തു പലരുമിഹ=മൃതം കാണാൻ പലരും കൂ-
 തുകത്തോടു കൂടി വന്നുചേർന്നു. ഭാഷ്യം=സാമന്ത്യാ. ബാധിച്ചോന്നെ കെടു-
 ത്തു=മുമ്പിൽ തന്നെ ഉപദ്രവിച്ചവനെ മടക്കി. ചകിതം അവരജം=ഭയപ്പെ-
 ടിരിക്കുന്ന അനുജനേ. പാരം=എററുപുറം. അടൽപ്പെടുത്തു=വ്യസനപ്പെടു-
 ത്തി.

[പ. മൻ. പല്ലവി] ജീവിതം തേ സംഹാരമി=ഞാൻ നിന്റെ ജീവനെ സം-
 ഹരിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ നാവു മാത്രമേ ആദ്യം സംഹരിക്കാൻ ഭാവമുള്ളൂ.
 “നാവുമുന്നേ” നാവു മുമ്പിലായിട്ടേ അതു ഭാവമുള്ളൂ എന്ന് അനപയമുണ്ടാക്കു-
 ണം. മേ നീച ഭുജ്ഞേ പിന്നെ നീ എന്തിനു വിറയ്ക്കുന്നു. നാവരത്തകി-
 നമേലേ നിന്നെ കൊല്ലാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടു നീ ഇപ്പോഴേ-
 പേടിശ്ശേണ.

[അനുപല്ലവ] ചരവേണത്തേ ഭക്ഷിച്ചവനും അതിചപലനുമായ നിന്നേ ഞാനി-

ഞാനിന്നു കൊല്ലകിലാറുമാ ചീത്തോരു വൈരം

അപരാധജമതേതു വിധാ മമ? ... ജീവി.

[പ. ൧]

കൊല്ലുവാനെന്നല്ല, ദാശയ! കോപമധികമുണ്ട്; എങ്കിലുമെ
 ന്ന-
 ജ്ഞപ്രയോ പണയം വച്ച ചൂതിനിങ്ങുള്ളൊരു ധനചയം, ജീവനും
 “നവ-
 പല്ലവാംഗി മധുവാണി ദൈമിയുമിങ്ങു വന്നു” വെന്ന് നീ പറ-
 ണ്ത വാക്കിനു
 നല്ല ശിക്ഷയെന്തു പോന്നുവെന്ന് നീധനമെങ്കിലതു നമുക്കു ചേ-
 ന്തും ... ജീവി.

[പ. ൧൯. ച. ൨.]

യുഷ്ടനായ് നി. പണ്ടു ജയിച്ചതു കിതവ! ന തവ കേൾ കൾലതാ;
 കലി-
 ദൃഷ്ടമായി മന്മാനസമനദിനമിന്നിതകതളിരിലവഗതം. തവ-

ന്നു കൊന്നൊല്ലം പൊൻ കോപം ശമിക്കുകയില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നീ
 എനിക്കു കരുവിയാല്ല പല രീതിയിൽ അപരാധങ്ങളെ ചെയ്തിട്ടുണ്ടല്ലോ.
 [പ. ൧.] ഇന്നുനിന്നു നിന്ന കൊല്ലാൻമാത്രമല്ല അതിലധികമുണ്ട് കോ
 പം. എന്നാൽ പരിഭ്രമിക്കാനില്ല. ജീവനും ധനവും എല്ലാം നീ എനിക്കു
 പണയംവച്ചിരിക്കുകയാണല്ലോ. “നവപല്ലവം.....വന്നു” ദൈമി
 യും (ഇങ്ങു വന്നു) എനിക്കു ലഭിച്ചു. “പുതു മധുവാണിയാളാം” എന്നും
 മുൻപഭംഗിപ്പല പുഷ്പരവാക്യമാണ് ഇവിടെ അനുസരാനായെത്തുപ്പട്ടിരി
 കുന്നത്. ഇങ്ങനെ നീ അധികൃഷ്ടപാപത്തെതിന് ശിക്ഷ എന്തുവേണ്ടു എ
 ന്നാണ് എനിക്കു ആലോചന. ആ ശിക്ഷ വധം മരിക്കെങ്കിൽ അതു നമു
 ക്കു ചേർന്നതല്ല. പുസ്തകങ്ങളിൽ “ദൈമിയുമിങ്ങുവന്നു നീ പറഞ്ഞു”
 എന്നേ പാഠം കാണുന്നുള്ളൂ.

[പ. ൧൯. ച. ൨.]

യുഷ്ടൻ=പ്രഗത്ഭൻ. തവ കൾലതാ ന= നിന്റെ സു
 മന്ദ്രമല്ല. കലിദൃഷ്ടം=കലിയാൽ ഭ്രഷ്ടപ്പെട്ടതല്ല. (തവ പിഷ്ടവേഷമകി
 ന്) മടക്കപ്പെട്ട നിന്നെ പിന്നെയും ഹിംസിക്കുന്നതിന്. (നിയുമാമുച്ചി ഷട്ട
 നാ) തീവ്രങ്ങളായ മുഷ്ടികളേക്കൊണ്ടിടിക്കുക. (ദ്രധിഷ്ഠ) എററും ദ്രധം.
 മതിയാതെക്കുറുതാല്ലായ്മ. എങ്കിലും ശിഷ്ടനായ എനിക്കു അതിൽ കഷ്ട

വിഷ്ടപേഷമതിനു ദൃഷ്ട! നിഷ്കരമുഷ്ടിഘട്ടനം ഭ്രമിഷ്ടം എങ്കിലും
മൊട്ടമില്ല ശിഷ്ടലോകതുകം. കരിണമേവ ഹരിൻ ഹന്തി കിരി-
മവി... ജീവി.

[ച. ന.]

“നിരസം നിന്ദാപദമതിതരാം വീരസേനസുതനേകദാ കൃത-
വൈരമാതൃരം ഭ്രാതരം കൊന്നു ചുതു പൊരുതു ബത രോഷിത-
നായ്”

പാരിലിന്നു വീരരായ പരിഷകൾ പാഴുപറഞ്ഞു പരിഹസിപ്പു-
രെന്നതു്

പാരമിങ്ങസാരതേതി ചേതസി ഭാവന ഭവാന ജീവനശ്ചധം.
... ജീവി.

മോഹനം—ചെമ്പട.

[ശ്ലോ. ൧൯.]

കൊല്ലാഞ്ഞാലോ കൊൽകിലോ നല്ലതെന്ന-
ങ്ങല്ലാസത്തോടോളത്തു നിന്നു നളൻ താൻ !
നില്ലാതോളം കൂതുകാൽ വന്നിതപ്പോൾ
കല്യാണാത്മാ ഹംസരാജൻ ബഭോഷേ !

കമില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നു് അത്മാന്തരത്വാസംകൊണ്ടു് സമത്വിക്കുന്നു. (അ-
രിഷ്) സിംഹം. (കരിണം എവ) അനയേമാത്രമേ (ഹന്തി) കൊല്ലുന്നുള്ളു.
(ന കിരിമവി) പന്നിയേക്കൂടി കൊല്ലുകയില്ലാ. സിംഹം അനയെ അല്ലാതേ
പന്നിയെ കൊല്ലുകയില്ലെന്നു് സാരം. തിഷ്ടനാക്കു് വീരന്മാരേ അല്ലാതേ നി-
ന്നെപ്പോലുള്ള ഭീരുക്കളേക്കൊല്ലുന്നതു് യുക്തമല്ലെന്നു തല്ലയ്ക്കും.

[ച. ന.] നീരസനും നിന്ദ്യനും വിരോധംചെയ്യുവാനും മീനനുമായ അനുജ-
നെ ഒരിക്കൽ നളൻ ചുതുപൊരുതു് കോപിച്ചു കൊന്നു എന്നു് വീരന്മാർ
എന്നെ അപവാദംപാഞ്ഞു് പരിഹസിക്കാനിടയാകുമല്ലോ. എന്നാൽ അങ്ങ-
നെ വരുന്തു നമുക്കു് (അസാരതാ) കുറച്ചിലുമാണല്ലോ. എന്നു് എനിക്കു
മനസ്സിലുള്ള (ഭാവന) വിചാരം നിനക്കു് (ജീവനശ്ചധം) അയ്യി. ലോകം
പവാദം ഭയപ്പെട്ടിട്ടേ ഞാൻ ഹിന്നെ കൊല്ലാൻ മടിക്കുന്നുള്ളു.

[ശ്ലോ. ൧൯.] നില്ലാതോളം അവസാനിക്കാത്തതു്. (കല്യാണാത്മാ) മഹാ-
ലാഭപ്രദൻ. (ബഭോഷേ) പറ്റഞ്ഞു.

[പ. രാ. പല്ലവി.]

നിഷേധഗ്ര! ബന്ധുകുമാരചന്ദ്ര!

നി ജയിക്ക നയവാരീധേ!

[അനുപ.]

ഏഷിതോന്തി ഞാനിഹ സഖേ സമാപ്തവാൻ

വിഷമങ്ങൾ തീൻ തേ വീഴ്ത്തുണ്ടായ്തരിക. ... നിഷേ.

[പ. രാ. ച. ഫ.]

ബന്ധുവാകിൽ വിപദി വേണ്ടു, വേദം വരുമ്പൊളാരില്ലാത്തു
എന്നു ഞാനറിഞ്ഞിട്ടും വന്നില്ലിത്ര നാളം.

വെന്തു മേ ഏതയാകിലെന്നതുകൊണ്ടെന്തു ഫലം?

ഏതു ചൊൽവൂ? അന്യായം നിന്നോടു കലിവിരോധം.

... ... നിഷേ.

[ച. ര.]

നളിനഭവനിലയനാൽ ഞാനിഹാഗതനായി,

നള! നിന്നോടൊന്നു ചൊല്ലുവാനുള്ളിച്ചെയ്യ ധാതാ.

‘നലമൊടേ ഭൈമിയോടൊരുമിച്ചു ധരണിതന്നിൽ

നവനവവിഭൂതിരസമനുഭവിച്ചു വസിക്ക’ എന്ന്... നിഷേ.

[ച. ന.]

പുനരവി വിശേഷിച്ചൊന്നുള്ളിച്ചെയ്യ കേൾക്ക നീ

ഭജഗുണനീധേ വധിയായ്ക്കു പുഷ്പരനെയെന്ന്.

[പ. രാ. പല്ല] ബന്ധുകുമാരചന്ദ്ര = ബന്ധുക്കളാകുന്ന ആമ്പൽക്കുട്ടന്തി
നു ചന്ദ്രനായുള്ളോവേ.

[അനു] ഹേ സഖേ! ഞാൻ ഇവിടെ (ഏഷിതരോമാ) രോമഃഖിതനായിട്ടും
(സമാപ്തവാൻ) (അന്തി) വന്നിരിക്കുന്നു.

[പ. രാ. ച. ഫ.] വിപദി=അപത്തിൽ. വേദം= നല്ലകാലം. വെന്തു മേ
ഏതയാകിൽ= എന്തും ഏതൊ വെന്തുവകിൽ.

[ച. ര.] നളിനഭവനിലയനാൽ= ബ്രഹ്മലോകത്തിൽനിന്ന്. നവനവ
വിഭൂതി= പുതിയ പുതിയ ഐശ്വര്യം.

[ച. ന.] ഭജഗുണനീധേ = വീര. ഭൂതിതമഃലഗമനീ = പാപത്തെ ശമിപ്പി

ഭൂമിഭിവി ച തവ കീർത്തി ദുരിതഫലശമനീതി
 ഭൂവനപതിയനുഗ്രഹിച്ച ഭൂപതേ! കുശലമസ്തു. ... നിഷ്ഠ
 പര്യവരാളി—പഞ്ചാഭി.

[പ. ര.പ. പല്ലവി. നളൻ.]

സ്വാഗതം ദയാപയോനിയേ! ഹംസരാജ!
 ഭാഗധേയപൂരവാരിധേ!

[അനുപ.]

ഏകതാനതാ നിനക്കു
 ശോകതാനവേ മമൈവ. സ്വാഗതം

[പ. ര.പ. ച. പ. നളൻ ഹംസത്തോട.]

എന്നെ നീ മാനുവെന്നു ഖിന്നനായി ഞാനിരുന്ന;
 ധന്യചരിത! വന്നതിന്നു നന്നു നന്നയോ.
 മുന്നമാധികണ്ഠധാരനിന്നുമരികിൽ വന്നു ചേർന്നു;
 വന്നു മേ വിപന്നിരാസമെന്നു നിണ്ണയം. ഹംസരാജ!
 സ്വാഗതം

[ച. ര. പഷ്പരത്തോട.]

പുഷ്പരാസനാജ്ഞ കേട്ടു പുഷ്പലാഭരേണ ഹന്ത!
 പുഷ്പര! ഭവാനെ ഞാൻ വധിക്കുകില്ലിനി;
 തപൽകൃതാപരാധമല്ല ദുഷ്പലീഹിതം തദഖിലം;
 മൽക്കലീനനായി നീയിരിക്ക ഭൂമിയിൽ സുഖേന.

[പല്ലവി.]

പോക വാഴ്ത്ത നീ യഥാസുഖം; തപയി മമാസ്തു
 വൃപ്തോപി പ്രചുരകൗതുകം.

കുറന്നതു്.

[പ. ര.പ. പല്ലവി.] സ്വാഗതം = നല്ല വാച്യം. നീ വന്നതു നന്നായി
 എന്നർത്ഥം.

[അനുപ.] നിനക്കു് (മമൈവ)എന്റെ തന്നെ ശോകതാനവേ=ശോകത്തോ
 കൂശമാക്കുന്നതിൽ (ഏകതാനതാ) ഐക്യവും= തുനിവു്.

[പ. ന. പഷ്കരൻ.]

ക്ഷോണിപാല! ഞാനൊരാനേ ബാലചാപലേനചെയ്തു;
കാണതഖിലവും നരേന്ദ്ര! കലിചിലാസമേ.
പ്രാണനേയും പണയമാക്കി; മൗനമിനിയെനിക്കു നല്ല;
നാനു ഭവദധീനം നിധനമവനമെങ്കിലും.

[പല്ലവി.]

അവനിപാലധുവ്ഹോ ഭവാനഹോ! ഭൂവോ
നള! ചിരായ സാവ്ജേമനായി വാല്യ നീ.

സൗരാഷ്ട്രം—അടന്ത.

[ശ്ലോ. ൨൦.]

പുഷ്കരൻ മനസി പുഷ്പലമോദോ
പുഷ്പ വാണ നിജമേവ നികേതം !
സൽകൃതിം നളകൃതാം സ ഗൃഹീതപാ
തൽക്ഷണം നളമുവാച ഖഗേന്ദ്രഃ ॥

[പ. ൨൨. പല്ലവി.]

അഖിലം കല്യാണം നമുക്കിനി

[പ. ന.] നിധനം=വധം. അവനം=രക്ഷണം.

[പല്ലവി.] അവനിപാലധുവ്ഹൻ = രാജശ്രേഷ്ഠൻ. അയ ഭവൻ ഭൂവഃ = ഭൂമിയ്ക്കു്. സാവ്ജേമനായി വാഴുക.

[ശ്ലോ. ൨൦.] നിജമേവ നികേതം = സ്വഗൃഹാന്തരങ്ങളെന്ന.

സഃ	(ഭ. പു. പ്ര. ഏ.)	ആ
ഖഗേന്ദ്രഃ	(അ. പു. പ്ര. ഏ.)	} പക്ഷിശ്രേഷ്ഠൻ ഹംസവും
ച	(അവ്യയം.)	
നളകൃതാം	(അ. സ്ത്രീ. ദി. ഏ.)	നളനാൽ ചെയ്തപ്പട്ട
സൽകൃതിം	(ഇ. സ്ത്രീ. ദി. ഏ.)	സൽകൃതിയേ = സൽക്കാരത്തേ
ഗൃഹീതപാ	(ക്രപാന്തമവ്യയം.)	സവീകരിച്ചിട്ടു്
തൽക്ഷണം
നളം	(അ. പു. ദി. ഏ.)	നളനോടു്
ഉവാച	(ലിട്. വ. പ്ര. പു. ഏ.)	പാഞ്ഞു.

(രഥോദ്ധതാവൃത്തം) 'രം നരം ച ഗുരവ്വാ രഥോദ്ധതാ' എന്നു ലക്ഷണം.

[പ. ൨൨. പല്ലവി.] അവികലം = പരിപൂർണ്ണം. അമിതഫലം = വളരെ

അവകലമമിതഫലം.

[അനുപ.]

അകിൽമണമെഴും നിൻഗുണപരിമളം

അഖിലഭൂവനങ്ങളിലിണങ്ങി വിളങ്ങിടണം. ... അഖിലം.

[ച. ൧.]

ആപത്തകന്നാൽ നിന്നെക്കണ്ടേൻ; നിന്നോ-

ടാതിത്വമായുയ്യും ഞാൻ കൈക്കൊണ്ടേൻ;

ആധി ബാധിച്ചിന്നു കതകും പൂണ്ടേനോരും;

ജാതിചാപല്യമോ നമുക്കു പണ്ടേ.

സുദിനമെത്രയുമെന്നു ചൊൽവോരതിൻ്റെ കുറവുണ്ടു ചെ-

ററിഹ

സുതനൊട്ടും നിജസുതയൊട്ടും സാഹ സുതനാ ഭൈമി വരാ-

യ്ക്കയാൽ. അഖിലം.

[പ. ൨൨. ച. ൨. നളൻ.]

അരികത്തു വന്നിരിക്ക സഭേ ഹംസ!;

പെരികെത്തളിഞ്ഞിതെനിസ്സായി കേൾ.

നരകത്തിൽനിന്നു കരയേറിനേനരിക

അരികിൽ തിലോദരി വരികിലിപ്പോൾ.

സരസിജാസനശാസനം മമ

ഫലമുള്ളതു്.

[അനുപ.] നിന്റെ ഗുണങ്ങൾക്കു് അകിലിനുള്ളതുപോലെ സൗരഭ്യമുണ്ടാകും. കിത്തിക്കു വെളുപ്പുപോലെ ഗുണത്തിന്നു സൗരഭ്യം കവിസങ്കേതസിദ്ധമാകുന്നു.

[ച. ൧.] ആധി ബാധിച്ചു= ആധിയേ ബാധിച്ചു. ജാതിചാപല്യമോ നമുക്കു പണ്ടേ— ഇനി പറയാൻ പോകുന്നതു് പക്ഷിചാപല്യംകൊണ്ടു പറയുന്നതാണു്. സുദിനമത്രയും— ഇത്രയൊക്കെയും നടന്നതുകൊണ്ടു് ഇന്നേദിവസം സുദിനമാണെന്നു പറയാം. എന്നാൽ അതിനു് സ്വപ്നം ഒരു തൃപ്തിയുണ്ടു്. എന്തെന്നാൽ പുത്രന്മാരോടുകൂടി ഭൈമി വന്നു വേണിട്ടില്ല.

[പ. ൨൨. ച. ൨.] എനിക്ക് പെരികെ തെളിഞ്ഞിതു= എന്റെ മനസ്സു വളരെ പ്രസന്നമായി. 'തെളിഞ്ഞിതു' എന്നു് നിശ്ശിഷ്ടകർതൃകക്രിയ. തിലോ

ശിരസി ഭൂഷണമാക്കി നീയിഹ
 ഹരിണനേർമിഴി ഭൈരി വരുവാള-
 മരികിൽ മമ വാസം പിരികൊലാ. അഖിലം.

[ച. ന. ഹാസം.]

ഇനി വരും കുശലങ്ങൾ മേൽക്കു മേലേ. കാൺക
 മുനിവരൻ നാരദനിതാ വരുന്നു.
 ഭണിതമേതദീയം ഭക്തുകൊൾക. ദുഃഖ-
 കണിക പിന്നെയില്ല കണികാണയാൻ.
 മനുജനായക! മുനിയെ മാനയ.
 മനസി മമ കൊതി പെരുതു; കേളിഹ
 സരസി ചെന്ന വിരുന്നമുണ്ടു
 വരുന്നു ഞാൻ തവ പരിസരേ. അഖിലം.
 മധുമാവതി-ചന്ദ്ര.

[ശ്ലോ. ൨൧.]

വിവൃണപതീനാം പ്രണയം പചേളിമം
 സുവണ്ണഹംസസ്യ ഗിരമഥാവധൗ ।

ഭരി = കൃശഭരി സുന്ദരി. സരസിജാസനരംഭം = ബ്രഹ്മകല്പന.

[ച. ന.] എതദീയം ഭണിതം = ഇവന്റെ വാക്കു. ദുഃഖകണിക = ദേഹ
 വം ദുഃഖം. മാനയ = മാനിച്ചാലും. തവ പരിസരേ = നിന്റെ സ
 മീപത്തിൽ.

[ശ്ലോ. ൨൧.]

അഥ	(അവ്യയം.)	അനന്തരം
പചേളിമം	(അ. പ. ചി. എ.)		പരിവർക്കം വന്നതായ
പ്രണയം	(അ. പ. ചി. എ.)		പ്രണയത്തേ സ്നേഹത്തേ
വിവൃണപതീനാം(രം, സ്രീ. ഹ. ബ.)				പ്രകാശിപ്പിച്ചിടയങ്ങുന്നവരായ
സുവണ്ണഹംസസ്യ(അ. പ. ഷ. എ.)				സുവണ്ണഹംസത്തിനേറ
ഗിരം	(ര. സ്രീ. ഷ. ബ.)		വാക്കുകളേ
അവധൗ	(ഇ. പ. ചി. എ.)		അവസാനത്തിൽ

വിപന്നസന്താപഹരഃ സമാഗതോ

ഈപം നമന്തം നിജഗാഭ നാരദഃ ||

[പ. രു. പല്ലവി.]

വീരലോകമണേ! ചിരം ജീവ നിഷധേന്ദ്ര!

വീരസേനസുത!

[അനുപ.]

വാരിജസംഭൃതി മേ പിതാ

വരദനായി കാരുണ്യശാലീ.

... .. വീര.

[പ. രു. ച. മ.]

എന്നോടരുളി ജഗൽഗുരു

“യാഹി നാരദ! ഭൂപൻ നളനോടു

ദൈമിയേയുമിങ്ങാത്തജനാരെയും

മേളയ്ക്കുതി തം ഭീമമഭിധേഹി. വീര.

[ച. ര.]

കലികൃതമഖിലമഹം അകന്നിതു;

സമാഗതഃ	(അ. പ. പ്ര. എ.)	വന്നവനായി
വിപന്നസ-	}	(അ. പ. പ്ര. എ.) { അപത്തിനെ പ്രാപിച്ചവനോടെ
ന്താപഹരഃ		
		ഭജത്തെ കളയുന്നവനായിരിക്കുന്ന
നാരദഃ	(അ. പ. പ്ര. എ.)	നാരദൻ
നമന്തം	(അ. പ. ചി. എ.)	നമിച്ചിടത്തുവന്നതായ
ഈപം	(അ. പ. ചി. എ.)	ഈപനോടു
നിജഗാഭ	(ലിട്. പ. പ്ര. പ. എ.)	പറഞ്ഞു.

(വാശസ്ഥാ വൃത്താ) ‘ജതങ്ങൾ വാശസ്ഥമതാം ജരങ്ങളും’ എന്നു ലക്ഷണം.

[പ. രു. അനുപ.] മേ പിതാ വാരിജസംഭൃതി = എന്റെ അച്ഛനായ ബ്രഹ്മാവു.

[പ. രു. ച. മ.] എന്നോടു ബ്രഹ്മാവു പറഞ്ഞു. എങ്ങനെ എന്നാൽ ഹേ നാരദ യാഹി = പോയാലും, ഇതി തം ഭീമം അഭിധേഹി = ഇങ്ങനെ ആ ഭീമരാജാവിനോടു പറഞ്ഞാലും. എങ്ങനെ എന്നാൽ— നളമഹാരാജാവിനോടു ദൈമിയേയും പുത്രന്മാരേയും ചേർത്താലും എന്ന്.

[ച. ര.] ഉദയതു = ഉദിക്കട്ടേ. പതിവുതാരണമായ ദമയന്തിയോടുകൂടി നീ പുറത്തേ പ്രവേശിച്ചാലും. ‘പ്രവിശതു’ എന്നതു പ്രഥമപുരുഷനാകയാൽ നീ

നളനവി മംഗലമവികലമയേതു:

സതീകളിൽ മണിയൊടു നീ പൂരം പ്രവീശതു;

സന്മുഹൂർത്തവും സരസ്വതീ വദതു." വീ

[ച. ന.]

ഭാരതിയാലുദിതം സമയവുമാതു സംഗതം

ഇന്നു നൃപാലക! ഭീമഭൂമിപനം ഭൈമിയം

വന്നതു സേനയാ സഹ കാണിതു നരേന്ദ്ര. വീര.

[ശ്ലോ. ൨൨.]

ഇവയണ്ണ നാരദൻ വന്നരുളിന വചസാ

തോഷിതേ നൈഷധേന്ദ്രേ

താവും മംഗല്യവാദ്യധ്വനിതബധിരിതം-

ശേഷദിക് ചക്രവാളം !

സൗവണ്ണോദണ്ഡഭക്തപ്രപുരവരപമു-

വേഷിതോ ഭീമനം വ-

ന്നാവിമോദം പുരസ്കാൽ സഹ നിജസുതയാ

വ്യാഹരദൈവരസേനീം ||

~~നളനവികലമയേതു~~

സ മ ര പ്തം .

എന്നത് അതിനു കത്താവായി വരാൻ പാടില്ല, അതിനാൽ 'പ്രവീശ'തു എന്ന് പദം മുറിച്ചു തുക്കാരത്തേ നീ എന്നതിനോടു ചേർത്തപയിച്ചു 'നീ' യാകട്ടോ എന്ന് അർത്ഥം കല്പിച്ചു കൊള്ളണം. പുരപ്രവേശത്തിനു നല്ല മുഹൂർത്തം സരസ്വതി പായും.

[ച. ന.] സരസ്വതി പറഞ്ഞ സമയവും അടുത്തു വന്നിരിക്കുന്നു. ഇന്നു ഭീമനും ഭൈമിയം സേനയോടുകൂടി വന്നിരിക്കുന്നതു നോക്കുക.

[ശ്ലോ. ൨൨.] ഇപ്രകാരം നാരദന്റെ വാക്കുകൊണ്ട് നളൻ സന്തുഷ്ടനായിരിക്കുമ്പോൾ (സൗവണ്ണോദണ്ഡഭക്ത) സ്വസ്തമയമായ നീണ്ട കാലുകളുള്ള അനേകം കൊടികളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന നല്ല സൈന്യത്താൽ ചുറ്റപ്പെട്ടവനായിരിക്കുന്ന ഭീമരാജാവും (മംഗല്യം വാളം) മംഗല്യവാദ്യശബ്ദംകൊണ്ട് ഭിക്ഷകളേ ഭജിക്കുമാറുചെയ്യിക്കുന്നു. പുരോഭാഗത്തിൽ വന്ന് പുത്രിയോടുകൂടെ ആവിമോദമാകാവണ്ണ നളനോടു പറഞ്ഞു.

(സ്രഗ്ദ്ധാര വൃത്തം)

ശ്രീ ഭം .

